

JYU DISSERTATIONS 854

Elli-Maria Kamula

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssi

Perhesuhteiden jännitteet,
selviytymiskeinot ja toimijuus

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ
FACULTY OF EDUCATION AND
PSYCHOLOGY

JYU DISSERTATIONS 854

Elli-Maria Kamula

**Sijoitettuna olleiden nuorten
aikuisten resilienssi**

**Perhesuhteiden jännitteet,
selviytymiskeinot ja toimijuus**

Esitetään Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunnan suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi yliopiston päärakennuksen salissa C4
joulukuun 13. päivänä 2024 kello 12.

Academic dissertation to be publicly discussed, by permission of
the Faculty of Education and Psychology of the University of Jyväskylä,
in University Main Building, auditorium C4, on December 13, 2024, at 12 o'clock.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2024

Editors

Pekka Mertala

Department of Teacher Education, University of Jyväskylä

Timo Hautala

Open Science Centre, University of Jyväskylä

Copyright © 2024, by the author and University of Jyväskylä

ISBN 978-952-86-0405-1 (PDF)

URN:ISBN:978-952-86-0405-1

ISSN 2489-9003

Permanent link to this publication: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0405-1>

ABSTRACT

Kamula, Elli-Maria

Resilience of young adults with foster care background: Tensions of family relationships, coping strategies, and agency

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2024, 90 p. + original articles

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003; 854)

ISBN 978-952-86-0405-1

The doctoral thesis consists of three sub-studies that examined the manifestation and construction of resilience of young adults with foster care backgrounds regarding their close relationships, management strategies of tensions in the relationships, coping strategies, and agency. The dataset comprised individual interviews of 18 young adults aged 18 to 32 years with some experience of family foster care. The interview data were collected using narrative approach and analysed utilizing thematic analysis in the first sub-study, interpretative phenomenological analysis in the second sub-study, and narrative analysis in the third sub-study.

Analyses in sub-study 1 indicated that the close relationships of young adults with foster care backgrounds as well as the tensions and management strategies concerning these relationships varied over the time and were somewhat different in relationships with members of birth family and foster family. Management strategies acted as coping strategies affecting one's well-being. In childhood the strategies were mostly indirect, but in youth the interviewees utilized more direct strategies such as forgiveness and decision to step back and take distance, respectively. Findings of sub-study 2 disclosed that young adults' coping strategies varied individually based on the specific challenge, and the phase of life. Nevertheless, it was possible to identify some coping strategies typical of individuals facing the adversities related to foster care, such as escape from hardships and seeking safety. In sub-study 3, the results showed that active agency, notwithstanding the challenging early circumstances, and receiving support for the development of agency are crucial for the construction of resilience. Some of the young adults with foster care background had difficulties in expressing agency dependent on their individual and environmental resources and restrictions.

Overall, the results attest that it is important to listen experiences of foster care children and youth and help them to develop suitable coping strategies and make use of different forms of support individually in child welfare work.

Keywords: Resilience, foster care, young adult, close relationship, coping, agency

TIIVISTELMÄ

Kamula, Elli-Maria

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssi: Perhesuhteiden jännitteet, selviytymiskeinot ja toimijuus

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2024, 90 s. + alkuperäiset artikkelit

(JYU Dissertations

ISSN 2489-9003; 854)

ISBN 978-952-86-0405-1

Tämä väitöstutkimus koostuu kolmesta osatutkimuksesta, joissa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemistä ja rakentumista heidän läheisten ihmissuhteidensa ja niihin liittyvien jännitteiden käsittelyn, haastaviin tilanteisiin liittyvien selviytymiskeinojen, ja toimijuuden näkökulmasta. Haastattelututkimukseen osallistui 18 perhesijoitettuna ollutta nuorta aikuista, jotka olivat iältään 18–32-vuotiaita. Aineistonkeruussa hyödynnettiin narratiivista lähestymistapaa, ja aineisto analysoitiin laadullisin menetelmin. Ensimmäisessä osatutkimuksessa hyödynnettiin temaattista analyysia, toisessa osatutkimuksessa tulkinnallista fenomenologista analyysia ja kolmannessa osatutkimuksessa narratiivista analyysia.

Ensimmäinen osatutkimus osoitti, että sijoitettuna olleiden ihmissuhteet, kuten myös niihin liittyvät haasteet ja käsittelykeinot muuntuivat ajan myötä ja olivat osittain erilaisia suhteessa syntymäperheen ja sijaisperheen jäseniin. Jännitteiden käsittelykeinot toimivat haastateltavien elämään ja hyvinvointiin vaikuttavina selviytymiskeinoina. Lapsuudessa selviytymiskeinot olivat epäsuorempia, mutta nuoruusiässä sijoitettuna olleet käyttivät myös suoria keinoja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Toinen osatutkimus osoitti, että sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten selviytymiskeinot vaihtelivat yksilöstä, haasteen laadusta ja elämänvaiheesta riippuen. Lisäksi tunnistettiin myös sijoitettuna olleille nuorille aikuisille tyypillisiä selviytymiskeinoja kuten tuen hakeminen ja pakeneminen. Kolmannessa osatutkimuksessa havaittiin, että sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiselle on keskeistä aktiivinen toimijuus, toimijuuden ilmaiseminen lapsuuden ja nuoruuden haastavista olosuhteista huolimatta sekä toimijuuden kehittymiseen saatavilla ollut tuki. Toimijuuden toteuttamisessa ilmeni haasteita riippuen sekä yksilöllisistä että ympäristöön liittyvistä resursseista ja rajoitteista.

Tulokset lisäävät ymmärrystä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumisesta. Tulosten perusteella voidaan suositella, että lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä olisi tärkeää varata aikaa ja tilaa kuunnella heidän kokemuksiaan, tukea heitä tunnistamaan itselleen sopivia selviytymisen keinoja ja resursseja sekä vahvistaa yksilöllisesti räätälöityjä ja yhteisöllisiä tukitoimia.

Avainsanat: Resilienssi, sijaishuolto, kodin ulkopuolinen sijoitus, nuoret aikuiset, läheinen ihmissuhde, selviytyminen, toimijuus

Author's address

Elli-Maria Kamula
Department of Teacher Education
University of Jyväskylä
elli-maria.k.kamula@jyu.fi
ORCID: 0000-0002-1868-6800

Supervisors

Adjunct Professor Riitta-Leena Metsäpelto
Department of Teacher Education
University of Jyväskylä

Professor Anna-Maija Poikkeus
Department of Teacher Education
University of Jyväskylä

Adjunct Professor Maria Ruohotie-Lyhty
Department of Language and Communication Studies
University of Jyväskylä

Reviewers

Emerita Professor Tarja Pösö
Faculty of Social Sciences
Tampere University

Professor Riitta Vornanen
Department of Social Sciences
University of Eastern Finland

Opponent

Professor Riitta Vornanen
Department of Social Sciences
University of Eastern Finland

ESIPUHE

Haluan lämpimästi kiittää väitöstyötäni edesauttaneita ihmisiä ja tahoja. Ensimmäisenä osoitan suuret kiitokseni 18:lle sijoitettuna olleelle nuorelle aikuiselle, jotka kertoivat kokemuksistaan avoimesti ja rohkeasti mahdollistaen tämän väitöstutkimuksen toteutumisen. Haastattelut jättivät minuun pysyvän jäljen, ja antoivat merkityksen työlleni. Toivottavasti olen sanoittanut ja tulkinnut kokemuk-sianne kunnioittavasti. Toivon elämääne myötätuulta – tasapainoa, hyvinvoin-tianne tukevia ihmissuhteita ja mahdollisuutta tehdä resilienssiänne vahvistavia valintoja.

Aivan erityisesti haluan kiittää väitöstyöni ohjaajia dosentti Riitta-Leena Metsäpeltoa, professori Anna-Maija Poikkeusta ja dosentti Maria Ruohotie-Lyhtyä. Ohjauksenne on ollut osaavaa, lempeää ja kannustavaa. Olette antaneet aikaa ja tukeanne silloin, kun olen sitä tarvinnut. Yhteiset keskustelumme ja asiantuntevat kommenttinne ovat avartaneet ja jäsentäneet ajatteluani. Olette osanneet antaa myös tilaa, kun elämässä on tapahtunut paljon, ja väitöstyö on edennyt hitaammin. Noissa hetkissä kannattelunne ja myötätuntoinen eteenpäin kannustamisenne oli korvaamatonta. Kiitos, kun luotitte väitöstyöni edistymiseen sen jokaisessa vaiheessa.

Väitöskirjani esitarkastajia professori Tarja Pösöä ja professori Riitta Vornasta kiitän ajastanne ja arvokkaista huomioista, jotka auttoivat viimeistelemään väitöskirjani. Riitta Vornasta kiitän lämpimästi suostumuksesta toimia vastaväit-täjänäni.

Väitöstutkimustani ovat rahoittaneet useat eri tahot. Sydämellinen kiitos Alli Paasikiven säätiölle, Emil Aaltosen säätiölle sekä Ella ja George Ehrnroothin säätiölle työskentelyapurahoista, jotka mahdollistivat päätoimisen tutkimustyön. Kiitän Jyväskylän yliopiston Opettajankoulutuslaitosta alkuvaiheen työskentely-apurahasta, vuoden väitöskirjatutkijan tehtävästä sekä tutkimusvälineistä ja -tiloista. Lämmin kiitos myös Oskar Öflundin säätiölle kansainväliseen konferenssiin myönnetystä matka-apurahasta.

Olen kiitollinen monista rakkaista ystävistä ja työtovereista, joihin olen tutustunut yliopistoyhteisössä. Erityiskiitos Opettajankoulutuslaitokselta Violalle, Mailikselle, Evelle, Anna-Marille ja Helille. Teidän kanssanne olen jakanut niin ilon ja onnistumisen kuin pettymyksen ja epäonnistumisen hetket. Kiitos vertaisuudesta myös Milja, Jenni R., Jenni S., Sanni ja Ville. Koko jatko-seminaarin väkeä kiitän yhdessä oppimisen ja oivaltamisen hetkistä, kriittisistä ja kannustavista palautteista sekä kanssailoitsemisesta kakkukahvien merkeissä. Mieleeni jäävät myös monet ihanat kohtaamiset seminaarien ulkopuolella. Lapsi- ja perhetutkimuksen seminaarit ovat OKL:n jatko-seminaarien tavoin tukeneet tutkijana kasvamista ja mahdollistaneet muihin jatko-opiskelijoihin tutustumisen. Kiitos ystävydestänne Outi, Maarit, Sanna ja Minna. Teidän kanssanne olen saanut nauraa paljon, ja tukenne on kannatellut monissa haastavissa hetkissä vuosien aikana. Kiitos myös Sirulle, Katjalle, Emmille ja Marialle vertaisuudesta. Koko lapsi- ja perhetutkimuksen väkeä kiitän arvokkaista työtäni edistäneistä kommentteista ja monista yhteisistä kahvittelu- ja lounashetkistä.

Lämpimät kiitokset myös läheisilleni, jotka ovat olleet taustatukenani väitösmatkani aikana. Kiitän lapsuudenperhettäni ja sisarusteni lapsia erityisesti siitä, että yhdessäolon hetket ovat muistuttaneet, että elämässä on paljon tärkeämpääkin kuin väitöstyön tekeminen. Te olette vaikuttaneet paljon resilienssiini rakentumiseen. Tiedän, että olette aina tukenani. Kiitos myös puolisoni vanhemmille ja sisaruksille kannustavista sanoista väitösmatkan loppupuolella. Kiitos ystävät, jotka olette kulkeneet rinnallani väitösmatkan ajan. Arjen keskellä kansanne jaetut hetket ovat tuoneet valtavasti iloa.

Lopuksi haluan kiittää perhettäni. Kiitos puolisoni Juho, kun tulit elämäni väitösmatkan aikana. Olet iloinnut kanssani onnistumisen hetkissä ja ollut tukenani silloin, kun työn edistäminen on tuntunut vaikealta. Kiitos, kun mahdollistit väitöstyön viimeistelyn sovittamalla vapaapäiviä ja ottamalla lapsista enemmän vastuuta. Kiitos, kun olet jaksanut rakastaa, vaikka työ on vaatinut uhrauksia parisuhteeltamme ja perheemme yhteiseltä ajalta. Kiitos rakkaat Liina ja Aarre, että tulitte perheeseemme. Tuotte valtavasti iloa ja rakkautta muistuttaen joka päivä siitä, mikä elämässä on tärkeää. Te olette opettaneet ja kasvattaneet minua tällä matkalla eniten.

Jyväskylässä, ensilumen sadellessa 2.11.2024
Elli-Maria Kamula

KUVIOT

Kuvio 1	Väitöstutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä niiden suhde osatutkimuksiin I-III32
---------	--

TAULUKOT

Taulukko 1	Osatutkimusten teemat, tavoitteet, aineisto ja analyysi39
Taulukko 2	Osatutkimusten kohdennus ja päähavainnot46

ALKUPERÄISET TUTKIMUSARTIKKELIT

Artikkeli I

Tahkola, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (2020). Relationships of young adults with foster care backgrounds: Tensions and management strategies. *Child & Family Social Work* 26(3), 358–369.

Artikkeli II

Tahkola, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (2021). Coping strategies in life stories of young adults with foster care backgrounds. *European Journal of Social Work*, 23(5), 910–921.

Artikkeli III

Kamula, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (2025). Agency in developmental paths of young adults with foster care background. *Adoption and Fostering*, 49(1), [Accepted for publication].

SISÄLLYS

ABSTRACT

TIIVISTELMÄ

ESIPUHE

KUVIOT JA TAULUKOT

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	13
1.1	Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin tutkimuksen lähtökohdat.....	14
1.1.1	Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret kohderyhmänä.....	14
1.1.2	Resilienssin rakentuminen sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämässä.....	17
2	SIOJITETTUNA OLLEIDEN NUORTEN AIKUISTEN RESILIENSSI	19
2.1	Resilienssi käsitteenä.....	19
2.2	Läheiset ihmissuhteet resilienssin rakentumisen kontekstina.....	22
2.3	Selviytymiskeinot osana resilienssin rakentumista.....	25
2.4	Toimijuus resilienssin mahdollistajana	27
3	TUTKIMUSTAVOITTEET JA -KYSYMYKSET.....	30
4	TUTKIMUSMENETELMÄT.....	33
4.1	Tieteenfilosofiset ja metodologiset lähtökohdat.....	33
4.2	Tutkimukseen osallistuneet ja tutkimusaineisto.....	35
4.3	Aineiston analysointi.....	36
4.4	Tutkimuksen eettisyys	40
5	TULOKSET.....	42
5.1	Osatutkimus I - Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ihmissuhteet: Jännitteet ja niiden käsittelykeinot.....	42
5.2	Osatutkimus II - Selviytymiskeinot sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämäntarinoissa	44
5.3	Osatutkimus III - Toimijuuden mahdollisuudet ja rajoitteet.....	45
5.4	Osatutkimusten yhteenveto	46
6	POHDINTA	47
6.1	Ihmissuhteiden vaikutus resilienssin kehittymiseen	48
6.2	Selviytymiskeinot vastoinkäymisissä ja haasteissa	51
6.3	Mahdollisuudet toimijuuden kautta vaikuttaa omaan elämään ja resilienssiin	54
6.4	Tutkimuksen tuottaman ymmärryksen kautta syventynyt yhteenveto.....	56

6.5	Tutkimuksen luotettavuuden, rajoitusten ja eettisten näkökulmien tarkastelu.....	60
6.6	Käytännön johtopäätökset.....	62
6.7	Jatkotutkimuskohteet.....	65
SUMMARY.....		67
LÄHTEET		71
ALKUPERÄISET JULKAISUT		

1 JOHDANTO

Me ei voida vaikuttaa meidän lähtökohtiin, mutta tosi paljon me voidaan vaikuttaa sen jälkeen. Ei yksin, mutta niinku ihmisten tuella. Tavallaan se, et me voidaan kirjoittaa meidän nykyisyydestä ja tulevaisuudesta just sellanen niinku me halutaan. Jos me saadaan se apu ja tuki mitä me tarvitaan. Mut et se et meidän menneisyyden ei tarvi leimata meidän tulevaisuutta.

Mä uskon, et mä oon selviytynyt niin paljon kun mä pystyn tähän asti. Ja ehkä enemmänkin ku mä oon oikeesti uskonut pystyväni. . . Mä tiän et mä oon niinku menossa johonki seuraavaan käännekohtaan. . . Tää on ehkä vielä vähän pidempi taistelu ja mä toivon että mun läheiset jaksaa sen.

Mä oon ihan hyvällä matkalla jo kohti semmosta rauhaa ja semmosta tosi hyvää oloa, mutta koska nää kaikki asiat on aina kuitenkin mun elämässä olemassa, niin toivon, että pääsen itteni kanssa vielä paremmin sinuiks.

Aineistokatkelmat kuvaavat sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssiä eli selviytymiskykyä vaikeista ja traumaattisista elämäkokemuksista huolimatta. Ne kertovat sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ajatuksista varhaisten kokemustensa liittymisestä nykyisyyteen ja omasta toimijuudestaan suhteessa siihen, millaiseksi heidän tulevaisuutensa muodostuu. Kuvauksissa tulevat esiin tutkimukseen osallistujien resilienssin kokemuksen kannalta keskeiset ulottuvuudet: sijoitettuna olleen aktiivisuus oman elämäkulun muotoutumisessa, lähellä olevien ihmisten ja kasvuympäristön merkitys selviytymiselle ja kokemusten käsittelyn prosessin pitkä aikajänne.

Aiemmat tutkimukset osoittavat, että traumaattisille tapahtumille altistumisella on usein vahingollisia vaikutuksia lapsille ja nuorille, mutta haastavista tai uhkaavista olosuhteista huolimatta osa näyttäisi sopeutuvan ja selviytyvän hyvin (Afifi, Enns, Cox, Asmundson, Stein, & Sareen, 2008; Felitti ym., 1998; Petrucci, Davis, & Berman, 2019). Kykyyn selviytyä tai kukoistaa vastoinkäymisestä huolimatta viitataan kansainvälisessä kirjallisuudessa resilienssin käsitteellä (Cicchetti & Garmezy, 1993; Masten, Best & Garmezy, 1990; Murphy, 1974; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982). Väitöstutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten resilienssi ilmenee sijoitettujen nuorten elämäkulussa sekä

tarkastella resilienssin rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksessa resilienssiä tarkastellaan läheisten ihmissuhteiden, selviytymiskeinojen ja toimijuuden näkökulmista. Tutkimuksen osallistujina olivat 18–32-vuotiaat nuoret aikuiset, joiden resilienssin rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä tarkasteltiin haastatteluaineiston analyysin kautta.

1.1 Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin tutkimuksen lähtökohdat

1.1.1 Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret kohderyhmänä

Lapsen *sijaishuollolla* tarkoitetaan lastensuojelulain (13.4.2017/417) mukaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. *Sijoitus* voidaan toteuttaa avohuollon järjestämänä lyhytaikaisena tukitoimena, tai lapsi voidaan ottaa huostaan. Sosiaalihuollon toimielimellä on lastensuojelulain mukaan velvollisuus ottaa lapsi huostaan tai järjestää hänelle sijaishuolto, mikäli 1) lapsen huolenpidossa on puutteita tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, tai 2) lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. Huostaanoton ja sijaishuollon järjestämiseen voidaan lastensuojelulain mukaisesti ryhtyä kuitenkin vain, mikäli avohuollon toimet eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia, tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi, ja mikäli sijaishuollon arvioidaan olevan lastensuojelulain 4§:n mukaisesti lapsen edun mukaista. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nuoria aikuisia, jotka on otettu huostaan ja ovat olleet sijoitettuna perheeseen kodin ulkopuolelle. Suomessa lapsi voidaan sijoittaa perhehoitoon, ammatilliseen perhehoitoon tai lastensuojelulaitokseen, joista tahoista perhehoito on yleisin sijaishuolto- paikkamuoto (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2023a). Kaikilla tutkimukseen osallistuneilla nuorilla aikuisilla oli kokemus perhehoitona toteutuneesta sijaishuollosta.

Suomalainen lastensuojelujärjestelmä pyrkii muiden pohjoismaiden tavoin ennalta ehkäisevään ja varhaiseen tukeen, jolloin perheille tarjotaan tukea jo ennen ongelmien kärjistymistä (Blomberg ym., 2010). Lastensuojelun tarkoituksena on turvata kaikkien lasten oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 13.4.2017/417). Perheen osallistaminen, perhesuhteiden tukeminen ja lapsen siteiden säilyttäminen syntymäperheeseen nähdään keskeisenä niin Suomen kuin muiden pohjoismaiden lastensuojelujärjestelmissä (Blomberg ym., 2010; Pösö, Skivenes, & Hestbæk., 2014). Lastensuojelulaki (13.4.2017/417) edellyttää, että lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle laaditaan työskentelyä ohjaava asiakassuunnitelma, johon kirjataan kyseisen lapsen lastensuojelun tarkoitus ja tavoitteena olevat asiat ja olosuhteet. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen ja

huoltajan, tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan henkilön tai tahon kanssa, ja siihen merkitään koko perheen tarvitsemat tukitoimet sekä suunnitelma vanhempien ja muiden lapselle läheisten ihmisten kanssa toteutettavasta yhteydenpidosta. Lapsen tarpeiden tunnistaminen ja lapsen edun mukaisuus toimivat työskentelyä ohjaavina lähtökohtina (Jaakola & Vornanen, 2024). Arvioinnissa hyödynnetään monitoimijaista ja verkostomaista yhteistyötä, mikä voi auttaa entistä paremmin tunnistamaan lapsen ja perheen ympärillä olevat resurssit (Jaakola & Vornanen, 2024). Lapsen läheisten ihmissuhteiden jatkuvuuteen tulee lastensuojelulain mukaisesti kiinnittää huomiota sijaishuoltopaikkaa valitessa, ja laitoshuoltoa järjestetään vain, mikäli sijaishuoltoa ei voida lapsen edun mukaisesti järjestää riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. Sijaishuoltoa järjestettäessä on huomioitava tavoite perheen jälleenyhdistämisestä lapsen edun mukaisella tavalla.

Suomessa sijaishuoltojärjestelmä toimii muiden pohjoismaiden tavoin paikallisesti (ks. Blomberg ym., 2010; Pösö ym., 2014), eli lastensuojelun järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti kunta, ja vuodesta 2023 lähtien hyvinvointialue, jonka alueella lapsen tai nuoren kotikunta on. Tämän tutkimuksen nuoret aikuiset olivat olleet sijoitettuna eri puolilla Suomea, jolloin palvelutaso on voinut olla jossain määrin toisistaan erilainen (ks. Huhtanen, Rintala, & Karvonen, 2015). Sosiaalityöntekijät toimivat pohjoismaissa yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa, ja heillä on joidenkin muiden maiden sosiaalityöntekijöihin verrattuna vahva asema, johon sisältyy valtaa vaikuttaa työssään (ks. Blomberg ym., 2010; Meeuwisse & Swärd, 2007). Suomessa lastensuojelulaki on rakennettu ohjaamaan koulutetun sosiaalityöntekijän työtä, ja työntekijän tehtävänä on selvittää ja arvioida tuen tarvetta yhdessä asiakasperheen ja lapsen tai nuoren kanssa (ks. Mikkola, 2004). Laki velvoittaa työntekijää arvioimaan lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja kehityksen toteutumista häneen kohdistuvien uhka- ja riskitekijöiden näkökulmista. Aikaisemmin kunnan, ja nyt hyvinvointialueiden, tehtävänä on huolehtia, että työntekijällä on riittävästi aikaa tilanteiden kartoittamiseen, ratkaisujen tekemiseen ja toimenpiteiden vaikutusten arvioimiseen yhdessä lapsen ja hänen läheistensä kanssa (Sosiaali ja terveystieteiden ministeriö [STM], 2019).

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestoissa on Suomessa suurta vaihtelua. Neljännes vuonna 2023 sijoitettuna olleista lapsista oli ollut sijoitettuna alle 7 kuukautta, kun taas toinen neljännes lapsista oli ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle yli 6 vuotta (THL, 2024). Yksittäinen sijoitus ei siis välttämättä johda pitkään kestäväan sijoitukseen. Huostaanottopäätös on toistaiseksi voimassa oleva, ja usein pysyväluonteinen, sillä huostaanottoja puretaan tilastojen mukaan harvoin. Vuoden 2016 sijoitusten kestoja tarkastelleessa raportissa (THL, 2018) käy ilmi, että 92 % vuoden 2014 lopulla huostassa olleista lapsista oli huostassa vielä kaksi vuotta myöhemmin. Huostaanottopäätös purkautuu, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Tämän tutkimuksen haastatteluihin osallistuvilla nuorilla aikuisilla oli kaikille tehty huostaanoton päätös. Sijoitusten kesto vaihteli ollen keskimäärin 10 vuotta, mutta vain kahden tutkittavan sijoituksen kesto oli vähemmän kuin viisi vuotta, eli tämän tutkimuksen aineisto keskittyy pääosin pitkäkestoisiin sijoituksiin.

Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja syrjäytymiseen liittyvistä riskeistä on oltu pitkään huolissaan. Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tulokset osoittivat Ikosen, Erikssonin ja Heinon (2020) mukaan, että sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten hyvinvointi erosi monella tavoin heidän ikätovereidensa hyvinvoinnista. Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret kokivat terveydentilansa muita yleisemmin keskinkertaiseksi tai huonoksi, ja mielen hyvinvointiin liittyvät pulmat olivat heillä muita yleisempiä. Lisäksi sijoitettuna olleilla nuorilla tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä väkivaltakokemukset olivat huomattavan yleisiä. Aikaisemmat tutkimustulokset osoittavat myös, että sijoitettuna olleilla lapsilla ja nuorilla on muita lapsia ja nuoria korkeampi riski eri tavoin määriteltyyn syrjäytymiseen (Jahnukainen, 2007; Lee & Ballew, 2018; Pecora ym., 2006). Vuoden 2022 aikana Suomessa oli kodin ulkopuolelle sijoitettuna kaikkiaan 17 885 lasta, joista huostaan otettujen lasten määrä oli 11 477 (THL, 2023b). Huoli koskee siis melko suurta joukkoa lapsia ja nuoria.

Lapsuudenaikaiset hyvinvointia haastavat, eri tavoin kuormittavat tai haitalliset kokemukset (engl. *Adverse childhood experiences*), eli varhaisina vuosina viimeistään ennen 18 ikävuotta kohdatut stressaavat tai traumaattiset tapahtumat, ovat tutkimusten mukaan usein yhteydessä kielteisiin seuraamuksiin, kuten fyysiseen tai psyykkiseen sairastumiseen (Afifi ym., 2008; Felitti ym., 1998) tai riskikäyttäytymiseen (Dube, Cook, & Edwards, 2010; Ford ym., 2020). Lapsuudenaikaiset hyvinvoinnin kannalta haitalliset kokemukset jaetaan tyypillisesti kolmeen kategoriaan: lapsen kohdistuvaan väkivaltaan (fyysinen, psyykkinen, seksuaalinen), lapsen hoivan laiminlyöntiin (fyysinen, psyykkinen) sekä perheen monimuotoisiin ongelmiin (esim. vanhempien ero, väkivalta, päihteidenkäyttö, mielenterveysongelmat, vankeustuomio) (Perez, Jennings, Piquero, & Baglivio, 2016). Mitä suurempi yksittäisten lapsuuden aikaisten kuormittavien kokemusten määrä on, sitä todennäköisemmin lapsi tai nuori kokee terveyden kannalta kielteisiä seuraamuksia myöhemmällä iällä (Petrucci ym., 2019). Lapsuuden aikaisille haitallisille kokemuksille voi altistua kuka tahansa lapsi tai nuori, mutta erityisen haavoittuvassa asemassa näille kokemuksille ovat lapset ja nuoret, joilla on fyysinen toimintarajoite, jotka ovat ulkomaalaistaustaisia, jotka kuuluvat sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin ja jotka ovat sijoitettuna kodin ulkopuolelle (Jokela, 2019). Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret ovat yleensä kohdanneet elämässään monia haavoittavia lapsuuskokemuksia. Ennen sijoitusta useimmat heistä ovat altistuneet jollekin seuraavista: kaltoinkohtelulle, vanhempien väkivallalle ja päihteiden väärinkäytölle, vanhempien mielenterveysongelmille, köyhyydelle, vakavalle hoivan laiminlyönnille tai muille traumaattisille tapahtumille (Cicchetti, & Rogosch, 1997). Myös itse sijoitus voi olla traumaattinen kokemus (Leathers, 2006), ja osa sijoitettuna olleista lapsista ja nuorista altistuu haitallisille kokemuksille myös sijaishuollon aikana (Hytönen ym. 2016; Kalland, 2001; Laitala & Puuronen 2016; Sköld, 2016).

1.1.2 Resilienssin rakentuminen sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämässä

Yksilön resilienssi, joka ymmärretään kyvyksi selviytyä vastoinkäymisistä huolimatta (Cicchetti & Garmezy, 1993; Masten, Best & Garmezy, 1990; Murphy, 1974; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982) rakentuu vuorovaikutussuhteissa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa (Masten & Barnes, 2018). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten läheisten ihmissuhteiden verkosto on usein moninaisempi kuin heidän ikätovereidensa (Andersson, 2005, 2018), ja läheisten ihmissuhteiden muodostamiseen ja ylläpitämiseen liittyvät haasteet ovat sijoitettuna olleille lapsille ja nuorille enemmän sääntö kuin poikkeus (Dozier & Rutter, 2008; Kufeldt, Simard, & Vachon, 2003). Tässä tutkimuksessa pyritään lisäämään ymmärrystä siitä, millainen merkitys ihmissuhteilla on sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiseen. Läheisiä ihmissuhteita tarkastellaan niihin sisältyvien jännitteiden ja nuorten aikuisten käyttämien käsittelykeinojen avulla hyödyntäen analyysissä relationaalisen dialektiikan käsitteistöä (Baxter, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Jännitteet nähdään tässä tutkimuksessa luonnollisena osana ihmissuhteita, ja jokainen ihmissuhde sisältää omanlaisensa jännitteet (Baxter, 1988, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Ihmissuhteet eivät koskaan saavuta täydellistä tasapainoa (Baxter & Simon, 1993), ja siksi dialektisia jännitteitä ei välttämättä voida ratkaista, vaan pyritään löytämään sopivia keinoja niiden käsittelyyn. Ihmissuhteita tarkastellaan tässä tutkimuksessa jännitteiden ja käsittelykeinojen lisäksi nuorten aikuisten resilienssiin vaikuttavina selviytymisen resursseina.

Resilienssiin ovat läheisten ihmissuhteiden lisäksi vahvasti yhteydessä yksilön omat kapasiteetit ja aktiivisuus (Masten & Barnes, 2018). Siihen, millaisia selviytymisen keinoja valitsemme haasteita kohdatessamme vaikuttavat esimerkiksi ikä, sukupuoli ja käytettävissä olevat resurssit (Compas ym., 2001). Yksilön tunteiden, kognitioiden, käyttäytymisen ja fysiologian säätelyä kuormittavien tapahtumien tai olosuhteiden käsittelystä käytetään käsitettä *coping* (Eisenberg ym., 1997; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Coping eli selviytyminen nähdään jatkuvasti muuntuvana prosessina, joka vaihtelee stressin lähteestä riippuen (Compas ym., 2001; Lazarus & Folkman, 1984). Resilienssin rakentuminen edellyttää tehokkaiden selviytymiskeinojen hyödyntämistä eli coping-prosessia, mutta osa keinoista voi olla tehottomia ja itse asiassa ne voivat hankaloittaa yksilön sopeutumista (Filipas & Ullman, 2006). Lapsuudessa ja nuoruudessa yksilöillä on keskenään erilaisia selviytymiseen liittyviä resursseja, jotka auttavat heitä käsittelemään stressiä aiheuttavia tilanteita enemmän tai vähemmän tehokkaasti, ja näillä on suoraan vaikutusta fyysiseen ja henkiseen terveyteen (Marting & Hammer, 2004; Taylor & Stanton, 2007). Selviytymiseen liittyvät resurssit voivat olla joko sisäisiä (esim. kognitiiviset) tai ulkoisia (esim. sosiaalinen tuki). Ihmissuhteet toimivat usein tärkeinä resursseina (De Maeyer ym., 2015; Grey, Berzenski, & Yates, 2015; Zambianchi & Bitti, 2014). Tässä tutkimuksessa pyritään saamaan ymmärrystä siitä, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset toimivat vastoinkäymisissä ja haasteissa, eli miten he pyrkivät itse vaikuttamaan omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa haastavina hetkinä. Tutkimuksessa hyödynnetään

selviytymiskeinoihin usein liitettyä jaottelua välttävään tai haastetta lähestyvään ulottuvuuteen (Compas ym., 2001; Krause, Kaltman, Goodman, & Dutton, 2008) eli pyrkimykseen välttää tai kieltää ongelmaa tai jännitteen aiheuttajaa tai toisaalta pyrkimykseen käsitellä haastetta, etsiä siihen ratkaisuja ja ottaa vastuuta ongelman ratkaisemisesta.

Haasteellisten elämäntilanteiden ja muutosten kohtaamisessa ja ihmissuhteiden jännitteiden ja menetysten käsittelyssä käytettävissä olevien selviytymiskeinojen ohella on merkityksellistä tarkastella myös yksilön mahdollisuuksia tehdä valintoja ja rakentaa toimijuuttaan. Toimijuus tulee näkyväksi yksilön toiminnassa ja valinnoissa, esimerkiksi oman tahdon muodostamisena, joista voi seurata muutoksia ja päätöksiä, sekä voimaantumisenä vaikuttamaan omaan elämään (Archer, 2003; Bandura, 2006; Ci, 2011; Eteläpelto, Hökkä, Vähä-Santanen, & Paloniemi, 2013; Giddens, 1984). Toimijuus on yhteydessä saatavilla oleviin resursseihin ja rajoitteisiin, kuten esimerkiksi ihmissuhteissa ja yhteisöissä rakentuviin relationaalsiin resursseihin (Edwards, 2005) ja yksilön omiin resursseihin kuten uskomukseen omasta kyvykkyydestä ja mahdollisuuksista toimia (Bandura, 1989, 2006). Yksilö ilmentää toimijuutta etenkin silloin, kun hän kokee voivansa vaikuttaa, eli kun hän tunnistaa itsellään olevan valtaa edesauttaa muutosta ympäristössään tai toiminnassaan (Hökkä ym., 2017). Yksilön toimijuus toteutuu kuitenkin näkyvimmin tyypillisesti sellaisissa tilanteissa, missä ympäristö mahdollistaa toimijuuden ilmentämisen (Biesta & Tedder, 2007).

Eräänä keskeisenä motivoivana lähtökohtana tässä tutkimuksessa oli oletus siitä, että yksilön resilienttiin toimintaan haastavissa olosuhteissa on yhteydessä se, miten hän kokee mahdollisuutensa vaikuttaa omaan elämäänsä sen eri vaiheissa. Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten elämään ja resilienssiin vaikuttavat ympärillä olevien ihmisten, eli relationaalisen kontekstin, ja oman toiminnan lisäksi sosiaalinen ja kulttuurinen konteksti sekä yksilön käsitys omasta pystyvyydestä vaikuttaa omaan elämäänsä ja itseä koskeviin päätöksiin (Edwards & D'Arcy, 2004; Sairanen & Kumpulainen, 2014). Tässä tutkimuksessa pyritään vastaamaan siihen, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset näkevät omat mahdollisuutensa vaikuttaa omaan elämäänsä ja sitä koskeviin päätöksiin eri elämäntilanteissa. Toimijuuden tarkastelussa hyödynnetään toimijuuden resurssien ja rajoitteiden (Edwards, 2005; Eteläpelto ym., 2013; Hökkä ym., 2017; Vähäsantanen, 2015) näkökulmaa.

Väitöstutkimus soveltaa sosiaalityö- ja psykologian tutkimuksen ja kasvatustieteiden näkökulmia yksilön kehityksellisestä polusta yhteisöllisten ja kulttuuristen tekijöiden systeemissä vuorovaikutuskehikossa. Tieteenfilosofisesti tutkimuksessa kiinnitytään hermeneuttiseen fenomenologiaan, jossa korostuu ilmiön tutkiminen ihmisten kokemusten kautta (ks. Cihangu & Hepworth 2016). Menetelmällisenä tutkimusotteena hyödynnetään laadullisia lähestymistapoja: aineistonkeruussa hyödynnettiin narratiivista lähestymistapaa, ja aineiston analysoinnissa käytettiin temaattista (Braun & Clarke, 2006), fenomenologista (Smith & Osborn, 2003) ja narratiivista analyysia (Polkinghorne, 1995, 1996).

2 SIJOITETTUNA OLLEIDEN NUORTEN AIKUISTEN RESILIIENSSI

2.1 Resilienssi käsitteenä

Resilienssi-sananjuurit ovat latinalaisessa verbissä ”resilire”, mikä viittaa kimpoamiseen, toipumiseen tai vahvistumiseen. Resilienssin käsitettä on hyödynnetty erilaisissa tutkimuksen konteksteissa ja sen määritelmästä ja käytöstä on erilaisia muunnelmia. Resilienssiä kuvataan yleisesti kykynä mukautua tai kimmota takaisin (*bounce back*), tai jollakin tapaa selvitä vastoinkäymisestä ja kokea myönteisiä seurauksia huolimatta kielteisestä tapahtumasta tai tilanteesta (Vella & Pai, 2019). Suurimmassa osassa resilienssin määritelmiä keskeistä on altistus merkittävälle vastoinkäymiselle ja myönteinen sopeutuminen vastoinkäymisestä tai siitä aiheutuneesta stressistä huolimatta (Luthar, Crossman, & Small, 2015; Masten, 2001; Rutter, 2006). Resilienssin käsitettä on tarkasteltu muiden muassa yksilön ominaisuutena, sosiaalisena resilienssinä, joka sisältää ryhmän ja yhteisön antamaa tukea yksilöille, sekä ekologissysteeminä resilienssinä, joka ottaa huomioon vastavuoroisen vuorovaikutuksen yksilöiden, yhteisöjen ja laajempien systeemien välillä (Masten, 2015; Masten & Barnes 2018; Ungar 2011; Werner & Smith 2001). Tutkimuksessani tarkastelen yksilön resilienssiä vaikutusyhteydessä hänen välittömään sosiaaliseen ympäristöönsä ja laajempaan vuorovaikutteiseen kontekstiin.

Yksilöön liittyvän resilienssin käsitteissä on eroavaisuutta sen suhteen, nähdäänkö se muuntuvaan tilaan (*state*) vai pysyvään piirteeseen (*trait*) kiinnittyväksi ilmiöksi (Stainton ym., 2019). Muuntuvaan tilaan viittaavat resilienssin käsitteet kuvaavat yksilön kognitiivista ja affektiivista potentiaalia (esim. hyvinvointi, kiitollisuus, anteeksianto), joka on suhteellisen mukautuvainen ja avoin kehitykselle erilaisissa olosuhteissa (Luthans ym., 2007). Pysyvään piirteeseen viittaavat resilienssin käsitteet kuvaavat yksilön synnynnäisiä ominaisuuksia (Ahern, Ark, & Byers, 2008; Connor & Davidson, 2003; Hu, Zhang, & Wang, 2015).

Resilienssin käsitteissä on eroa myös siinä, nähdäänkö resilienssi prosessina vai lopputulemana (Ayed, Toner & Priebe, 2019; Zautra, Hall, & Murray, 2008). Resilienssi nähdään tyypillisimmin kontekstisidonnaisena ja dynaamisena prosessina, jolloin resilienssi muuntuu ajan kuluessa yksilön ja hänen ympäristönsä jatkuvassa vuorovaikutuksessa sekä yksilön sisäisenä prosessina (Curtis & Cicchetti, 2007; Luthar, Cicchetti, & Becker, 2000.; Masten & Parnes, 2018; Vella & Pai, 2019). Resilienssi on siis dynaamisen näkemyksen mukaan aika- ja kontekstisidonnainen, eikä resilienssi välttämättä ilmene samalla tavoin yksilön eri elämän osa-alueilla (Herrman ymn, 2011). Tässä tutkimuksessa resilienssiä tarkastellaan sijoitettuna olleiden elämäntarinoiden kautta dynaamisena ja muuntuvana prosessina, ja pyritään saamaan ymmärrystä ajan ja kontekstien muutoksen myötä tapahtuvista resilienssin ilmentymistä ja sitä tukevista tekijöistä. Oletuksena on, että resilienssin rakentumisessa voidaan toisinaan nähdä eri ikävaiheissa muutoskohtia, mutta resilienssin kehityskulun ymmärtäminen kokonaisuutena edellyttää yksilön omaa merkityksen antoa, oman henkilöhistorian ja ihmissuhteiden narratiivista tarkastelua sekä mahdollisten yhteisesti jaettujen narratiivien tunnistamista. Resilienssi nähdään tässä tutkimuksessa enemmän state-orientoituneena kuin pysyvänä ominaisuutena, eli yksilön resilienssin tulkitaan rakentuvan tekijöistä, jotka ilmentävät adaptiivisuutta. On kuitenkin huomiotava, että tietyt yksilölliset persoonallisuuspiirteet tai kognitiiviset taidot voivat myös vaikuttaa myönteisesti yksilön resilienssin rakentumiseen (ks. Kuldás & Foody, 2022).

Resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen vaikuttavat monet erilaiset tekijät (Herrman ym., 2011). Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että vastoinikäymisille altistumisen määrällä ja vakavuudella on merkitystä selviytymiselle. Riski suurempiin ongelmiin ja heikompaan sopeutumiseen kasvaa, kun on kyse vakavammista tai kasautuneista vastoinkäymisistä (Cutuli ym., 2013; Evans, Li, & Whipple, 2013; Felitti ym., 1998; Masten, 2014; Masten, 2015; Masten & Cicchetti, 2015; Masten, Narayan, Silverman, & Osofsky, 2015; Obradovic, Shaffer, & Masten., 2012). Yksilöt reagoivat ja selviytyvät eri tavoin, osan sopeutuessa paremmin huolimatta samankaltaisista haasteista (Masten & Barnes, 2018). Yksilön resilienssiä tarkastellaan usein sen rakentumiseen keskeisesti vaikuttavien resilienssiä edistävien ja suojaavien tekijöiden kautta, joita kutsutaan yhteisesti resilienssitekijöiksi (Masten, 2018). Edistävillä tekijöillä (Sameroff, 2000), joita voidaan luonnehtia myös resursseiksi, avuiksi tai kompensoiviksi tekijöiksi, viitataan sellaisiin tekijöihin, jotka auttavat yksilöä saavuttamaan parempaa hyvinvointia ja sopeutumista minkä tahansa tasoisen riskin ilmetessä jossain elämäntilanteissa, joissa on kyse vakavammasta vastoinkäymisestä eli korkeammasta riskistä trauman kokemiseen (Masten & Cicchetti, 2015; Masten, 2001; Sameroff, 2000). Edistävillä tekijöillä on usein suoria vaikutuksia, kun taas suojaavat tekijät toimivat välillisinä tai vuorovaikutuksellisten epäsuorien vaikutusmekanismien kautta (Masten, 2018). Osa yksilön resilienssiin vaikuttavista tekijöistä voi toimia sekä edistävänä että suojaavana tekijänä. Esimerkiksi vanhemmat voivat toimia edistävänä tekijänä edesauttaen lapsen myönteistä kehitystä monentyyppisiä

riskejä kohdatessa, ja suojaavana tekijänä tilanteissa, jolloin olosuhteet ovat uhkaavammat (Luthar, Sawyer, & Brown, 2006). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan edistäviä ja suojaavia tekijöitä yhteisesti resilienssitekijöinä.

Yhtenäisen resilienssin määritelmän puuttumisesta huolimatta useimmissa resilienssin määritelmässä hyödynnetään samankaltaisia tekijöitä yksilön resilienssin todentamisessa (Herrman ym., 2011; Walsh, Dawson, & Mattingly, 2010). Resilienssitekijöitä on tarkasteltu esimerkiksi sosioekologisen mallin kautta, johon sisältyvät yksilöön, perheeseen ja yhteisöön liittyvät vuorovaikutuksellisen systeemin muodostavat tekijät (Benzies & Mychasiuk, 2009; Masten, 2001, 2018; Wright, Masten, & Narayan, 2013; Zolkoski & Bullock, 2012). Toinen tarkastelutapa painottaa yksilöllisiä ominaisuuksia, ihmissuhteita ja ympäristöstä saatavilla olevaa tukea (Kaittila ym., 2023; Luthar & Cicchetti, 2000; Sen & Broadhurst, 2011). Yksilölliset tekijät vaihtelevat iän mukaan, mutta lasten ja nuorten resilienssin tutkimuksissa ne sisältävät usein esimerkiksi seuraavia: itsesäätelytaidot, ongelmanratkaisutaidot sekä tunteen elämän merkityksellisyydestä (Alvord & Grados, 2005; Benzies & Mychasiuk, 2009; Masten, 2018). Lapsen resilienssiä tarkastelevissa tutkimuksissa selviytymiskeinot (Benzies & Mychasiuk, 2009) ja toimijuus (Klika & Herrenkohl, 2013; Masten, 2018) ovat olleet myös keskeisiä huomion kohteena olevia yksilön resilienssitekijöitä. Relationaaliset resilienssiä rakentavat tekijät sisältävät esimerkiksi turvalliset kiintymyssuhteet ensisijaiseen hoivaajaan, perheenjäseniin, ystäviin tai kumppaniin (Klika & Herrenkohl, 2013; Masten, 2018). Yhteisöön liittyviä resilienssiä tuottavia tekijöitä voivat ovat esimerkiksi riittävät terveydenhoitopalvelut sekä varhaisen tuen palvelut (Zolkoski & Bullock, 2012).

Resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen vaikuttaa myös se, miten erilaisten haasteiden kohtaaminen ajoittuu yksilön elämässä. Vastoinkäymisten niin kuin myös resilienssitekijöiden vaikutukset vaihtelevat riippuen kehityksellisestä ajankohdasta (Masten, 2015; Masten & Cicchetti, 2015). Varhaiset riskejä sisältävät kokemukset voivat heikentää hermostollista kehitystä, lapsen saaman hoidon laatua (Huebner, ym., 2016) sekä tärkeimpien säätelyjärjestelmien ja puolustusjärjestelmien kehittymistä ja siten vaikuttaa lapsen myöhempään terveyteen ja psykososiaaliseen kehitykseen (Masten & Barnes, 2018; Masten & Cicchetti, 2015). Kaikki stressi tai haasteet eivät kuitenkaan ole lapsen kehitystä uhkaavia tekijöitä, sillä ajoitus on ratkaiseva tekijä (Masten, 2018). Hallittavissa olevien haasteiden kohtaaminen voi myös auttaa esimerkiksi sopeutumiseen liittyvien taitojen oppimista ja itsesäätelytaitojen kehittymistä (Masten & Cicchetti, 2015).

Resilienssitutkimusta on tehty paljon yksilötasolla liittyen erilaisiin traumaaihin kuten lapsuuden kaltoinkohteluun tai laiminlyöntiin, erotilanteisiin, perheväkivaltaan tai sotatilanteissa elämiseen (Masten, 2018). Osa tutkimuksista on keskittynyt yhden traumaattisen kokemukseen liittyvän selviytymisen tarkasteluun, kun taas toisissa huomio on ollut useampien kielteisten elämäntapahtumien kumuloituvissa vaikutuksissa. Yksittäisiin vastoinkäymisiin liittyvän selviytymisen tutkiminen on harvinaisempaa, sillä lapsuuden haasteet ovat usein pitkäkestoisia, toistuvia ja sisältävät altistumista useille traumaattisille kokemuksille

tai riskitekijöille (Felitti ym., 1998; Obradovic ym., 2012). Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret altistuvat lähes aina ennen sijoitustaan haavoittaville lapsuuden kokemuksille, mutta myös itse sijoitusprosessi voi olla traumatisoiva, ja sijoituksen aikana lapsi tai nuori voi kohdata uusia vaikeuksia. Lapsuuskokemusten jättämät jäljet voivat olla läsnä läpi koko elämän.

Tässä tutkimuksessa sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten haastatteluaineistosta tarkasteltiin resilienssin ilmenemistä ja rakentumista kiinnittäen huomioita läheisiin ihmissuhteisiin, selviytymiskeinoihin ja toimijuuteen elämänkuluksissa. Haastateltavien tuottamista narratiiveista analyysi kohdistui 1) ihmissuhteisiin ja niissä ilmenevien jännitteiden käsittelyyn resurssien eri ajankohdissa, 2) tapoihin pyrkiä selviytymään ja sopeutumaan haastaviin olosuhteisiin ja tilanteisiin sekä 3) mahdollisuuksiin ilmentää toimijuuttaan eri elämänvaiheissa. Ihmissuhteet, muut yksilön selviytymiseen liittyvät resurssit ja selviytymiskeinot sekä toimijuuden mahdollisuudet ja ilmentyvät nähtiin yksilön toimintaa ja sitä kautta hänen resilienssiään edistävinä tai suojaavina tekijöinä erittelemättä kuitenkaan niiden toimintafunktiota. Koska väitöskirjan tavoitteena oli ymmärtää sijoitettuna olleiden resilienssiin vaikuttavia tekijöitä, huomio oli myös yksilön selviytymiskeinoja ja toimijuutta todennäköisesti rajoittavissa tekijöissä, joista tarkasteltiin erityisesti koskien ihmissuhteisiin liittyviä jännitteitä ja toimijuutta estäviä tekijöitä.

2.2 Läheiset ihmissuhteet resilienssin rakentumisen kontekstina

On esitetty, että resilienssi ei rajoitu yksilön mieleen tai kehoon, vaan kiinnittyy yksilön yhteyksiin muihin ihmisiin (Masten & Barnes, 2018). Läheisillä ihmissuhteilla on siten keskeinen merkitys resilienssin rakentumisen kannalta (Gilligan, 2004; Masten & Wright, 2009; Olsson, Bond, Burns, Vella-Brodrick, & Sawyer, 2003; Schofield, 2001; Werner, 1989, 1997). Nuorten ihmisten resilienssiä tarkastelevissa tutkimuksissa on havaittu, että etenkin myönteiset suhteet hoivaavaan aikuiseen, hyvän hoivan saaminen ja lämmin vanhemmuus, myönteiset ystävyyssuhteet ja parisuhteet, sekä opettajat ja koulu edistävät yksilön resilienssin vahvistumista (Sapienza & Masten, 2011). Tukea antavilla ihmissuhteilla on suuri merkitys resilienssiin läpi elämän (Chiang, Chen, & Miller, 2018; Luthar, Crossman, & Small, 2015; Masten, 2015). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten läheisten ihmissuhteiden verkosto on tyypillisesti heidän vertaisiaan moninaisempi ja kompleksisempi, ja heillä on usein haasteita läheisten ihmissuhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä (Dozier & Rutter, 2008; Kufeldt ym., 2003).

Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten ihmissuhteiden haasteet alkavat usein jo lapsuudessa, jolloin monet heistä ovat joutuneet ottamaan perheessään aikuisen roolia silloin, kun syntymävanhemmilla on ollut ongelmia päihteiden tai mielenterveyden kanssa (Schofield & Walsh, 2010). He ovat siten usein ottaneet ikäisekseen liian suurta vastuuta huolehtimalla vanhempansa, sisarustensa tai omasta hyvinvoinnistaan, mistä käytetään nimitystä nuori hoivaaja (Aldridge, 2006; Howe, Brandon, Hinings, & Schofield, 1999; Kroll, 2004). Sijoituksen myötä

lapsen tai nuoren ensisijaiset kiintymyssuhteet usein muuttuvat etäisemmiksi tai katkeavat, mikä voi aiheuttaa vaikeuksia uusien luotettavien ihmissuhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen (Andersson, 2005; Griffin, 2004; Schofield & Beek, 2005; Schofield ym., 2012; Stovall & Dozier, 2000). Uudet suhteet, joita nämä lapset ja nuoret solmivat sijaisperheensä jäseniin, voivat parhaimmillaan toimia uusina kiintymyssuhteina (Cole, 2005; Dozier, Stovall, Albus, & Bates, 2001; Stovall-McClough & Dozier, 2004). Lapsen vaativa temperamentti tai esimerkiksi kontrolloinnin tarve voivat kuitenkin hankaloittaa myönteisen suhteen kehittymistä sijaisvanhemman ja lapsen välille (Duelling & Johnson, 1990; Schofield & Beek, 2005; Storer, Barkan, Sherman, Haggerty, & Mattos, 2012). Haasteista huolimatta useimmat sijoitettuna olevat lapset ja nuoret kokevat sijaisperheensä ja vanhemmat rakastaviksi ja hoivaaviksi, ja sijaisvanhempien sensitiivisyys onkin keskeinen tekijä luottamuksellisten suhteiden rakentamisessa myös muihin (Howes, 1999; Lindén, 1998; Schofield, Beek, Sargent, & Thoburn, 2000; Wilson, 2006) ja sijoitettuna olevan lapsen tai nuoren resilienssin vahvistamisessa (Schofield & Beek, 2005a, 2006b).

Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten yhteydenpito syntymävanhempiin on aikaisempien tutkimusten mukaan tärkeää (Atwool, 2013; Gilligan, 2000; Schofield & Beek, 2006), mutta yhteydenpidon koettu laatu ja määrä vaihtelevat paljon (Fernandez, 2006). Yhteydenpito syntymävanhempiin voi olla sijoitettuna olevalle lapselle ja nuorelle myös raskasta tai haavoittavaa, ja liian intensiivinen yhteydenpito väkivaltaiseen tai psyykkisesti huonosti voivaan syntymävanhempaan voi johtaa jopa uuteen traumaan (Andersson, 2009; Atwool, 2013). Useimmiten yhteydenpito syntymävanhempiin kuitenkin tukee lapsen kiintymyssuhteen ylläpitämistä ja tärkeiden suhteiden säilyttämistä sekä jatkuvuuden turvaamista lapsen elämässä ja identiteetin kehittämisessä (Amorós & Palacios, 2004; Taplin, 2006). Yhteydenpidolla on myös suuri merkitys lapsen psykologisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä, sijais- ja syntymävanhempien välisen keskinäisen luottamussuhteen ja yhteistyön rakentamisessa, sekä syntymäkotiin palaamisen mahdollisuuden säilyttämisessä (Amorós & Palacios, 2004; Salas Martínez, Fuentes, Bernedo, & García-Martín, 2014; Taplin, 2006). Osa sijoitettuna olleista lapsista ja nuorista kokee yhteydenpidon kuitenkin kuormittavaksi, eikä siksi halua olla yhteydessä syntymävanhempiinsa (Lundström & Sallnäs, 2009; McWey, Acock, & Porter, 2010). Anderssonin (2009) pitkittäistutkimuksessa suurin osa lapsista ja nuorista toivoi tiiviimpää yhteydenpitoa syntymävanhempaansa, mutta pieni osa toivoi vähäisempää tai ei ollenkaan yhteydenpitoa, erityisesti biologiseen isäänsä. Osa näistä etäisyyttä toivoneista koki itsensä hylätyksi, tai pettymystä syntymävanhempaansa, tai toivoi etäisyyttä omien lastensa vuoksi. Franzénin ja Vinnerljungin (2006) mukaan ei ole harvinaista, että sijoitettuna ollut lapsi tai nuori menettää ainakin yhden syntymävanhempansa ennen täysi-ikäistymistään vanhemman kuollessa ja tarvitsee keinoja menetyksen käsittelyyn.

Ihmissuhteet muovautuvat ajan myötä, ja voivat toimia jossain elämänvaiheessa yksilön resilienssiä edistävinä ja toisessa sitä heikentävinä tekijöinä (Collins, 1997; Samuels & Pryce, 2008). Baxterin ja Montgomeryn (1996) kuvaama ihmissuhteisiin liittyvä dialektinen näkökulma korostaa suhteiden dynaamista

prosessia, joissa molemmat osapuolet pyrkivät saamaan tasapainoon voimia, jotka samaan aikaan tuovat heitä yhteen ja vetävät erilleen. Relationaalisen dialektiikan teoria perustuu Bakhtinin (1981) dialogismiin ja hänen ajatuksiinsa sosiaalisen todellisuuden moniäänisyydestä. Tässä tutkimuksessa dialektiikalla tarkoitetaan kahden kilpailevan voiman yhtäaikaista olemassaoloa ihmissuhteessa (Baxter, 1988, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Jännitteet eli dialektit ovat suhteeseen olennaisesti kuuluvia, vastakkaisia voimia, joissa on kyse kilpailevista näkökulmista, orientaatioista, arvoista tai tehtävistä (Baxter, 2004; Baxter & Montgomery, 1996). Jokainen suhde sisältää ainutlaatuisen yhdistelmän dialekteja, jotka muuntuvat ajan ja tilanteiden myötä (Baxter, 1988, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Dialektit voivat esiintyä yhden ihmissuhteen lisäksi jännitteisen parin ja heidän sosiaalisen ympäristönsä välillä. Väitöstutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat yksilöiden väliset relationaaliset jännitteet ja se, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset jännitteisen suhteen toisena osapuolena pyrkivät käsittelemään jännitettä kyseisessä suhteessa. Sijoitettuna ollut nuori aikuinen nähdään suhteissaan toimijuuttaan mahdollisuuksien mukaan toteuttavana, aktiivisena osapuolena, joka pyrkii vaikuttamaan jännitteisyyteen käsittelemällä sitä jollakin tavalla.

Hyödynnän väitöstyössä Baxterin mallia (1996) pyrkiessäni ymmärtämään ihmissuhteessa olevan jännitteen sisältämiä vastakkaisia voimia. Aikaisemmissa tutkimuksissa on toistuvasti tunnistettu kolme dialektisen jännitteen ryhmää: integraatio, pysyvyys ja ilmaisu (Baxter, 2006). Integraatioon liittyvät jännitteet, kuten autonomisuuden ja yhteyden jännite, kohdentuvat riippuvuuteen ja yksilöllistymiseen liittyvään kamppailuun. Pysyvyyden jännitteet, kuten ennustettavuus ja uutuus, käsittelevät suhteen jatkuvuuden ja katkonaisuuden välistä haastetta. Ilmaisuun liittyvät jännitteet, kuten avoimuus ja sulkeutuminen, tarkastelevat ratkaisuja siitä, mitä sanotaan ja mitä jätetään sanomatta (Baxter & Montgomery, 1996). Jännitteiden tarkastelu suhteittain on tärkeää, sillä jännitteet vaihtelevat ihmissuhteen laadusta ja tilanteesta riippuen (Baxter, 2004a, 2011; Baxter, Braithwaite, Golish, & Olson, 2002; Baxter & Scharp, 2015).

Jännitteet ovat luonnollinen osa ihmissuhteita, eivätkä suhteet saavuta koskaan täydellistä tasapainoa. Sen vuoksi jännitteitä ei voi välttämättä kokonaan ratkaista, vaan yksilö pyrkii ennemminkin löytämään keinoja niiden käsittelyyn (Baxter & Simon, 1993). Baxter on yhdessä Montgomeryn kanssa tunnistanut erilaisia funktionaalisia ja epäfunktionaalisia keinoja jännitteiden hallintaan liittyen (Baxter, 2006; Baxter & Montgomery, 1996). Yksilöt pyrkivät funktionaalisia keinoja hyödyntämällä löytämään tasapainon suhteessa olevaan jännitteeseen toiminnan kautta. Esimerkiksi segmentointia hyödynnettäessä jännitteen painopiste vaihtuu tilanteesta riippuen: yksilö voi esimerkiksi valita puhuvansa joistakin teemoista, mutta jättää puhumatta toisista teemoista kyseisessä ihmissuhteessa (Prentice, 2009). Epäfunktionaalisia keinoja hyödyntäessään yksilö sen sijaan joko torjuu kokonaan jännitteen olemassaolon tai jää tilaan, jossa kokee jännitteen hyvin epämiellyttäväksi (Baxter & Montgomery, 1996).

Relationaalisen dialektiikan teoriaa on hyödynnetty monissa perhesuhteita tarkastelleissa tutkimuksissa (esim. Baxter, Braithwaite, Bryant, & Wagner, 2004;

Toller, 2005), joissa on tutkittu perinteisten perheiden lisäksi uusioperheiden (Baxter ym., 2004; Braithwaite & Baxter, 2006; Braithwaite, Baxter, & Harper, 1998) ja adoptioperheiden (Ben-Ari & WeinbergKurnik, 2007; Harrigan, 2009; Harrigan & Braithwaite, 2010) ihmissuhteita. Tutkimuksissa koskien sijoitettuna olleiden lasten tai nuorten suhteita sijais- ja syntymävanhempiin relationaalisen dialektiikan teoriaa on sovellettu verrattain vähän. Tässä tutkimuksessa tarkastelen läheisten ihmissuhteiden ja niihin liittyvien jännitteiden kautta sitä, millainen merkitys läheisillä ihmissuhteilla ja jännitteiden käsittelyllä on sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemiselle ja rakentumiselle.

2.3 Selviytymiskeinot osana resilienssin rakentumista

Stressaaviin tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää tunteiden, kognitioiden, käyttäytymisen, fysiologian tai jopa ympäristön säätelyä selitetään coping-käsitteen avulla (Eisenberg et al., 1997; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Coping eli selviytyminen on dynaaminen prosessi, jossa esiintyy vaihtelua riippuen stressin aiheuttajasta ja tilannetekijöistä (Compas ym., 2001; Lazarus & Folkman, 1984). Tässä tutkimuksessa yksilön selviytymiskeinoilla viitataan yksilön haasteissa ja vastoinkäymisissä itseensä ja ympäristöön käyttämää säätelyä ja sopeutumista. Yksilöt hyödyntävät erilaisia selviytymiskeinoja, ja tehokkaasti käytetyt keinot edistävät resilienssin rakentumista (Compas ym., 2001; Masten ym., 1990). Kaikki selviytymiskeinot eivät kuitenkaan ole tehokkaita, vaan voivat jopa hankaloittaa yksilön sopeutumista ja estää resilienssin vahvistumista (Filipas & Ullman, 2006). Yksilöt hyödyntävät tyypillisesti useita eri selviytymiskeinoja, ja niiden valintaan vaikuttavat erilaiset tekijät kuten ikä, sukupuoli ja käytettävissä olevat resurssit (Compas ym., 2001). Selviytymiskeinojen muuttumista iän myötä on ollut vaikea todentaa, sillä tutkittavat ikäryhmät ja selviytymiskeinojen käsitteet vaihtelevat eri tutkimuksissa (Eschenbeck ym., 2018; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007).

Zimmer-Gembeckin ja Skinnerin (2011) katsausartikkelissa huomattiin muutoksia varhaislapsuuden ja myöhäisen nuoruusiän selviytymiskeinoissa esimerkiksi koskien tuen hakemista ja ongelmanratkaisua. Iän karttuessa tuen hakeminen aikuisilta väheni ja muuttui enemmän itseensä luottamiseen painottuvaksi ja ongelmanratkaisussa siirryttiin instrumentaaliseen toiminnasta suunnitelmallisempaan ongelmanratkaisuun, ja ajatuksia opittiin fokuusoimaan kognitiivisin keinoin aikaisempien behavioraalisten keinojen lisäksi. Lisäksi iän myötä lapsista ja nuorista tulee taitavampia valitsemaan kuhunkin tilanteeseen ja stressinaiheuttajaan sopivat selviytymiskeinot. Sukupuolten väliset erot näyttävät selkeiltä etenkin 15 ja 19 ikävuosien välillä, jolloin naiset hakevat enemmän sosiaalista tukea sekä hyödyntävät ongelmanratkaisua ja tunteiden purkamista, kun taas miehet hyödyntävät naisia enemmän välttäviä selviytymiskeinoja (Eschenbeck ym., 2018; Flannery, Vannucci, & Ohannessian, 2018). Etenkin lapsuudessa ja nuoruudessa yksilöt käyttävät erilaisia selviytymisen resursseja stressin käsittelyyn, millä on suoria vaikutuksia heidän psyykkiseen ja fyysiseen terveyteensä (Marting & Hammer, 2004; Taylor & Stanton, 2007). Selviytymisresurssit voivat

olla joko sisäisiä (esim. itsetunto, kognitiivinen kapasiteetti) tai ulkoisia (esim. sosiaalinen tai taloudellinen tuki). Turvallinen kasvuympäristö ja läheiset ihmissuhteet toimivat usein tärkeinä selviytymisen resursseina (De Maeyer ym., 2015; Grey ym., 2015; Zambianchi & Bitti, 2014). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten läheisten ihmisten verkosto on kuitenkin usein kompleksinen ja sisältää jännitteitä (Andersson, 2009, 2018), mikä voi heikentää selviytymistä tukevien selviytymiskeinojen oppimista ja käyttöä.

Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret kohtaavat usein elämässään erityisiä haasteita ja vastoinikäymisiä, joista selviämiseen he tarvitsevat erilaisia keinoja. Varhaislapsuuden haitallisten kokemusten (Barber & Delfabbro, 2009, Riebschleger ym., 2015), sijoitusprosessin (Leathers, 2006) ja ihmissuhteisiin liittyvien haasteiden (Andersson, 2005; Schofield & Beek, 2005) lisäksi sijoitettuna olleet lapset ja nuoret voivat joutua kantamaan ja käsittelemään vaikeita kokemuksia läpi elämän (Breno & Galupo, 2007; Bruska & Tessin, 2013; Riebschleger ym., 2015). Haitalliset lapsuuskokemukset voivat aiheuttaa toksista stressiä myötävaikuttaen elinikäisten oppimisen ja käyttäytymisen vaikeuksien, sekä psyykkisen ja fyysisen terveyden ongelmien syntyyn (Rebbe, Nurius, Ahrens, & Courtney, 2017). Lisäksi sijoitettuna olleet eivät välttämättä saa riittävää sosiaalista tukea sijoituksen jälkeen useista sijoituspaikoista tai koulunvaihtoista johtuen (Perry, 2006; Rebbe ym., 2017). Tässä tutkimuksessa tarkastelen sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tämänhetkisiä ja aikaisempia toimintatapoja vastoinikäymisissä ja haasteissa. Selviytymiskeinot ovat keskeisessä asemassa haastavia tilanteita kohdatessa, ja niitä tarkastellaan tässä tutkimuksessa hyödyntämällä ongelmaa lähestyvien ja välttävien selviytymiskeinojen viitekehystä (Compas ym., 2001; Krause ym., 2008). Selviytymiskeinojen iän ja kontekstien myötä muuntuvan luonteen vuoksi tarkastelen sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten toimintatapoja varhaislapsuudesta tähän hetkeen.

Lasten ja nuorten selviytymiseen liittyvät tutkimukset eroavat aikuisten selviytymistutkimuksista siinä, että edellisissä pyritään tunnistamaan ja tulkitsemaan usein myös tiedostamattomia selviytymiskeinoja (esim. katastrofiajattelu), ja tarkastellaan tilanteita, joita erityisesti lapset ja nuoret kohtaavat, kuten vanhempien ero- tai väkivaltatilanteet (Compas ym., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Selviytymiseen liittyvissä tutkimuksissa yksi tunnetuimmista lähestymistavoista on Lazaruksen ja Folkmanin (1984) kehittämä tapa jakaa selviytymiskeinot tunne-, ongelma- ja merkityskeskeisiin selviytymiskeinoihin. Tässä tutkimuksessa hyödynnän lähestymistapaa, jossa selviytymiskeinot jaotellaan joko ongelmaa lähestyviksi tai välttäviksi (Compas ym., 2001; Krause ym., 2008). Lähestyvät selviytymiskeinot suuntautuvat joko stressin aiheuttajaa tai yksilön tunteita tai ajatuksia kohti. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalisen tuen etsiminen tai ongelman ratkaisemiseen suuntautuminen. Välttävässä selviytymiskeinoissa suunta on poispäin stressin aiheuttajasta, yksilön tunteista tai ajatuksista. Näitä toimintatapoja ovat esimerkiksi kieltäminen tai behavioraalinen välttely. Yksittäisen selviytymiskeinon merkitystä voi olla vaikea arvioida, mutta yleisesti välttävät keinot on yhdistetty heikompaan sopeutumiseen ja terveyden kannalta heikompiin seuraamuksiin (Elzy, Clark, Dollard, & Hummer, 2013; Littleton,

Horsley, John, & Nelson, 2007), kun taas kuormituksen lähde lähestyvät keinot on yleisesti liitetty myönteisempään sopeutumiseen ja resilienssin vahvistumiseen (Compas et al., 2001).

Lasten ja nuorten selviytymistä tarkastelleissa tutkimuksissa huomio on ollut joko selviytymisessä yleisellä tasolla (Krause ym., 2008; Rebbe ym., 2017) tai erityisistä traumaattisista kokemuksista kuten seksuaalisesta hyväksikäytöstä (Wright ym., 2007), kroonisista sairauksista (Compas ym., 2012) tai vanhemman päihteidenkäytön kokemuksista (Holmila, Itäpuisto, & Ilva, 2011) selviytymisessä. Lasten ja nuorten selviytymistä on tutkittu sijoitettuna olleiden nuorten (Jackson ym., 2017) ja adoptiolasten ja nuorten (Reinoso & Forns, 2010) lisäksi esimerkiksi turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten (Ní Raghallaigh & Gilligan, 2010; Schweitzer, Greenslade, & Kagee, 2007) keskuudessa. Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten erityiset kokemukset syntymäperheessä, vaikeudet sijoituksen aikana, kahden perheen väliset neuvottelut sekä itsenäisen elämän aloittamiseen ja luottamuksellisten ihmissuhteiden rakentamiseen liittyvät haasteet tekevät erityisen merkitykselliseksi tutkia sijoitettuna olleiden nuorten selviytymistä ja haasteissa käyttämiä toimintatapoja osana resilienssiä. Tässä tutkimuksessa tarkastelen sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten narratiiveja ja pyrin ymmärtään heidän selviytymiskeinojaan haastavissa olosuhteissa ja elämäntilanteissa.

2.4 Toimijuus resilienssin mahdollistajana

Yksilön resilienssiin liittyy ympärillä olevien ihmissuhteiden ja omien selviytymiskeinojen lisäksi vahvasti se, miten yksilö kokee omat mahdollisuutensa vaikuttaa elämäänsä ja itseään koskeviin päätöksiin. Varhaislapsuuden haitallisilla kokemuksilla, ydinperheen rikkoutumisella ja sijaisperheeseen muuttamisella voi olla monenlaisia vaikutuksia sijoitettuna olleen lapsen ja nuoren mahdollisuuksiin toimia ja hänen toimijuutensa kehittymiseen (Jankowski, Schifferdecker, Butcher, Foster-Johnson, & Barnett, 2019; Mitchell, 2018). Sosiokulttuuristen määritelmien mukaan toimijuus on yksilön kapasiteettia ja valtaa toimia, tehdä päätöksiä ja vaikuttaa omaan elämäänsä niin, että yksilölle on mahdollista ja hänellä on resursseja toimia tarkoituksenmukaisesti (esim. Eteläpelto, Vähäsantanen, Hökkä, & Paloniemi, 2013; Giddens, 1984; Hökkä, Vähäsantanen, & Mahlakaarto, 2017; Jääskelä, Poikkeus, Vasalampi, Valleala, & Rasku-Puttonen, 2017; Jääskelä ym., 2020). Tämän tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten mahdollisuuksista ja rajoituksista toimia aktiivisesti ja tehdä valintoja eri elämänvaiheissa. Kiinnostuksen kohteena on, millä tavalla nuoret aikuiset kertovat itsestään toimijoina, ja millaiset resurssit ja rajoitteet vaikuttavat heidän toimijuuteensa eri aikoina elämäntilanteissa ja eri konteksteissa.

Toimijuuden keskiössä on ajatus siitä, että yksilöllä on valtaa toimia (Hökkä ym., 2017). Toimijuuden toteutuminen on kuitenkin riippuvainen sekä yksilön sosiaalisesta, kulttuurisesta ja relationaalisesta ympäristöstä että hänen kapasiteetistaan vaikuttaa elämäänsä, valintoihinsa ja päätöksiin (Edwards & D'Arcy, 2004; Sairanen & Kumpulainen, 2014). Sosiaalisten rakenteiden merkitys yksilön

toiminnan ohjaamisessa ja rajoittamisessa (Sorbring & Kuczynski, 2018) voi olla erityisen kriittinen haavoittuvassa asemassa, kuten sijoitettuna, olevien yksilöiden lapsuuden ja nuoruuden kehitysvaiheissa.

Toimijuuden käsite määritellään eri tavoin tieteenalasta ja sen epistemologisista ja ontologisista lähtökohdista riippuen. Sosiaalitieteissä toimijuuden nähdään rakentuvan sekä yksilön omasta kapasiteetista toimia tietoisesti ja itsenäisesti että rajoitteista, joita valtasuhteet ja kontekstuaaliset tekijät yksilölle asettavat (Archer, 2003; Calhoun, 2002; Ci, 2011; Eteläpelto et al., 2013; Giddens, 1984). Elämäkulun näkökulma (Biesta & Tedder, 2007; Elder, 1994; Emirbayer & Mische, 1998) kytkee toimijuuden menneeseen, nykyhetkeen ja tulevaisuuteen korostaen toimijuuden dynaamisuutta, eli aikaisempien kokemusten vaikutusta tämän hetken toimijuuteen ja kykyyn käsitellä tämänhetkisiä haasteita ja orientoitua tulevaan (Emirbayer & Mische, 1998). Elderin (1994) mukaan toimijuus on yksi neljästä yksilön elämäkulkuun vaikuttavasta näkökulmasta. Sen mukaan yksilöt muokkaavat elämäkulkuaan valintojensa ja toimintansa kautta kunakin historiallisena ja sosiaalisena aikana. Muut Elderin kuvaamat näkökulmat sisältävät historiallisen ajan ja paikan vaikutuksen yksilön kehitykseen, muiden ihmisten merkityksen kehitykseen ihmissuhteiden kautta, ja elämäntapahtumien ja siirtymien ajoituksen vaikutuksen yksilön elämään. Psykologian tutkimustraditioissa toimijuus on tyypillisesti yhdistetty yksilöön itseensä liittyviin prosesseihin kuten intentionaalisuuteen, itsereflektioon sekä motivaatioon (Bandura, 1989, 2006). Sosiokulttuurisissa lähestymistavoissa toimijuus liitetään valtaan toimia, ottaa kantaa ja tehdä päätöksiä, mihin kuitenkin vaikuttavat erilaiset resurssit ja rajoitteet (e.g. Edwards, 2005; Eteläpelto et al., 2013; Hökkä et al., 2017; Jääskelä et al., 2017, 2020; Vähäsantanen, 2015).

Aikaisempaan kirjallisuuteen perustuen tässä tutkimuksessa keskeisenä oletuksena on, että yksilön toimijuuteen vaikuttavat erilaiset resurssit ja rajoitteet, kuten relaationaaliset resurssit (Edwards, 2005) tai yksilön omat resurssit kuten usko omaan kyvykkyyteen ja mahdollisuuteen toimia ja saavuttaa haluamiaan tavoitteita (Bandura, 1989, 2006). Toimijuus on siten toisaalta sidoksissa yksilön toimintaan, kuten kykyyn ja haluun tehdä muutoksia ja päätöksiä sekä vaikuttaa omaan elämäänsä (Archer, 2003; Bandura, 2006; Ci, 2011; Eteläpelto et al., 2013; Giddens, 1984), mutta siihen kytkeytyvät myös käytettävissä olevat resurssit ja rajoitukset (Edwards, 2005; Eteläpelto et al., 2013; Hökkä et al., 2017; Vähäsantanen, 2015). Yksilö siis toimii ennemmin ympäristön avulla kuin ympäristössä (Biesta & Tedder, 2007), ja toimijuus on pikemmin valtaa tehdä jotain kuin valtaa johonkin (esim. Hökkä, 2017). Toimijuuteen sisältyy ajatus yksilön omasta kontrollista elämänsä suhteen pikemminkin kuin että hän pelkästään reagoisi ulkoa määrättyihin tilanteisiin (Biesta & Tedder, 2007; Collin, Sintonen, Paloniemi, Auvinen, 2011). Toimijuuden kehittymisen sekä sen rajoitteiden ja resurssien muutosten ymmärtämiseksi toimijuutta on tärkeää tarkastella yksilön elämäkulun näkökulmasta (Biesta & Tedder, 2007; Elder, 1994).

Lasten ja nuorten toimijuuteen vaikuttaa keskeisesti se, millainen rooli heillä on yhteiskunnassa (Wyness, 1999). Rooli voi vaihdella riippuen sekä meillä olevasta historiallisesta ajankohdasta ja paikasta että relationaalisesta

kontekstista (Elder, 1994; Wyness, 1999). Aikuisilla on keskeinen merkitys lasten ja nuorten toimijuuden tukemisessa tai rajoittamisessa (Vandenbroeck & Bouwerne-De Bie, 2010). Lisäksi yksilön kyvykkyys toimia ja käytettävissä olevat resurssit vaihtelevat riippuen yksilön iästä ja kehitystasosta (Vandenbroeck & Bouwerne-De Bie, 2010). Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret ovat erityinen ryhmä johtuen heidän perhesuhteidensa moninaisuudesta, elinympäristön monista muutoksista ja varhaisia riskitekijöitä sisältävistä kokemuksista, jotka voivat vaikuttaa heidän toimijuutensa kehittymiseen ja sen resursseihin ja rajoitteisiin. Toimijuutta voivat rajoittaa esimerkiksi varhaislapsuuden haitalliset kokemukset (Riebschleger, Day, & Damashek, 2015), jotka voivat johtaa oppimisen tai käyttäytymisen vaikeuksiin ja psyykkisen tai fyysisen terveyden häiriöihin (Rebbe ym., 2017). Lisäksi ihmissuhteisiin liittyvät haasteet, kuten kiintymyssuhteiden katkeaminen (Schofield & Beek, 2005), vaikeus muodostaa uusia ihmissuhteita (Andersson, 2006), ja jännitteiset suhteet syntymävanhempiin voivat rajoittaa sijoitettuna olleen toimijuutta tehdä valintoja kussakin kontekstissa ja ajankohdassa, esimerkiksi hakea suojaa ja yhteyttä toisiin.

Toimijuutta tukevilla tai estävillä tekijöillä on merkitystä elämänkulun myötä muotoutuvan resilienssin rakentumisen kannalta. Sijoitusperheen, paikkakunnan tai koulun vaihtaminen voivat esimerkiksi vaikuttaa siihen, että lapsi tai nuori ei saa riittävästi sosiaalista tukea (Perry, 2006; Rebbe et al., 2017). Sijoitettuna olleilla lapsilla ja nuorilla toimijuuden kehitystä tukevia, relationaalisia tai yksilöllisiä resursseja voivat olla sijaisperheen jäsenten kanssa solmitut suhteet, jotka toimivat uusina kiintymyssuhteina (Cole, 2005; Dozier ym., 2001; Stovall-McClough & Dozier, 2004) vahvistaen uusien luotettavien ihmissuhteiden rakentamista (Howes, 1999; Lindén, 1998; Schofield ym., 2000; Wilson, 2006). Joillekin lapsille ja nuorille myös syntymävanhemmat tai kodin ulkopuoliset aikuiset ovat tärkeitä toimijuutta tukevia resursseja (Duke, Farruggia, & Geramo, 2017), ja etenkin nuoruusiässä vertaisten kasvava rooli voi tukea toimijuutta (Gundersen, 2020).

Haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten toimijuutta on tutkittu sellaista lasten keskuudessa, joilla on taustalla vanhempien ero (Haugen, 2010; Smart, Neale, & Wade, 2001), pakolaisuustausta (Chatty, 2009; Eide & Hjern, 2013) tai taloudellisesti puutteellinen kasvu ympäristö (Redmond, 2008). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten toimijuutta koskevat tutkimukset ovat pääosin keskittyneet koulutukseen (Berridge, 2017; Brady & Gilligan, 2020) tai vuorovaikutukseen liittyviin kokemuksiin (Gundersen, 2020). Suomalaisessa tutkimuksessa havaittiin, että perhehoitoon sijoitettuna olleet lapset kokivat pystyvänsä ilmentämään toimijuutta perhesuhteidensa määrittelijänä huolimatta siitä, että perhesuhteisiin oli sijoituspäätöksen myötä puututtu julkisen vallan toimesta (Kallinen, 2019). Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, millaisia narratiiveja sijoitettuna olleilla nuorilla aikuisilla ilmenee etenkin koskien heidän mahdollisuuksiaan toteuttaa toimijuuttaan ja siten vaikuttaa omaan elämäänsä ja sitä koskeviin päätöksiin eri elämänvaiheissa.

3 TUTKIMUSTAVOITTEET JA -KYSYMYKSET

Väitöstutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumista liittyen heidän läheisiin ihmissuhteisiinsa ja niissä koettujen jännitteiden käsittelykeinoihin, haastavien elämäntilanteiden kohtaamisessa käytettyihin selviytymiskeinoihin sekä toimijuuden mahdollisuuksiin ja rajoitteisiin. Resilienssi ymmärrettynä selviämisenä vastoinkäymisestä tai kielteisestä tapahtumasta kimpoamalla takaisin (Vella & Pai, 2019) on merkityksellinen hyvinvointiin vaikuttava tekijä. Resilienssi on erityisen kriittistä sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten elämänkulussa johtuen heidän perhesuhteidensa ja elinympäristönsä monista muutoksista ja varhaisia riskitekijöitä sisältävistä kokemuksista, jotka voivat vaikuttaa heidän toimijuutensa kehittymiseen ja haastetilanteiden käsittelyyn.

Tutkimus koostuu kolmesta osatutkimuksesta, joiden tavoitteena on lisätä ymmärrystä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemisestä ja rakentumisesta liittyen merkityksiin, joita he kuvasivat suhteessa läheisiin ihmissuhteisiinsa ja niihin liittyvien jännitteiden käsittelyyn (erityisesti osatutkimus I), toimintatapoihin vastoinkäymisissä ja haasteissa (erityisesti osatutkimus II) sekä heidän kokemuksiinsa siitä, miten he pystyivät vaikuttamaan omaan elämäänsä ja sitä koskeviin päätöksiin eri elämänvaiheissa (erityisesti osatutkimus III). Kolmen osatutkimuksen avulla pyrittiin muodostamaan monitahoinen ymmärrys sijoitettuna olleiden nuorten kokemuksista elämänsästä sekä heidän läheisiin ihmissuhteisiinsa ja ympäristöön liittyvistä tekijöistä, jotka vaikuttavat nuorten aikuisten resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen eri elämänvaiheissa. Tutkimuksessa hyödynnettiin laadullista lähestymistapaa, jonka keskiössä olivat 18 sijoitettuna olleen nuoren aikuisen yksilöhaastattelua. Väitöstutkimuksen päätavoite, tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä osatutkimusten tutkimuskysymykset esitellään kuviossa 1.

Tutkimuksen *ensimmäisenä tavoitteena* oli selvittää, millainen merkitys läheisillä ihmissuhteilla on sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemiselle ja rakentumiselle eri elämänvaiheissa. Tutkimuskysymykset muotoutuivat seuraaviksi:

1. *Millaisia jännitteitä sijoitettuna olleet nuoret aikuiset ovat kokeneet ihmissuhteissaan ja millainen merkitys niihin liittyvien jännitteiden käsittelemisellä on ollut resilienssin ilmenemiselle ja rakentumiselle?*

Tutkimuskysymyksiin etsittiin vastauksia erityisesti osatutkimuksessa I, mutta myös osatutkimuksen II tulokset kytkeytyivät tähän tutkimuskysymykseen, sillä toisessa osatutkimuksessa osa sijoitettuna olleista nuorista aikuisista kuvasi nojaavansa läheisiin ihmissuhteisiinsa selviytymisen resurssina.

Tutkimuksen *toisena* tavoitteena oli selvittää sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten selviytymiskeinoja erilaisissa vastoinkäymisissä ja haasteissa. Tutkimuskysymys muotoutui seuraavaksi:

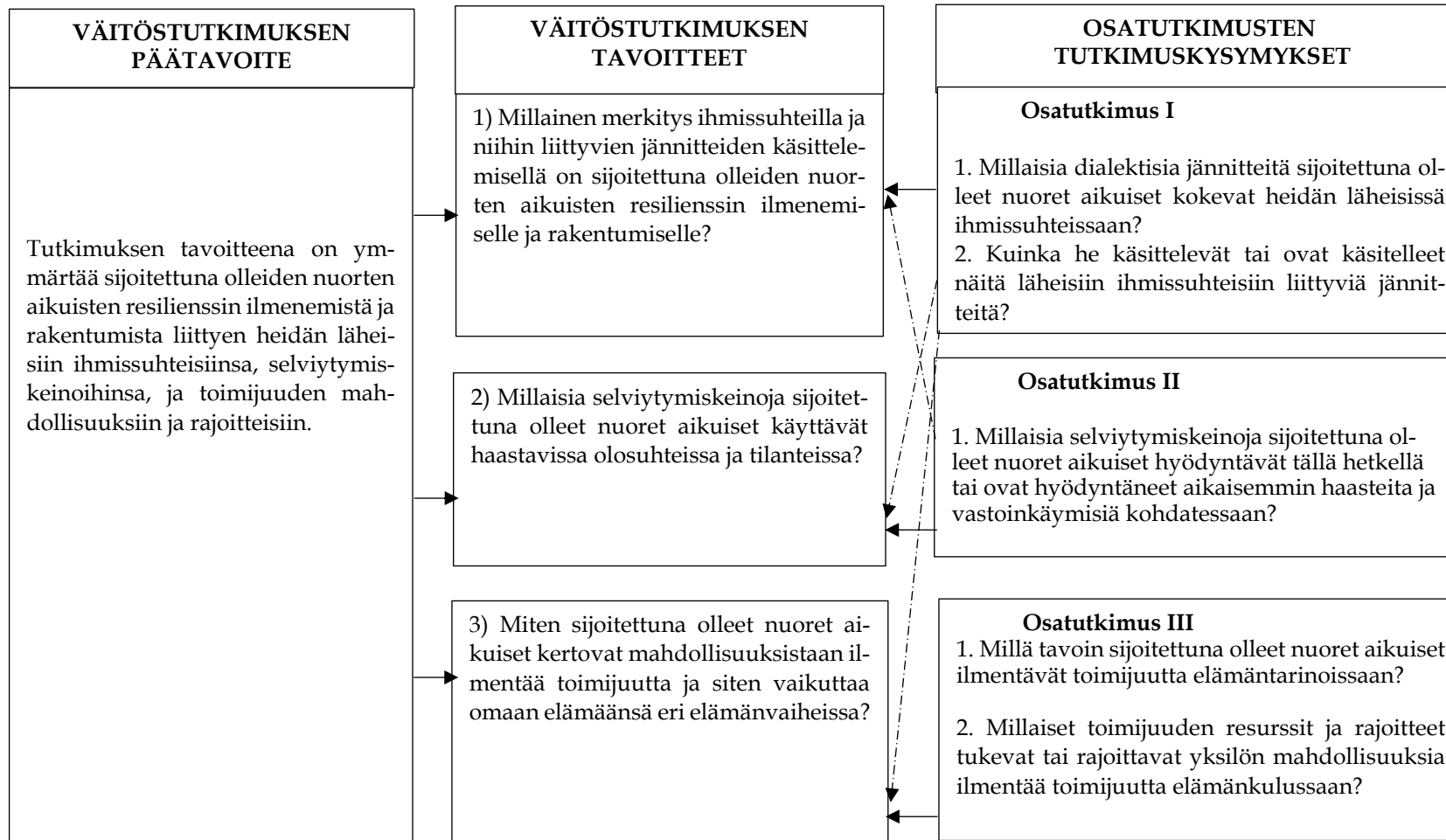
2. *Millaisia selviytymiskeinoja sijoitettuna olleet nuoret aikuiset käyttävät haastavissa olosuhteissa ja tilanteissa?*

Tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia erityisesti osatutkimuksessa II, mutta myös osatutkimus I auttoi vastaamaan tähän tutkimuskysymykseen tuottaessaan tietoa ihmissuhteiden jännitteisiin liittyvistä käsittelykeinoista.

Tutkimuksen *kolmantena* tavoitteena oli tutkia sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten näkemyksiä siitä, millaisia mahdollisuuksia ja rajoituksia vaikuttaa omaan elämäänsä, ja sitä kautta kykyyn sopeutua ja selvitä (so. resilienssiin), he tunnistavat eri elämänvaiheissaan.

3. *Miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kertovat mahdollisuuksistaan ilmentää toimijuutta ja siten vaikuttaa omaan elämäänsä eri elämänvaiheissa?*

Tutkimuskysymykseen etsittiin vastauksia erityisesti osatutkimuksessa III.

Kuvio 1 Väitöstutkimuksen tavoitteet, tutkimuskysymykset sekä niiden suhde osatutkimuksiin I-III

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Tieteenfilosofiset ja metodologiset lähtökohdat

Tässä tutkimuksessa tarkastelin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kokemuksia liittyen heidän resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen. Tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat perustuvat sosiaaliseen konstruktionismiin, jonka mukaan sosiaalinen todellisuutemme rakentuu sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa (Berger & Luckmann, 2009). Tutkimuksen menetelmällinen painotus on narratiivisessa kokemuksen tutkimuksessa, jossa keskitytään tarkastelemaan, miten kokemukset rakentuvat kertomuksina, ja miten kertomuksena jaetut kokemukset muotoilevat maailmaa (Erkkilä, 2005; Squire, 2008; Tökkäri, 2018). Hyödynsin tutkimuksessa narratiivista lähestymistapaa sekä aineistonkeruussa että etenkin kolmannen osatutkimuksen analyysissä. Tutkimuksesta on löydettävissä myös hermeneuttis-fenomenologisia piirteitä, jotka näkyvät erityisesti toisessa osatutkimuksessa hyödynnetyn tulkitsevan fenomenologisen analyysin kautta (Smith & Osborn, 2008).

Osatutkimukset asettuvat hyvin osaksi narratiivista kokemuksen tutkimusta, sillä kaikissa osatutkimuksissa hyödynnettiin narratiivista lähestymistapaa aineistonkeruun osalta. Ensimmäisessä osatutkimuksessa hyödynnetty temaattinen analyysi (Braun & Clarke, 2006) keskittyi narratiivisen kokemuksen tutkimuksen tavoin tarkastelemaan, mitä tutkittavat sanoivat, eli huomio oli kerroksen sisällössä ja tutkittavien käyttämä kieli oli enemmän tutkimuksen lähde kuin pääkohde (ks. Riessman, 2008, s. 54, 59). Toisessa osatutkimuksessa hyödynnetty tulkitseva fenomenologinen analyysi (Smith & Osborn, 2008) sallii narratiivisen kokemuksen tutkimuksen tavoin tutkijan tekemät tulkinnat (Squire, 2008). Pyrin kuvaamaan selviytymiskeinoihin liittyviä kokemuksia fenomenologian tavoin mahdollisimman autenttisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2009; Tökkäri, 2018), mutta tein hermeneuttisen lähestymistavan mukaisesti tulkintoja sen

suhteen, millaista lähestymistapaa yksittäiset selviytymiskeinot edustivat kunkin tutkittavan kohdalla. Kolmannessa osatutkimuksessa hyödyntämäni narratiivisen analyysin (Polkinghorne, 1995, 1996) taustalla oli narratiivisen kokemuksen tutkimuksen tavoin ajatus, että narratiivien kautta ihmiset luovat yhtenäisiä tarinoita aikaisemmista kokemuksistaan ja itsestään (Bamberg, 2016; Squire, 2008).

Narratiivisuus valikoitui aineistonkeruun menetelmälliseksi lähestymistavaksi, sillä halusin antaa tutkittaville tilaa kertoa heille merkityksellisistä kokemuksistaan (ks. Erkkilä, 2005, s. 206). Narratiivisen lähestymistavan mukaan ihmiset ymmärtävät itseään ja jäsentävät aikaisempia kokemuksiaan luontaisesti kertomusten kautta (Heikkinen, 2001, s. 118). Kiinnostukseni kohteena oli erityisesti tutkittavan oman äänen kuuleminen eli kertojanäkökulman ymmärtäminen, ja pyrkimyksenäni oli ymmärtää ja kuvata tutkittavien yksilöllistä kokemusmaailmaa (Erkkilä 2005, s. 195). Keskiössä ovat kokemuskertomukset, eli tarkastelin, millaisia merkityksiä sijoitettuna olleet nuoret aikuiset antavat heidän resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen liittyville kokemuksilleen (Andrews, Squire, & Tamboukou, 2013). Narratiivisessa kokemuksen tutkimuksessa kokemuksella viitataan sekä yksilölliseen merkityksen antoon että kielen kautta yhteisöön sidoksissa olevan maailman konstruoinnista ja ymmärtämisestä (Tökkäri, 2018, s. 77). Tutkittavien eli sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kuvaamaan kokemusmaailmaan vaikuttavat heidän ympäristönsä, kuten heidän läheiset ihmissuhteensa, laajempi yhteisö ja kulttuuri.

Narratiiviselle kokemuksen tutkimukselle tyypillisessä lähestymistavassa tutkittavaa pyydetään kertomaan suullisesti omakohtaisia kokemuksiaan liittyen menneeseen, nykyhetkeen, tulevaisuuteen tai kuvitteellisiin tilanteisiin (Pattersson, 2018, s. 37; Squire, 2018, s. 46). Tutkimuksessani hyödyntämä kerronnallinen haastatteluaineisto, jossa nuoret aikuiset kuvasivat elämäkokemuksiaan syntymästä haastatteluhetkeen ja tulevaan, sopii siten hyvin narratiivisen kokemuksen tutkimuksen viitekehukseen. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tarinat kuvaavat heidän kokemuksiaan (ks. Erkkilä, 2005, s. 201), mutta tutkittavat esittävät niitä tietynlaisina ja uudelleenmuotoilevat niitä (Squire, 2009). Menneiden kokemusten kuvailussa on väistämättä mukana jo koetun tulkintaa. (Erkkilä, 2005, s. 201). Muistot voivat muuttua ajan ja elämäkokemusten myötä, ja sekä kerrontatilanteella että kuulijalla on merkitystä kertomuksen sisältöön (Korkiakangas, 1996, s. 25–28; Korkiakangas, 2006).

Narratiivisuudessa nähdäänkin olennaisena se, minkä tarinan ihminen valitsee kerrottavakseen, ja valintaan vaikuttavat sekä kertoja että tutkija (Laitinen & Uusitalo, 2008, s. 115; Riessman, 1993, s. 18). Tutkijana minulla oli keskeinen rooli sekä haastattelun suunnittelussa että vuorovaikutteisessa haastattelutilanteessa (ks. Erkkilä, 2005, s. 205). Valitsin haastattelurunkoon mahdollisia teemoja sen mukaan, mitä tiesin aiheesta etukäteen ja millaista tietoa ajattelin tarvitsevani. Pro gradu -tutkielmassani tarkastelin sijoitettuna olleiden lasten sosiaalisia suhteita koulussa, ja tämän kautta sijoitettuna olleet lapset ja nuoret olivat tulleet minulle tutuksi tutkimuksen kohderyhmänä. Minulla on myös perheyhteyden kautta jossain määrin kokemusta teemasta. Tutustuin resilienssin käsitteeseen

ensimmäistä kertaa Pro gradu -tutkielmaa tehdessäni, ja perehdyin aiheeseen myös ennen haastatteluja tutkimussuunnitelmaa työstäessäni. Haastattelumenetelmän suunnittelussa hyödynsin osin myös lastensuojelujärjestössä työskentelevän psykologian asiantuntijan konsultaatioon pohjaavia ehdotuksia vuorovaikutuksen rakentamisesta. Haastattelutilanteessa pyrin antamaan tutkittaville mahdollisimman paljon tilaa kertoa omista kokemuksistaan ja elämänkulkuunsa ja haasteista selviämiseen vaikuttavista tekijöistä haluamallaan tavalla. Tunnistan kuitenkin, että esittämäni kysymykset ovat väistämättä osa haastattelussa muotoutuvaa tarinaa ja vaikuttavat osaltaan sanoitetun kokemuksen sisältöön (ks. Erkkilä, 2005, s. 206; Laitinen & Uusitalo, 2008, s. 116).

Narratiivisessa lähestymistavassa tutkittavien käsitys itsestä ja omista kokemuksista nähdään jatkuvasti muuntuvana (Heikkinen, 2001, s. 119; Hänninen, 2000, s. 106). Sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kertoivat resilienssin rakentumiseen ja ilmenemiseen liittyvistä kokemuksistaan tiettyinä ajankohtana tiettyssä paikassa toteutetuissa haastatteluissa. Tutkittavien kokemukset sisälsivät myös traumaattisia elämäntapahtumia, joita kerrottaessa tilanteessa muodostuvaan narratiiviin vaikuttavat keskeisesti sekä tutkittavan suhde omiin kokemuksiin että tutkijan toiminta (Laitinen & Uusitalo, 2008, s. 114). Koin tärkeäksi osoittaa haastattelussa tutkittavalle luottamusta ja halua kuulla hänen haastaviakin elämäkokemuksiaan läsnä olevalla kuuntelemisella, tilan antamisella sekä tarvittaessa esittämällä tarkentavia kysymyksiä. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tarinat voisivat olla erilaisia eri tilanteessa ja eri elämänvaiheessa toteutettuina, sillä kokemukset muotoutuvat sitä mukaan, kun ihminen saa uusia kokemuksia, käsittelee menneitä kokemuksiaan ja keskustelee muiden ihmisten kanssa (ks. Heikkinen 2001, s. 119). Sosiaalisessa konstruktionismissa sekä tutkimukseen osallistuva tutkittava että tutkija itse nähdään narratiivisen kokemuksen tutkimuksen tavoin aktiivisina toimijoina, jotka rakentavat yhdessä tietoa vuorovaikutteisessa tutkimustilanteessa (Burr, 2003, Squire, 2008). Sosiaalisen konstruktionismin voidaan siten nähdä toimivan laajempänä kattokäsitteenä tässä tutkimuksessa hyödynnetyille narratiiviselle kokemuksen tutkimukselle.

4.2 Tutkimukseen osallistuneet ja tutkimusaineisto

Osatutkimusten I-III aineistot muodostuvat 18 yksilöhaastattelusta, jotka kerättiin perhesijoituksessa olleilta nuorilta aikuisilta kevään 2018 aikana. Haastattelutavoitettiin pääosin sosiaalisen median kautta hyödyntämällä harkinnanvaraista otantaa. Tarkoituksena oli löytää nuoria aikuisia, jotka olivat olleet kodin ulkopuolella perhehoitomuotoisessa sijoituksessa. Haastattelukutsu julkaisiin tutkijan omalla Facebook-sivulla, jossa pyysin välittämään kutsua eteenpäin. Kutsua jaettiin eteenpäin sekä lastensuojelujärjestöjen että yksityisten ihmisten omilla Facebook-tileillä. Haastateltavista 12 otti yhteyttä tutkijaan suoraan (esimerkiksi lähettämällä minulle viestin), ja kuusi haastateltavaa tavoitettiin heidän perheenjäsentensä tai ystävien avulla. Haastateltavien keskimääräinen ikä oli 25.4 vuotta (vaihdellen 18 ja 32 ikävuoden välillä), ja 14 osallistujista oli naisia.

Haastateltavista 17 asui itsenäisesti, ja yksi asui yhä sijaisperheessä. Suurin osa osallistujista oli haastatteluhetkellä työelämässä ja neljä osallistujista oli opiskelijoita. Tutkimukseen osallistujien joukossa oli kolme vanhempaa, joista kaikki olivat haastatteluhetkellä vanhempainvapaalla. Sijoituksen kesto vaihteli tutkittavien välillä ollen keskimäärin 10 vuotta. Haastateltavista 2 oli ollut sijoituksessa vähemmän kuin 5 vuotta, 6 oli ollut sijoituksessa 5–10 vuotta ja 10 haastateltavaa enemmän kuin 10 vuotta. Suurin osa haastateltavista oli ollut vain yhdessä sijaisperheessä. Sijoituksen alkamisaika vaihteli 1 ja 15 ikävuoden välillä, alkaen keskimäärin 7 vuoden iässä.

Sensitiivisestä tutkimusaiheesta johtuen Jyväskylän yliopiston eettiseltä toimikunnalta pyydettiin ja saatiin eettinen ennakoarviointi ja puoltava lausunto ennen aineistonkeruuta (Liite 1). Haastattelut toteutettiin maaliskuu-kesäkuussa vuonna 2018 haastateltavien kotipaikkakunnilla eri puolella Suomea siten, että haastattelupaikat valittiin osallistujien toiveiden mukaan. Haastattelut nauhoitettiin äänitallentimella. Osallistuminen oli vapaaehtoista, ja jokaiselle osallistujalle annettiin tulostettu kuvaus tutkimuksesta ja suostumuslomake ennen aineistonkeruuta. Kaikki osallistujat antoivat tietoon perustuvan kirjallisen suostumuksen käyttä aineistoa tieteellisiin tarkoituksiin (Liite 2).

Aineistonkeruussa hyödynnettiin narratiivista lähestymistapaa, jonka keskiössä oli osallistujien kerronta heidän elämäkokemuksistaan. Haastattelija oli laatinut haastattelurungon (Liite 3), jota käytettiin tarvittaessa. Haastattelun toteutuksessa hyödynnettiin osin aikajana-menetelmää (Liite 4; Adriansen, 2012; Sugarman, 1986). Menetelmässä osallistujia pyydettiin kuvailemaan elämäntulkuaan varhaisista kokemuksista tähän hetkeen ja tulevaisuuteen. Haastattelujen alussa osallistujille esiteltiin paperilapuille kirjoitettuja virikesanoja (Liite 5; esimerkiksi sijaisvanhemmat, rakkaus ja käännekohta), joita he saivat halutessaan käyttää aikajanaa hyödyntäessään. Virikesanojen tarkoituksena oli rohkaista osallistujia puhumaan merkityksellisistä elämäntulkemuksistaan ja asioista, jotka olivat auttaneet heitä vastoinkäymisten ja haasteiden kohtaamisessa (Gaskell, 2000). Haastatteluihin laadittiin myös ohjeellinen kysymyslista. Listan kysymykset oli valittu kysymyspatteristosta, jota oli aikaisemmin hyödynnetty äärimmäisiä elämäntulkemuksia kohdanneiden ihmisten haastatteluissa (Ylöstalo, 2018). Näitä kysymyksiä hyödynnettiin pääosin silloin, kun haastateltavat kertoivat haastavista elämäntulkemuksistaan. Kysymyspatteristo sisälsi esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: Miten reagoit? Kuka antoi sinulle toivoa? Oliko sinulla joku, joka loi sinuun uskoa? Haastattelut kestivät 40 minuutista 2 tuntiin 19 minuuttiin, ja ne litteroitiin sanatarkasti. Litteroitavaa tekstiä kertyi yhteensä 430 sivua (1 rivivälillä).

4.3 Aineiston analysointi

Aineiston analyysi toteutettiin käyttäen Taulukon 1 mukaisia analyysimenetelmiä. Osatutkimusten I ja II analyysissa hyödynnettiin lisäksi Atlas.ti -analysointiohjelmalla aineiston koodaamiseen ja jäsentämiseen. Osatutkimuksessa I aineisto

analysoitiin käyttäen *temaattista analyysia* (Braun & Clarke, 2006). Temaattisen analyysin tavoitteena oli tunnistaa ja analysoida aineistosta löytyviä teemoja. Analyysi toteutettiin mukailemalla Braunin ja Clarken (2006) esittämää viisivaiheista mallia, johon sisältyvät aineistoon tutustuminen, koodaus, teemojen etsintä, teemojen arviointi sekä teemojen määrittely ja nimeäminen. Analyysin aluksi aineistosta etsittiin läheisiin ihmissuhteisiin liittyviä haasteita tunnistamalla ja koodaamalla dialektisten jännitteiden (ks. Baxter & Montgomery, 1996) kuvauksia ja niiden käsittelyyn liittyviä keinoja. Tämän jälkeen tunnistetuista alateemojen kategorioista yhdistettiin toisiinsa liittyviä teemakokonaisuuksia, jotka nimettiin. Aineistosta tunnistettiin neljä jännitteiden pääteemaa, joista osa sisälsi alateemoja. Käsittelykeinojen tunnistamisessa hyödynnettiin Baxterin ja Montgomeryn (1996) luetteloa aikaisemmin tunnistetuista strategioista. Näiden lisäksi tunnistettiin muita käsittelykeinoja, joita oli aikaisemmin kuvattu Kramerin (2004) ja Prenticen (2006, 2009) toimesta. Käsittelykeinoja tunnistettiin kaiken kaikkiaan kahdeksan

Osatutkimuksen II analyysi toteutettiin käyttäen *tulkitsevaa fenomenologista analyysia* (Smith & Osborn, 2003). Fenomenologisen analyysin keskiössä ovat merkitykset, joita ihmiset antavat tietyille kokemuksille tai tapahtumille sekä näistä merkityksistä muodostetut tulkinnat (Smith & Osborn, 2008). Fenomenologisen analyysin tavoitteena oli tunnistaa sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten vastoinikämisissä ja haasteissa käyttämiä selviytymiskeinoja ja niille annettuja merkityksiä. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tutkimusaineisto luettiin useaan kertaan, minkä tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä siitä, millä tavalla haastateltavat puhuivat selviytymistavoistaan haasteita kohdatessaan. Sivun toiseen marginaaliin kirjattiin kommentit koskien haastateltavan tekemiä merkityksellisiä ilmaisuja ja toiseen marginaaliin kirjattiin aineistosta esiin tulleita selviytymiskeinojen teemoja. Analyysin toisessa vaiheessa aineistoa käsiteltiin kokonaisuutena, yli yksittäisten haastateltavien kertoman, ja tunnistettiin esiin nousseiden teemojen välisiä yhteyksiä. Tässä vaiheessa tietyt teemat pudotettiin pois ja muutama teema yhdistettiin. Välttelevää ja haastetta lähestyvää ulottuvuutta hyödynnettiin analyysissä ohjaavana viitekehyksenä kuvastamaan kunkin selviytymisteeman toimintafunktiota suhteessa kyseessä olevaan haasteeseen. Päähuomio oli haastateltavien kuvaamissa selviytymisteemoissa ja niiden sisältämissä yksittäisissä selviytymiskeinoissa. Aineistosta tunnistettiin kaikkiaan neljä selviytymiskeinojen pääteemaa, joista suurin osa sisälsi useita alateemoja.

Osatutkimuksen III analyysi toteutettiin mukailemalla Polkinghornen (1995, 1996) kuvaamaa *narratiivista analyysia*. Polkinghornen mukaan narratiivisen analyysin tavoitteena on koota aineiston osatekijät tarinaksi, joka antaa aineistolle merkityksen. Analyysin taustalla on ajatus, että narratiivien kautta ihmiset luovat yhtenäisiä tarinoita elämäntapahtumistaan ja itsestään (Bamberg, 2016 Narratiivien analyysia aineiston järjestelyyn ja teemojen etsimiseen (Polkinghorne, 1995, 1996) hyödynnettiin erityisesti analyysin kolmannessa vaiheessa. Analyysi toteutettiin neljän vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto luettiin useampaan kertaan tarkoituksena lisätä ymmärrystä siitä, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset puhuivat toimijuudestaan. Analyysin toisessa vaiheessa kaikista

haastatteluista kirjoitettiin tiivistelmät, joissa keskityttiin kohtiin, joissa haastateltavat puhuivat toimijuudesta tai sen resursseista tai rajoitteista. Toimijuuden tai sen rajoitteiden tai resurssien kuvausten tunnistamisessa kiinnitettiin huomiota esimerkiksi seuraaviin: miten haastateltavat osoittivat omaa tahtoaan selviytymistapoja valitessaan, pyrkivät muuttamaan olosuhteitaan, kertoivat omien näkemysten ilmaisemisesta, itseään koskevien päätösten tekemisestä, tuen saamisesta ja siihen vaikuttamisesta tai puolestaan riittämättömästä tuesta toimijuuteen. Tiivistelmien kirjoittamisessa hyödynnettiin haastateltavien käyttämiä ilmaisuja, ja tapahtumat kuvattiin lineaarisessa järjestyksessä.

Analyysin kolmas vaihe, narratiivien analyysi, toteutettiin mukailemalla Braunin ja Clarcken (2006) temaattista analyysia. Ensiksi toimijuuden kuvauksia koskevat tiivistelmät täydennettiin haastateltavien sanatarkoilla kommentaareilla siitä, mitä merkityksiä he antoivat kokemuksilleen. Nämä merkitykset ohjasivat teemojen luomisprosessia. Seuraavaksi, mahdolliset teemat tunnistettiin etsimällä toistuvia teemoja. Näitä olivat esimerkiksi seuraavat: turvapaikan rakentaminen, hyväksynnän hakeminen ja kapinoiva käyttäytyminen. Teemojen havaittiin vaihtelevan eri elämänvaiheissa. Tästä johtuen toistuvien teemojen tunnistaminen toteutettiin erikseen seuraavien elämänvaiheiden kohdalla: 1) varhaislapsuus (ikävuodet 3–6 vuotta), 2) kouluikä (alakouluvuodet, iät 7–12 vuotta), 3) nuoruus (ylä- ja alakouluikä, ikävuodet 13–17 vuotta), 4) 18-ikävuoden jälkeinen vaihe, 5) nykyhetki, ja 6) tulevaisuus. Seuraavaksi toistuvista toimijuutta ilmaisevista teemoista muodostettiin pääteemoja. Pääteemat kuvasivat toimijuuden ilmenemistapoja kuten epaadaptiivinen toimijuus ja tuen hakeminen aikuisilta. Analyysin viimeisessä vaiheessa tarkasteltiin ja vertailtiin tiivistelmiä, ja näistä tunnistettiin neljä erilaista toimijuusnarratiivia. Tavoitteena oli tunnistaa prototyyppisiä narratiiveja haastateltavien kerronnasta sen sijaan, että yksilöt olisi luokiteltu tiettyihin toimijuustyyppisiin tarinoidensa perusteella. Lopuksi jokaista prototyyppistä narratiivia tarkasteltiin vielä toimijuuden resurssien ja rajoitteiden näkökulmasta. Neljä toimijuuden narratiivia erosivat toisistaan etenkin siinä, miten yksilöt kokivat toimijuuden mahdollisuutensa alakouluikässä, nuoruudessa, 18 ikävuoden jälkeen ja tulevaisuuden näkymissä. Siten tuloksissa keskitytään toimijuuteen näissä neljässä vaiheessa ja vähemmälle huomiolle jätettiin elämänvaiheet, joissa eroja ei ollut havaittavissa tai ne olivat pieniä, kuten varhaislapsuudessa ja nykyhetken toimijuudessa.

Taulukko 1 Osatutkimusten teemat, tavoitteet, aineisto ja analyysi

Osatutkimuksen teema	Tavoite	Aineisto	Aineiston analyysi	Artikkeli
1. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ihmissuhteet: Jännitteet ja niiden käsittelykeinot	Selvittää, millaisia haasteita sijoitettuna olleilla on läheisissä ihmissuhteissaan, ja millaisia keinoja he käyttävät niiden hallintaan	18 yksilöhaastattelua	Temaattinen analyysi (Braun & Clarke, 2006)	Tahkola, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (2020). Relationships of young adults with foster care backgrounds: Tensions and management strategies. <i>Child & Family Social Work</i> 26(3), 358-369.
2. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten selviytymiskeinot vastoinikämissä ja haasteissa	Lisätä ymmärrystä sijoitettuna olleiden selviytymiskeinoista lapsuudesta varhaisaikuisuuteen	18 yksilöhaastattelua	Tulkinnallinen fenomenologinen analyysi (IPA, Smith & Osborn, 2003)	Tahkola, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (2021). Coping strategies in life stories of young adults with foster care backgrounds. <i>European Journal of Social Work</i> , 23(5), 910-921.
3. Toimijuus sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kehityspolulla	Lisätä ymmärrystä sijoitettuna olleiden erilaisista toimijuuspoluista ja toimijuuden resursseista ja rajoitteista eri elämänvaiheissa	18 yksilöhaastattelua	Narratiivinen analyysi (Polkinghorne 1995, 1996)	Kamula, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M. (Accept for publication with revision). Agency in developmental paths of young adults with foster care background. <i>Adoption and Fostering</i>

4.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on noudatettu tutkimuseettisen neuvottelukunnan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta [TENK], 2012, 2019) ohjeistuksia. Eettisesti kestävän tutkimuksen lähtökohtana on tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä heidän yksityisyytensä suojaaminen koko tutkimusprosessin ajan (TENK, 2019). Tutkimuksen kohdeyryhmänä olleet sijoitustaustaiset nuoret ovat haavoittuva ryhmä, ja tutkimus koskee heidän henkilökohtaisia ja arkaluonteisia kokemuksiaan, mikä vaatii erityisen huolellista eettistä tarkastelua (Dempsey, Dowling, Larking, & Murphy, 2016; Hyvärinen, 2008; Hänninen, 2015; Riessman, 2008).

Ennen haastattelua informoin tutkimukseen osallistuvia kirjallisesti ja sanallisesti tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta, aineiston käyttötarkoituksesta, käsittelystä ja säilytyksestä, haastattelun kulusta sekä tutkimuksen hyödyistä ja haitoista tutkittavalle. Jokainen haastateltava allekirjoitti kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimukseen osallistuminen oli tutkittavalle täysin vapaaehtoista, ja kerroin hänelle mahdollisuudesta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä tahansa tutkimusprosessin vaiheessa. Kannustin tutkittavia ottamaan yhteyttä joko minuun tai väitöstyöni ohjaajiin, joiden yhteystiedot löytyivät osallistujille annettulta tiedote- ja suostumuslomakkeelta. Tiedostin, että henkilökohtaisten haastavien lapsuus- ja nuoruuskokemusten käsittely voi herättää haastateltavissa hankalia muistoja tai epämiellyttäviä tunteita ja aiheuttaa mahdollista haittaa. Tästä johtuen pyysimme ja saimme eettisen arvioinnin Jyväskylän yliopiston eettiseltä lautakunnalta ennen aineistonkeruun aloittamista. Varauduin ohjaamaan tutkittavia myös eteenpäin avun piiriin (esim. terveyskeskus, työterveyshuolto, opiskelijoiden mielenterveyspalvelut, mielenterveyttä tukevat neuvontapuhelimet).

Tutkimusaineiston käsittelyssä ja säilytyksessä otin huomioon tutkittavien yksityisyyden suojan. Poistin haastattelutallenteet tallentimelta heti litteroinnin jälkeen, ja säilytin litteraatteja salasanalla suojatussa verkkoympäristössä. Paperisia suostumuslomakkeita ja haastatteluissa tuotettuja aikajanoja säilytin lukitussa tilassa niin, että ainoastaan minulla tutkijana oli niihin pääsy. Poistin tutkittavien tunnistamisen mahdollistavan henkilökohtaisen tiedon aineistosta ennen aineiston analysointia. Muutin tutkittavien nimet peitenimiksi ja säilytin näitä ja henkilötietoja yhdistävää tietoa aineistosta erillään, ainoastaan minun hallussani. Muutin haastattelussa esiin tulleet erisnimet yleisnimiksi, kuten "sisarus", "alakoulu" ja "asuinpaikka". Tuhosin tutkimusaineiston luvattusti väitöskirjan julkaisuvaiheessa. Julkaisuihin olemme kiinnittäneet erityistä huomiota siihen, että yksittäinen haastateltava ei olisi tunnistettavissa (Kvale & Brinkmann, 2009). Esimerkiksi kolmannen artikkelin raportoinnissa keskityin tarkastelemaan useiden haastateltavien aineistoista muodostuneita narratiivien prototyyppejä sen sijaan, että olisin tarkastellut ja raportoinut kenenkään yksittäisen haastateltavan toimijuusnarratiivia.

Haastattelutilanteessa pyrin omalla toiminnallani luomaan luottamuksellisen ilmapiirin (Vehkalahti, Rutanen, Lagström, & Pösö, 2010). Toteutin haastattelut narratiivisella lähestymistavalla, eli haastattelun kulku tapahtui pitkälti haastateltavan ehdoilla, jolloin hänellä oli lupa jättää kertomatta sellaisia asioita, jotka hän halusi yksityisyyden suojaamiseksi pitää itsellään (Riessman, 1993). Muistutin haastateltavaa erikseen siitä, että hän saa kertoa kokemuksistaan juuri sen verran, mikä tuntuu hänelle itselleen sopivalta. Jokainen haastateltava kertoi haastattelun päätteeksi tulleensa kuulluksi. Pari tutkittavaa ilmaisi haastattelun olleen ensimmäinen kerta, jolloin he kertoivat kokemuksistaan niin syvästi tai laajasti. Useat haastateltavista kertoivat saaneensa uusia oivalluksia ja kokeneensa, että omien kokemusten kertominen lisäsi itseyttä. Moni tutkittava koki haastattelun voimauttavaksi kokemukseksi, mihin muutaman haastateltavan mukaan vaikuttivat minun tutkijana käyttämäni selviytymiseen liittyvät kysymykset. Haastateltavan kertoessa vaikeasta kokemuksesta saatoin esittää lisäkysymyksen, joka sai pohtimaan tilanteessa reagoimista ja selviytymistä (esim. "Mitä sellaista teit, joka auttoi sinua?", "Suhtautuiko joku muu sinuun toiveikkaasti?"). Sain muutamalta haastateltavalta kiitokset jälkikäteen myös tekstiviestillä. Haastattelujen jälkeiset keskustelut ja haastatteluista saatu palaute vahvistivat kokemustani siitä, ettei tutkimukseen osallistumisesta ollut ilmeistä haittaa osallistujille. Kukaan haastateltavista ei ottanut jälkikäteen yhteyttä kriittistä palautetta antaakseen. Tutkimukseen osallistuneet olivat halukkaita jakamaan tarinaansa ja halu auttaa muita sijoitettuna olleita lapsia ja nuoria kertomalla omista kokemuksista nousi esiin keskusteluissa usean haastateltavan kanssa. Haastattelut olivat myös minulle tutkijana mieleenpainuva kokemus, ja tulin entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että sijoitettuna olleiden kokemuksia on sanoitettava ja saatava näkyviin.

5 TULOKSET

5.1 Osatutkimus I – Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ihmissuhteet: Jännitteet ja niiden käsittelykeinot

Läheisillä ihmissuhteilla on keskeinen merkitys yksilön resilienssille (Compas ym., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten moninaiseen läheissuhdeverkostoon voi kuitenkin sisältyä tavallista enemmän haasteita, jotka voivat heikentää resilienssin rakentumista (ks. Andersson, 2005, 2018). Osatutkimuksella I pyrittiin selvittämään, millaisia jännitteitä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten läheisiin ihmissuhteisiin liittyy, ja millaisia keinoja nuoret aikuiset käyttävät niiden käsittelyyn. Tutkimusaineisto koostui 18 perhesijoitettuna olleen nuoren aikuisen kanssa toteutetusta yksilöhaastattelusta, jotka analysoitiin temaattisesti. Temaattisen analyysin (Braun & Clarke, 2006) kautta sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tarinoista hahmottui seuraavat neljä ihmissuhteiden jännitteiden pääteemaa: 1) emotionaalinen läheisyys ja etäisyys, 2) yhteys ja erillisyys, 3) samuus ja erilaisuus sekä 4) vastuullisuus, joista vastuullisuuden jännite tuli esiin ainoastaan lapsuuden kerronnassa. Lisäksi aineiston sisältämistä kuvauksista tunnistettiin kahdeksan erilaista jännitteiden käsittelykeinoa.

Emotionaalisen läheisyyden ja etäisyyden jännitettä koettiin suhteessa sekä syntymä- että sijaisvanhempaan. Sijoitettuna olleet liittivät emotionaalisen etäisyyden tunteiden näyttämisen vaikeuteen tai puhumisen vähäisyyteen esimerkiksi puhuessaan isästä ”stereotyyppisenä suomalaisena miehenä”. Vaihtoehtoisesti etäisyys saattoi näkyä konflikteina, jotka liitettiin osapuolten eroavaisuuksiin persoonallisuuspiirteissä ja vastapuoleen kohdistuvissa odotuksissa. Emotionaalisen läheisyyden ja etäisyyden jännitettä koettiin myös suhteessa jo edesmenneeseen perheenjäseneseen riippumatta siitä, millaista yhteydenpito oli ollut hänen eläessään. Jännitettä pyrittiin käsittelemään pyrkimällä tilanteen hyväksymiseen epämiellyttävistä tunteista huolimatta, ymmärtämällä tilanteen taustalla

olevia tekijöitä ja pyrkimällä tunnistamaan hyviä asioita tilanteesta. Läheinen suhde johonkin muuhun ihmiseen saattoi myös korvata jännitteisessä suhteessa kaivattua läheisyyttä tai tunteiden purkamisen muille läheisille tai harrastusten kautta auttoi emotionaalisen etäisyyden käsittelyssä. Muutama haastateltava kuvasi ihmissuhteen jännitteen helpottuneen ajan myötä, ja suhteesta tulleen läheisempi esimerkiksi nuoren aloittaessa itsenäisen elämän.

Yhteyden ja erillisyyden jännitettä sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kokivat erityisesti suhteessa syntymävanhempaan ja omassa parisuhteessaan. Toimivaksi koetun välimatkan säilyttämistä lapsi-vanhempisuhteessa haastoivat emotionaalisesti kuormittavat tapaamiset ja vuorovaikutus, aikuisen henkilökohtaiset ongelmat (kuten päihdeongelmat) tai pitkä välimatka. Lapsuudessa jännitettä ja vanhempisuhteeseen liittyviä hankalia tunteita siedettiin, mutta myöhemmin nuoruusiässä ja aikuisena haastateltavat pohtivat yhteydenpitoa ja tekivät valintoja yhteyden ja erillisyyden välillä suhteessa syntymävanhempaansa. Parisuhteessa jännitettä loi luottamuksen puute, jonka sijoitettuna olleet yhdistivät traumaattisiin lapsuuskokemuksiinsa tai aikaisempiin haitallisiin suhteisiin. Erillisyyden kokemukseen liittyi esimerkiksi kumppanin dominointi, varuillaanolo ja kumppanin etäälle työntäminen ikävien kokemusten jälkeen. Yhteyden rakentamista tukivat pyrkimykset käsitellä omia haastavia lapsuudenkokemuksia sekä tasapainoilu sopivan erillisyyden ja yhteyden löytämiseksi.

Samanlaisuuden ja erilaisuuden jännitettä nuoret aikuiset kokivat etenkin suhteissa sijaisperheen jäseniin. Jännite liittyi pohdintoihin siitä, kohdeltiinko heitä tasa-arvoisesti sijaisperheessä, olivatko he perheen täysivaltaisia jäseniä ja rakastivatko sijaisvanhemmat heitä. Jännitettä pyrittiin käsittelemään lapsuudessa enimmäkseen tilanteen hyväksynnällä ja myöhemmin omilla valinnoilla. Nuoret aikuiset kuvasivat hyväksyneensä sijoitetun lapsen tai nuoren statuksen sekä sietäneensä epätasa-arvon tunteita perheessä. Toisaalta monet kertoivat tehneensä aktiivista työskentelyä kokeakseen olevansa täysivaltainen perheenjäsen, esimerkiksi kutsumalla sijaisvanhempia äidiksi ja isäksi.

Vastuullisuuden jännite liittyi sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kuvauksissa suhteeseen syntymävanhempaan. Sijoitettuna olleet olivat joutuneet ottamaan nuorella iällä vastuuta syntymävanhemmasta tai nuoremista sisaruksista tai kantamaan heistä huolta esimerkiksi vanhemman päihdeongelmista tai mielenterveydenhaasteista johtuen. Jännitteen kokemiseen liittyi usein vaihtelua: välillä vanhempi oli kykenevämpi ottamaan vastuuta, välillä ei. Useimmiten vastuullisuuden jännite helpottui sijoituksen jälkeen, kun lapselle tai nuorelle tuli mahdollisuus ikätasolleen sopivaan vastuuseen ja vapauteen.

Ensimmäisen osatutkimuksen tulokset osoittivat, että sijoitettuna olleiden ihmissuhteet, kuten myös niihin liittyvät haasteet ja käsittelykeinot muuntuivat ajan myötä ja olivat osittain erilaisia suhteessa syntymä- ja sijaisperheenjäseniin. Jännitteiden käsittelykeinot toimivat selviytymiskeinoina, jotka haastateltavien kerronnan mukaan vaikuttivat heidän elämäänsä ja hyvinvointiinsa. Lapsuudessa keinot olivat epäsuorempia, mutta nuoruusiän vaiheesta haastateltavat kuvasivat myös suoria keinoja oman hyvinvointinsa lisäämiseksi (esimerkiksi yhteyden vähentäminen jännitteisten ihmissuhteiden osalta). Yksittäisen

käsittelykeinojen merkitystä resilienssille on haastavaa arvioida, sillä esimerkiksi yhteyden katkaiseminen syntymävanhempaan ei välttämättä edistä yksilön resilienssiä pitkällä aikavälillä, mutta voi olla hyvinvoinnin turvaamisen kannalta välttämätöntä kyseisellä hetkellä.

5.2 Osatutkimus II – Selviytymiskeinot sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämäntarinoissa

Resilienssi on toisinaan nähty tehokkaasti käytettyjen selviytymiskeinojen ja yksilön käytössä olevien selviytymistä tukevien piirteiden ja taitojen lopputuloksena (Compas ym., 2001). On kuitenkin ilmeistä, että kaikki selviytymiskeinot eivät vahvista resilienssiä, vaan osa pyrkimyksistä on tehottomia ja voi hankaloittaa yksilön sopeutumista (Filipas & Ullman, 2006). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten resilienssin tarkastelussa selviytymiskeinot ovat tärkeässä roolissa, sillä ne vaikuttavat yksilöön liittyvien piirteiden (kuten sinnikkyys) ohella merkityksellisesti resilienssin rakentumiseen. Osatutkimuksella II pyrittiin selvittämään, millaisia selviytymiskeinoja sijoitettuna olleet nuoret aikuiset ovat käyttäneet tai käyttävät erilaisia haasteita ja vastoinkäymisiä kohdatessaan. Tutkimusaineistona käytettiin 18 perhesijoitettuna olleen nuoren aikuisen yksilöhaastattelua, jotka analysoitiin tulkinnallisella fenomenologisella analyysillä (Smith & Osborn, 2003). Analyysin myötä haastateltavien kuvauksista hahmottui kolme pääteemaa selviytymiskeinoihin liittyen: sisäänpäin suuntautuminen, ulospäin suuntautuminen sekä omiin elinolosuhteisiin vaikuttaminen. Lisäksi tunnistettiin keino, jota hyödynnettiin vain varhaisaikuisuudessa, hyväksyminen.

Ensimmäinen selviytymiskeino, *sisäänpäin suuntautuminen* ilmensi ongelmaa tai sen nostamia tunteita välttävää lähestymistapaa, jossa joko tukahdutettiin ajatuksia ja tunteita koskien vastoinkäymistä tai paettiin tilanteesta fyysisesti tai mielen sisäisesti. Toinen lähestymistapa pyrkiä selviytymään haastetilanteista, *ulospäin suuntautuminen*, ilmensi ongelmaa lähestyviä tai välttäviä selviytymiskeinoja, jotka sisälsivät tunteiden ilmaisua ja purkamista tai turvan ja tuen hakemista. Kolmas lähestymistapa, elinolosuhteisiin vaikuttaminen, sisälsi ongelmaa lähestyviä selviytymiskeinoja, joissa käytettiin kognitiivista rationalisointia esimerkiksi luomalla ja ylläpitämällä sääntöjä tai rutiineja. Varhaisaikuisuudessa käytössä ollut toimintatapa, hyväksyminen, ilmensi ongelmaa lähestyviä selviytymiskeinoja, jotka sisälsivät anteeksiannon tai kokemusten, tilanteen tai itsensä hyväksymistä.

Osatutkimuksen tulokset osoittivat, että sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten selviytymiskeinot vaihtelivat yksilöstä, haasteen laadusta ja elämäntilanteesta riippuen. Eroavaisuudet voivat johtua esimerkiksi erilaisista elämäntilanteista, käytettävissä olevista resursseista ja persoonallisuuspiirteistä. Tutkimuksessa tunnistettiin kuitenkin joitakin sijoitettuna olleille nuorille aikuisille tyypillisiä yhteisiä selviytymiskeinoja kuten tuen hakeminen ja pakeneminen. Ongelmaa lähestyvät selviytymiskeinot on tyypillisesti yhdistetty resilienssiä vahvistaviksi keinoiksi, kun taas välttävät keinot on usein liitetty hyvinvoinnin ja

terveyden kannalta heikompiin seuraamuksiin. Analyysin tarkoituksena ei kuitenkaan ollut arvioida selviytymiskeinojen vaikutuksia sijoitettuna olleiden elämään, vaan tarkastella selviytymiskeinojen valikoimaa ja mahdollista muuntumista ikävaiheesta toiseen.

5.3 Osatutkimus III – Toimijuuden mahdollisuudet ja rajoitteet

Toimijuuden on nähty olevan keskeinen edellytys resilienssin rakentumiselle, (Cicchetti & Garmezy, 1993; Masten, Best, & Garmezy, 1990; Murphy, 1974; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982), sillä ympäristöltä saatavissa olevan tuen (Ungar, 2011) lisäksi resilienssin katsotaan vaativan myös yksilön omaa aktiivisuutta (Masten & Barnes, 2018). Osatutkimuksen III tavoitteena oli lisätä ymmärrystä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten erilaisista toimijuuspoluista sekä toimijuuden resursseista ja rajoitteista eri elämänvaiheissa. Tutkimusaineisto koostui kahden aikaisemman osatutkimuksen tavoin 18 perhesijoitettuna olleen nuoren aikuisen yksilöhaastatteluista, joiden muodostamaa aineistoa analysoitiin narratiivisella analyysillä (Polkinghorne, 1995, 1996). Yksilöön liittyvien toimijusprofiilien sijaan narratiivisessa analyysissä pyrittiin hahmottamaan aineistossa kokonaisuutena tunnistettavissa olevia toimijuusnarratiiveja.

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten narratiiveista hahmottui neljä toimijuusnarratiivin prototyyppiä: relationaalisen toimijuuden narratiivi, sopeutumisen narratiivi, rajoitetun toimijuuden narratiivi sekä itsenäisen toimijuuden narratiivi. Narratiiveihin sisältyi erilaisia resursseja ja rajoitteita liittyen toimijuuden ilmenemiseen ja kehittymiseen eri elämänvaiheissa. *Relationaalisen* toimijuuden narratiiville oli tyypillistä tuen hakeminen ja nojaaminen muihin ihmisiin, jotka vastasivat hyvin sijoitettuna olleen tarpeisiin ja pyrkimyksiin. Tyypillisiä toimijuuden rajoitteita tässä narratiivissa olivat yhteydenpidon ja vuorovaikutuksen haasteet syntymävanhempien kanssa ja myöhemmin stressi, joka liittyi opintojen, työn tai oman elämän taloudellisen tilanteen haasteisiin. Toimijuutta puolestaan tukivat ympärillä olevat aikuiset ja vertaiset sekä harrastukset.

Sopeutumisen narratiivia luonnehti mukautuminen vastaamaan muiden toiveisiin, erityisesti kouluiässä ja nuoruudessa. Toimijuutta rajoittivat edellisen narratiivin tavoin haasteet yhteydenpidossa syntymävanhempien kanssa, ja toimijuutta tukevia tekijöitä olivat esimerkiksi oma kumppani tai sijoitustaustan omaava vertainen. *Rajoitetun* toimijuuden narratiiville oli tyypillistä kokemus siitä, että kyky ja resurssit toimia sekä vaikuttaa omaan elämään ja tehdä muutoksia ja päätöksiä oli ollut hyvin rajallista pitkän aikaa lapsuudessa ja nuoruudessa. Toimijuutta rajoittivat esimerkiksi hyväksikäytön kokemukset ja kokemukset kasvuympäristön kontrolloidusta ilmapiiristä. Toimijuutta tukevia tekijöitä olivat esimerkiksi ystävät ja kodin ulkopuoliset aikuiset. *Itsenäistä* toimijuuden narratiivia luonnehti se, että kuvaukset eivät sisältäneet nojaamista muihin ihmisiin, vaan pikemminkin ilmaisuja itsenäisyydestä ja itseluottamuksen osoittamisesta omaan selviytymiskykyyn jo varhaisesta iästä lähtien. Toimijuutta rajoittivat kuitenkin väkivaltaan liittyvät kokemukset, kun taas toimijuutta tukevia

tekijöitä olivat muiden muassa ammattiavun aktiivinen hakeminen, omien elämäkokemusten reflektointi sekä itsenäinen tekeminen. Kolmannen osatutkimuksen tulokset osoittivat, että sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiselle on keskeistä aktiivinen toimijuus, toimijuuden ilmaiseminen sekä lapsuudessa että nuoruudessa haastavista olosuhteista huolimatta ja toimijuuden kehitykseen saatu tuki. Sijoitettuna olleilla nuorilla aikuisilla oli kuitenkin erilaisia haasteita toimijuutensa ilmaisemisessa ja toteuttamisessa riippuen sekä yksilöllisistä että ympäristöön liittyvistä resursseista ja rajoitteista.

5.4 Osatutkimusten yhteenvetoa

Osatutkimukset tuottivat sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiseen ja ilmenemiseen liittyviä havaintoja perhesuhteiden ja niihin liittyvien jännitteiden, selviytymiskeinojen ja toimijuuden näkökulmasta. Osatutkimusten esiin tuomia havaintoja tiivistävä yhteenveto on esitetty Taulukossa 2.

Taulukko 2 Osatutkimusten kohdennus ja päähavainnot

Osatutkimusten kohdennus	Analyysien tuottama ymmärrys ja jäsenitys resilienssiä tukevista tekijöistä ja selviytymisen ja toimijuuden rakentumisesta
<p>I: Läheiset ihmissuhteet ja niiden jännitteiden käsittely resilienssin rakentumisessa</p> <p>1. Millaisia dialektisia jännitteitä sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kokevat heidän läheisissä ihmissuhteissaan?</p> <p>2. Kuinka he käsittelevät tai ovat käsitelleet näitä läheisiin ihmissuhteisiin liittyviä jännitteitä?</p>	<p>Haastattelujen analyysissä tunnistettiin neljä läheisissä ihmissuhteissa ilmenevää pääjännitettä ja niiden alla kahdeksan jännitteiden käsittelyn keinoa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Emotionaalinen läheisyys ja etäisyys 2) Yhteys ja erillisuus 3) Samuus ja erilaisuus 4) Vastuullisuus
<p>II Selviytymiskeinojen käyttäminen osana resilienssiä haasteista selviytymiseen</p> <p>1. Millaisia selviytymiskeinoja sijoitettuna olleet nuoret aikuiset hyödyntävät tällä hetkellä tai ovat hyödyntäneet aikaisemmin haasteita ja vastoin käymisiä kohdatessaan?</p>	<p>Analyysissä nousi esiin kolme selviytymisen pääteemaa, joiden tarkastelussa hyödynnettiin ongelmaa lähestyviä ja välttäviä lähestymistapoja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Sisäänpäin suuntautuminen 2) Ulospäin suuntautuminen 3) Hyväksyminen
<p>III: Toimijuuden ilmeneminen mahdollisuuksina vaikuttaa omaan elämään eri elämäntilanteissa</p> <p>1. Millä tavoin sijoitettuna olleet nuoret aikuiset osoittavat toimijuutta elämäntarinoissaan?</p> <p>2. Millaiset toimijuuden resurssit ja rajoitteet tukevat tai rajoittavat yksilön mahdollisuuksia osoittaa toimijuutta elämäntarinoissaan?</p>	<p>Narratiivien analyysi osoitti eri elämäntilanteiden mukaan muuntuvaa toimijuutta ja analyysin pohjalta tunnistettiin neljä toimijuusnarratiivin prototyyppiä. Tapoja ilmentää toimijuudessa tapahtuvaa kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä olivat seuraavat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Relationaalinen narratiivi 2) Sopeutumisen narratiivi 3) Rajoitetun toimijuuden narratiivi 4) Itsenäisen toimijuuden narratiivi

6 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssiä läheisiin ihmissuhteisiin liittyvien jännitteiden, haastetilanteissa käytettyjen selviytymiskeinojen sekä toimijuuden näkökulmasta. Tutkimuksessa pyrittiin ensinnä ymmärtämään, millainen merkitys läheisillä ihmissuhteilla ja niihin liittyvien jännitteiden ratkaisulla on ollut sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiselle eri elämänvaiheissa. Toiseksi tutkittiin, millaisia selviytymiskeinoja sijoitettuna olleet nuoret aikuiset käyttävät haastavissa olosuhteissa ja vastoinkäymisissä. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset ovat ilmentäneet toimijuutta eri elämänvaiheissa ja millaisia toimijuusnarratiiveja oli tunnistettavissa osallistujien keskuudessa koskien heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa omaan elämäänsä ja saada aikaan haluamiaan muutoksia. Näitä kysymyksiä selvitettiin hyödyntämällä 18 nuoren aikuisen haastatteluaineistoa kolmessa eri osatutkimuksessa.

Tutkimuksen keskeisin teoreettinen kontribuutio liittyi saatuihin havaintoihin resilienssin dynaamisuudesta ja sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumisen moninaisuudesta. Sijoitettuna olleiden ihmissuhteiden tarkastelu osoitti, että läheisiin ihmissuhteisiin liittyy usein jännitteitä, jotka vaihtelevat suhteesta ja elämänvaiheesta riippuen, ja saattavat horjuttaa resilienssin rakentumista. Keskeistä onkin, miten sijoitettuna ollut lapsi tai nuori pystyy käsittelemään ihmissuhteissa olevia jännitteitä ja saa tilaa ja tukea siihen. Ihmissuhteet voivat toimia myös tärkeinä selviytymisen resursseina ja vahvistaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämäänsä ja sitä koskeviin päätöksiin. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten vastoinkäymisissä ja haasteissa käytettävien selviytymiskeinojen tarkastelu osoitti heidän hyödyntävän erilaisia keinoja riippuen heidän ikätasostaan, haasteen laadusta ja käytettävissä olevista resursseista. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten toimijuuden narratiivinen tarkastelu valotti, että heillä voi olla omaan elämäänsä vaikuttamisen mahdollisuuksien ja kokemusten ohella joitakin rajoitteita, jotka vaikuttavat heidän tämänhetkiseen elämäänsä ja tulevaisuuden näkymiin. Tutkimus osoitti myös selviytymisen olevan prosessinomaista. Sijoitettuna olleet kuvasivat tekijöitä, jotka mitä todennäköisimmin ovat olleet rakentamassa heidän resilienssiään tässä ja

aiemmissa ikävaiheissa. Tulkintoja resilienssin muodostumisesta – ei niinkään laadusta, asteesta tai lopputulemasta – tehtiin perustuen haastateltavien kuvauksiin kokemistaan haasteista ja niistä selviämistä sekä voiman ja tuen lähteistä ja haavoittuvuuksien tunnistamisesta heidän reflektoidessaan menneitä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta. Haastattelujen sisältämässä kerronnassa erityisesti haastetilanteiden kuvauksissa nousi esiin se, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuisen kokivat selviytymisen prosessinsa olevan vielä osin kesken liittyen niin läheisiin ihmissuhteisiinsa kuin omiin keinoihin ja mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elämään ja resilienssiin tulevissa haasteissa. Seuraavissa luvuissa tarkastellaan kolmen osatutkimuksen keskeisimpiä tuloksia. Lopuksi pohdinnassa käsitellään tutkimuksen luotettavuutta, johtopäätöksiä ja jatkotutkimusehdotuksia.

6.1 Ihmissuhteiden vaikutus resilienssin kehittymiseen

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, millainen merkitys ihmissuhteilla ja niihin liittyvien dialektisten jännitteiden käsittelemisellä on sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemiselle ja rakentumiselle. Ihmissuhteet nousivat esiin myös nuorten aikuisten haastavissa tilanteissa hyödyntämien selviytymiskeinojen kautta.

Ihmissuhteita tarkasteltiin ensimmäisessä osatutkimuksessa relationaalisen dialektiikan teorian kautta. Teoria osoittautui tähän tutkimukseen sopivaksi lähestymistavaksi, sillä sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ihmissuhteet ja niiden sisältämät jännitteet olivat dialektiikan oletusten mukaisesti jatkuvasti muuntuvia, ja niihin vaikuttivat suhteen molemmat osapuolet (Baxter, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Ihmissuhteet eivät usein määrity vain kehitystä tukeväksi tai sitä uhkaaviksi, vaan suhteet sisältävät luonnollisena osana jännitteitä, jotka tulevat näkyväksi vuorovaikutuksessa (Baxter & Montgomery, 1996). Sijoitettuna olleilla nuorilla aikuisilla voi olla läheistensä kanssa erilaisia tarpeita ja toiveita, minkä kanssa molemmat osapuolet painiskelevat. Jännitteiden käsite auttoi jäsentämään näiden nuorten aikuisten ihmissuhteita ja niissä ilmeneviä haasteita, joita ei välttämättä voida ratkaista, mutta sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten on jollakin tapaa käsiteltävä näitä jännitteitä. Aikaisemmat kokemukset ja odotukset tulevasta vaikuttavat suhteeseen ja siihen, miten näitä jännitteitä käsitellään (Baxter & Montgomery, 1996).

Tutkimuksen tulokset tukivat näkemystä siitä, että läheisillä ihmissuhteilla on keskeinen merkitys sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin kehittymiselle sekä edistävinä ja suojaavina resilienssitekijöinä että riskitekijöinä. Nuorten aikuisten kerronnassa nousi esiin, että läheiset aikuiset ja etenkin nuoruusiässä vertaiset toimivat tärkeinä selviytymisen resursseina, joilta lapsi tai nuori haki turvaa tai joille purki tunteitaan. Aikaisemmat tutkimustulokset vahvistavat hyvien läheis- ja vertaissuhteiden tukevan lapsen ja nuoren resilienssin rakentumista (Kaittä ym., 2022; Zabern & Boutheyre, 2018). Tässä tutkimuksessa tuli esiin huomioita siitä, kuinka läheinen suhde johonkin aikuiseen, esimerkiksi toiseen sijaisvanhempaan tai opettajaan, antoi lapselle tai nuorelle läheisyyttä,

jota hän olisi kaivannut jännitteitä sisältävässä suhteessaan syntymäperheeseen. Onkin ehdotettu, että lapsi tarvitsee riittävän hyvän resilienssin rakentumiseen vähintään yhden turvallisen aikuisen, jolta saa hoivaa ja tukea (Bronfenbrenner, 2005; Luthar ym., 2006).

Sijoituksen myötä lapsen ensisijaiset kiintymyssuhteet syntymävanhempiin usein katkeavat, mutta lapsi usein muodostaa toissijaisia kiintymyssuhteita sijaisvanhempiin tai muihin hänen elämässään paljon läsnä oleviin ihmisiin (Cole, 2005; Dozier ym., 2001; Stovall-McClough & Dozier, 2004). Toissijaisten kiintymyssuhteiden rakentuminen sijaisvanhempiin ei ole kuitenkaan itsestään selvää, sillä lapsen traumaattiset kokemukset ja ensisijaisten kiintymyssuhteiden katkeaminen voivat vaikuttaa siten, että lapsen on vaikea rakentaa luottamusta uusissa ihmissuhteissaan (Andersson, 2005; Griffin, 2004; Schofield & Beek, 2005; Schofield ym., 2012; Stovall & Dozier, 2000). Haastavat lapsuuden kokemukset voivat näkyä lapsen käyttäytymisessä esimerkiksi vetäytymisenä, ripustautuvana käytöksenä tai vaikeuksina tulla rauhoitetuksi (Stovall, 2000). Ensisijaisten kiintymyssuhteiden katkeaminen ja ero syntymävanhemmista voi vaikuttaa heikentävästi myös lapsen tunteiden säätelyyn (Cicchetti & Tucker, 1994, Egeland & Sroufe, 1981). Toissijaisten kiintymyssuhteen muodostaminen sijoitettuna olevaan lapseen voi vaatia siten paljon myös sijaisvanhemmalta.

Sijasiperheessä lapsen olisi tärkeä saada kasvaa olosuhteissa, jotka eivät tuottaisi traumatisoitumista uudestaan. Sijoitettu lapsi tarvitsee todennäköisesti ainakin alussa paljon tukea tunteiden säätelyyn, mikä vaatii sijaisvanhemmalta kykyä ilmaista, käsitellä ja säädellä myös omia tunteitaan (ks. Castro, Halberstadt, Lozada & Craig, 2015; Robinson ym., 2008; Sinkkonen, 2004). Luottamuksen rakentaminen vaatii keinoja, jotka tukevat lapsen myönteisen minäkuvan rakentumista (ks. Schofield & Beek, 2005a). Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että sijaisvanhempien piirteet voivat olla jopa keskeisempiä turvallisen kiintymyssuhteen rakentumisessa kuin sijoitetun lapsen piirteet tai sijoituspaikka (West ym., 2020). Tämän tutkimuksen haastateltavista osa kuvasi, kuinka erilaiset persoonallisuuden piirteet sijaisvanhemman kanssa aiheuttivat konflikteja ja siten haastoivat syvemmän suhteen rakentumista. Lapsen turvallisen toissijaisten kiintymyssuhteen muodostumista tukee Stovallin (2000) mukaan sijaisvanhemman myönteinen asennoituminen sekä tietoisuus mahdollisista haasteista, ja lapsen kehityksen kannalta sopiva sijoituksen ajoittuminen. Toissijaisten kiintymyssuhteen rakentumisen haasteista huolimatta suurin osa sijoitetuista lapsista ja nuorista kokee sijaisperheen ja -vanhempansa rakastaviksi ja hoivaviksi, ja kuvaa sensitiivisyyttä luottamuksellisten suhteiden rakentamisessa (Howes, 1999; Lindén, 1998; Schofield ym., 2000; West ym., 2020; Wilson, 2006).

Vuorovaikutussuhteen jännitteisyys voi vaikeuttaa hoivaroolissa olevaan aikuiseen tukeutumista ja sitä kautta hankaloittaa suhteen syvenemistä. Tutkimuksen tulosten mukaan vuorovaikutussuhteet voivat tukea resilienssin rakentumista eri tavoin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten keskuudessa. Jossakin elämänvaiheessa läheinen ihmissuhde, esimerkiksi suhde sijaisvanhempaan oli tärkeä selviytymisen resurssi, kun taas toisessa elämänvaiheessa samainen ihmissuhde näyttäytyi jännitteisenä ja siten saattoi olla riskitekijä resilienssin

rakentumiselle. Nuorten aikuisten kuvauksissa tuli esiin, kuinka syntymävanhempiin liittyvissä suhteissa usein koettiin lapsuudessa ikätasolle liian suurta vastuuta, ja haasteita toivat myös vuorovaikutukseen ja yhteydenpitoon liittyvät pulmat, jotka johtuivat useimmiten vanhempien päihde- tai mielenterveyden haasteista (Hooper, 2007; Hooper, Marotta, & Lanthier, 2008; Jurkovic, 1997, 1998). Luottamuksellisen suhteen rakentaminen syntymävanhemman kanssa vaikeutui, jos sijoitettu nuori koki luottamuksen rikkoontuneen esimerkiksi tapamisten peruuntumisista tai lapsuuden aikaisista traumaattisista kokemuksista johtuen ja nuorelle ei syntynyt varmuutta siihen, että rakennettu luottamus ei rikkoontuisi uudelleen. Resilienssin rakentumista haastoi monen nuoren kohdalla myös varhain menetetty syntymävanhempi, sillä nuoren täytyi näissä tilanteissa käsitellä sekä suhdetta että menetystä, vaikka suhde olisi ollut emotionaalisesti etäinen (Andersson, 2018).

Sijaisvanhempiin liittyvissä suhteissa ilmeni toisinaan kipuilua siitä, miten sijoitettuna ollut lapsi tai nuori koki kuulumisensa sijaisperheeseen. Kuulumisen tunne kertoo siitä, missä määrin yksilö kokee hyväksyntää, kunnioitusta ja tukea sosiaalisessa ympäristössään (Goodenow & Grady, 1993). Tämän tutkimuksen nuoret aikuiset kuvasivat pohtineensa, kohdeltiinko heitä sisarustensa kanssa tasa-arvoisesti perheessä, ja missä määrin he kokivat sijaisvanhempiansa rakastaneen heitä. Kuulumisen tunteen on havaittu olevan tärkeä suojaava tekijä, joka auttaa nuoria käsittelemään stressiä, ja joka on yhteyksissä parempaan sopeutumiseen ja myönteisiin seurauksiin (Barber & Schluterman, 2008, Loukas, Roalson, & Herrera, 2010, Witherspoon ym., 2009). Sijoitettuna olleiden sijaisperheeseen liittyvän kuulumisen tunteen ja resilienssin välillä on myös havaittu olevan vahva yhteys (Sulimani-Aidan & Tayri-Schwartz, 2021). Biehal (2014) havaitsi, että sijoitettuna olleiden lasten kokemuksiin sijaisperheen jäsenenä vaikutti myös se, miten he kokivat suhteensa syntymävanhempiinsa. Niillä lapsilla, jotka kokivat erossaolon syntymävanhemmistaan haastavaksi tai heihin liittyvä suhde sisälsi epäluottamusta tai torjuntaa, oli enemmän vaikeuksia määritellä mihin perheeseen he kuuluivat kuin niillä lapsilla, jotka olivat löytäneet keinoja käsitellä syntymävanhempiinsa liittyviä suhteita.

Sijoitettuna olevat lapset ja nuoret joutuvat pohtimaan myös suhdetta vertaisiinsa. Tässä tutkimuksen haastatteluissa nousi esiin, että sijoitettuna olevat nuoret aikuiset joutuivat tekemään valintoja siitä, kertovatko ikätovereilleen identiteetistään sijoitettuna olevana lapsena tai nuorena. Johnsonin, Strayhornin ja Parlerin (2020) tutkimuksessa osa nuorista piilotteli identiteettiään vertaisiltaan saadakseen hyväksyntää, kokeakseen olevansa normaali ja sulautuakseen paremmin joukkoon. Heidän tutkimuksessaan nuoret kokivat heihin liitettävän stereotyyppioita ongelmanuorista, mikä etäännytti heitä muista. Kuulumisen tunne voi sijoitettuna olleilla lapsilla ja nuorilla liittyä pohdintaan siitä, kokevatko he olevansa arvokkaita ja hyväksyttyjä heidän omana itsenään sijaisperheessä tai vertaistensa kanssa (Schofield, 2002).

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin rakentumiseen näyttäisi olevan saatujen tulosten mukaan yhteydessä se, kuinka he pystyvät käsittelemään läheisiin ihmissuhteisiin liittyviä jännitteitä. Lapsuudessa sijoitettuna

olleilla nuorilla aikuisilla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa läheisiin jännitteisiin ihmissuhteisiin, mikä näkyi epäsuorempien keinojen hyödyntämisenä jännitteiden käsittelyssä. Lapsena jännitteisen suhteen sietäminen ja hyväksyminen sellaisenaan sekä muihin ihmisiin turvautuminen olivat yleisiä keinoja. Suhteissaan syntymävanhempiansa tutkimuksen nuoret aikuiset pyrkivät lapsuusiässä sietämään tai hyväksymään yhteydenpitoon liittyvät haasteet, kun taas myöhemmin he tekivät omaehtoisia valintoja yhteyden ja erillisyyden suhteen. Jännitteen käsittelyssä ja sen myötä resilienssin rakentumisessa keskeistä näytti olevan se, miten sijoitettuna ollut lapsi tai nuori pystyi luottamaan läheiseen ihmissuhteeseen. Traumaattiset lapsuuden kokemukset ja muun ikävaiheen haitalliset suhteet näkyivät tämän tutkimuksen nuorilla aikuisilla uusiin suhteisiin liittyvänä luottamuksen puutteena, mikä vaikeutti esimerkiksi parisuhteen solmimista. Luottamuksen puute voi vaikeuttaa myös eri osapuolten välisten jännitteiden ratkaisemista. Sijaisvanhempien voi olla vaikeaa rakentaa luottamusta, mikäli sijoitettuna oleva lapsi tai nuori rikkoo luottamusta esimerkiksi luistamalla kotiintuloajoista tai rikkomalla sopimuksia.

Tulokset antoivat viitteitä siitä, että sijoitettuna oleva lapsi tarvitsee monenlaista tukea ihmissuhteisiin liittyvien tilanteiden ratkaisemiseen ja resilienssin tukemiseen. Sijoitettu lapsi ja nuori tarvitsee ihmissuhteisiin liittyvissä haasteissa aikuisia, jotka antavat tilaa hänen ajatuksilleen ja näkemyksilleen sekä tukevat haasteellisissa ihmissuhdetilanteissa. Toisaalta lapsi voi tarvita myös ammatti- laista, joka auttaa tekemään ratkaisuja tilanteissa, joissa perhesuhteiden jännitteet vaikeuttavat lapsen hyvinvointia. Myöhemmin ammattiapu ja esimerkiksi terapia voisi auttaa nuorta työstämään lapsuuden kokemuksia ja niitä malleja, joilla hän toimii esimerkiksi läheisissä ihmissuhteissaan, jotta ymmärrys omasta käyttäytymisestä ja sen juurisyistä voisi syventyä ja uusien läheisten ihmissuhteiden luominen ja ylläpitäminen helpottua.

6.2 Selviytymiskeinot vastoinkäymisissä ja haasteissa

Tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää, millaisia selviytymiskeinoja sijoitettuna olleet nuoret aikuiset käyttävät tai ovat käyttäneet aikaisemmin haastavissa olosuhteissa ja tilanteissa. Haastattelujen analyysin mukaan sijoitettuna olleet nuoret aikuiset käyttivät haastavissa olosuhteissa ja tilanteissa sekä ongelmaa lähestyviä että välttäviä selviytymiskeinoja (Compas ym., 2001; Krause ym., 2008). Yksittäisen selviytymiskeinon merkitystä resilienssin rakentumisen kannalta ei voi yksiselitteisesti tulkita, mutta välttävät keinot on yleisesti yhdistetty heikompaan sopeutumiseen ja terveyden kannalta heikompiin seuraamuksiin (Elzy ym., 2013; Littleton ym., 2007), kun taas haastetta lähestyvät ja ratkaisua tavoittelevat keinot on yleisesti liitetty myönteisempään sopeutumiseen ja resilienssin vahvistumiseen (Compas ym., 2001).

Välttävät selviytymiskeinot olivat tässä aineistossa aikaisempien tutkimusten tapaan tyypillisiä erityisesti nuorella iällä (ks. Compas, Orosan, & Grant, 1993; Frydenberg & Lewis, 1993). Sijoitettuna olleet nuoret aikuiset

kääntyivät etenkin lapsuuden haastavissa olosuhteissa ja tilanteissa usein sisään-päin vältellen ongelmaa tai sen nostamia tunteita joko tukahduttamalla ajatuksia ja tunteita, tai paeten fyysisesti tai mielensisäisesti tilanteesta ja välttäen vaikeiden tunteiden jakamista. Tutkimuksen nuoret aikuiset kertoivat vaikenemisen johtuneen tilanteeseen liittyvästä häpeästä tai pelosta tai siitä, että heitä oli pyydetty olemaan kertomatta muille kokemuksistaan. Osa tutkittavista koki myös olleensa tilanteessa, jossa vaikeiden tunteiden näyttäminen tai niistä puhuminen oli kiellettyä. Samankaltainen selviytymiskeino, ajatusten ja tunteiden tukahduttaminen, tunnistettiin myös Phanichratin ja Townshendin (2010) tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin lapsuudessaan seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden nuorten aikuisten selviytymiskeinoja. Myös tämän tutkimuksen sijoitettuna olleista nuorista aikuisista usea oli kokenut lapsuudessaan fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa. Hyväksikäytöstä tai muista traumaattisista lapsuudenkokemuksista kumpuavat kielteiset tunteet voivat johtaa välttelevään käyttäytymiseen tai vaikenemiseen, millä on usein terveyden ja sitä myötä resilienssin rakentumisen kannalta haitallisia seuraamuksia (Gibson & Leitenberg, 2001; Phanichrat & Townshend, 2010).

Aikaisempien tutkimusten mukaan (Compas ym., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007) muut ihmiset toimivat resilienssin keskeisinä resursseina kaiken ikäisten kohdalla. Tämän tutkimuksen kaikki sijoitettuna olleet nuoret aikuiset hyödynsivät myös muita ihmisiä haasteista selviytymisen resursseinaan joko puhumalla läheiselle ihmiselle, kuten vanhemmalle, oman ikäiselle ystävälle, opettajalle, valmentajalle tai terapeutille tai hakemalla turvaa etenkin aikuisilta. Tämä selviytymiskeino, jossa tukea haettiin ympärillä olevista resursseista, nimettiin tässä tutkimuksessa ulospäin suuntautumisen lähestymistavaksi. Muiden ihmisten hyödyntämisen lisäksi tunteiden ilmaisu ja haastavien tunteiden kanavoiminen toimintaan olivat myös ulospäinsuuntautuvaan lähestymistapaan liitettäviä selviytymiskeinoja. Tutkimuksen nuoret aikuiset kertoivat ilmaisseensa vaikeita tunteita esimerkiksi itkemällä, huutamalla tai aggressiivisella käytöksellä. Muutama nuori aikuinen kertoi purkaneensa ahdistustaan aggressiivisena käytöksenä opettajaa tai perheenjäsentä kohtaan, mikä ilmensi ongelmaa välttävän ulospäin suuntautuvan selviytymiskeinon hyödyntämistä.

Monen huostaan otetun lapsen ja nuoren elämä on ennen sijaispaikkaan siirtymistä kaoottista johtuen uhkaavista olosuhteista, hoivan puutteesta tai ikätasolle liian suuresta vastuusta (Aldridge, 2006; Cicchetti, & Rogosch, 1997; Howe, Brandon, Hinings, & Schofield, 1999; Kroll, 2004). Enemmistö haastateluista kuvasi pyrkineensä vaikuttamaan elinolosuhteisiinsa käyttämällä kognitiivista rationalisointia. He pyrkivät jäsentämään omaa elämäänsä luomalla sääntöjä ja rutiineja, minkä on huomattu lisäävän sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten normaaliuden, turvallisuuden ja pysyvyyden tunnetta (Hedin, Höjer, & Brunnberg, 2011; Helton, Schreiber, Wiley, & Schweitzer, 2018). Tutkimuksen nuoret aikuiset yrittivät haastavissa olosuhteissa ja tilanteissa myös ymmärtää oman ja toisten käyttäytymisen taustalla vaikuttavia tekijöitä, ja pyrkivät tekemään itselleen toimivia valintoja syntymävanhempiinsa liittyvän yhteydenpidon suhteen. Kokemus siitä, että voi vaikuttaa edes johonkin osa-alueeseen vaikeassa

tilanteessa tai vaikeiden tunteiden keskellä näyttäisi lisäävän elämänhallinnan eli koherenssin tunnetta, mikä edesauttaa resilienssin rakentumista ja ilmenemistä (Antonovsky, 1979, 1987; Braun-Lewensohn & Sagy, 2011; Braun-Lewensohn, Idan, Lindström, & Margalit, 2017).

Hyväksymisen, anteeksiannon ja kiitollisuuden on havaittu olevan resilienssiin liittyviä suojaavia tekijöitä, yksilöllisiä piirteitä, jotka ovat läheisesti yhteydessä yksilön psyykkiseen hyvinvointiin (Gupta & Kumar, 2015; McCullough, Emmons, & Tsang., 2002; Nakamura & Orth, 2005). Thompsonin (2005) ja hänen kollegoidensa mukaan anteeksianto on tehokas selviytymiskeino kielteisiä elämäntapahtumia käsiteltäessä. Tutkimuksen sijoitettuna olleista nuorista aikuisista osa kertoi tietoisesti pyrkineensä muuttamaan asennettaan vaikeiden kokemusten suhteen tai perheenjäseniään kohtaan varhaisaikuisuudessa. He kuvasivat käyttäneensä ongelmaa lähestyvää selviytymiskeinoa anteeksiantamalla tai hyväksymällä vaikeat kokemuksensa, tämänhetkisen tilanteensa tai itsensä sellaisena kuin ovat. Kaikki haastatellut kuitenkin kertoivat hyväksymisprosessinsa olevan keskeneräinen, mikä kuvastaa selviytymisen ja hyväksymisen olevan dynaaminen, edelleen jatkuva ja usein pitkäkestoinen prosessi (Phanichrat & Townshend, 2010).

Tulokset osoittivat, että sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten hyödyntämät selviytymiskeinot vaihtelevat muiden aiempien tutkimusten kohderyhmien tapaan yksilöstä, selviytymiskeinosta ja elämänvaiheesta riippuen (Hampel ym., 2005; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007; Zimmer-Gembeck & Skinner, 2011). Tutkimus antoi kuitenkin viitteitä siitä, että sijoitettuna olleille lapsille ja nuorille tyypillisiä selviytymiskeinoja ovat tuen hakeminen ja vaikeiden kohtaamisten ja tunteiden välttely esimerkiksi pakenemalla tilanteesta. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten hyödyntämissä selviytymiskeinoissa oli määrällisesti suurta vaihtelua, mikä voi johtua yksilöllisten tekijöiden lisäksi erilaisista elämäntilanteista ja saatavilla olevista resursseista. Osalla sijoitettuna olleista nuorista aikuisista saattoi esimerkiksi olla enemmän sosiaalisia resursseja, kuten turvallisia aikuisia, keiltä he pystyivät hakemaan tukea. Selviytymiseen liittyvissä tutkimuksissa on havaittu, että yksilön stressinhallintakeinot muuttuvat kehityksen myötä (Skinner & Edge, 1998; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007), mikä näkyi tässä tutkimuksessa siinä, että välttelevät selviytymiskeinot olivat tyypillisempiä nuorella iällä, ja hyväksymistä sisältävää selviytymiskeinoa hyödynnettiin vasta varhaisaikuisuudessa. Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan selviytymiskeinojen valikoimaa ja mahdollista muuntumista ikävaiheesta toiseen, joten analyysin tarkoituksena ei ollut suoraan arvioida selviytymiskeinojen vaikutuksia sijoitettuna olleiden nuorten elämään. Ongelmaa välttävän ja lähestyvän ulottuvuuden (Compas ym., 2001; Krause ym., 2008) analyysi auttoi kuitenkin tunnistamaan muutoksen, jonka mukaan resilienssiä tyypillisesti tukevien ongelmaa lähestyvien selviytymiskeinojen käyttö lisääntyi iän myötä haastateltujen hyödyntämissä selviytymiskeinoissa.

6.3 Mahdollisuudet toimijuuden kautta vaikuttaa omaan elämään ja resilienssiin

Tutkimuksen kolmantena tavoitteena oli selvittää, miten sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kertovat mahdollisuuksistaan ilmentää toimijuutta ja siten vaikuttaa omaan elämäänsä eri elämänvaiheissa. Prototyyppisiä narratiiveja tunnistanut analyysi antoi viitteitä siitä, että sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kertoivat toimijuuden mahdollisuuksistaan eri tavoin, ja siihen vaikuttivat sekä heidän yksilölliset resurssinsa ja rajoitteensa (Bandura, 1989, 2006) että heidän ympäristötekijänsä (Edwards, 2005; Eteläpelto et al., 2006; Hökkä et al., 2017; Vähäsantanen, 2015). Haastatellut kuvasivat usein olleensa lapsuudessaan ja nuoruudessaan aktiivisia esimerkiksi harrastusten ja kaverisuhteiden solmimisen suhteen, mutta rajoitetuissa olosuhteissa toimijuuden ilmentäminen oli kuitenkin haastavaa. Osa nuorista koki toimijuuden ilmentämisen ja vaikuttamisen mahdollisuutensa lapsuudessaan niin rajatuksi, että näki kodin kontrolloivasta ilmapiiristä tai tiukoista säännöistä johtuen luovuttamisen, ikävien olosuhteiden sietämisen ja passiivisen sopeutumisen ainoaksi mahdollisuudekseen. Honkasalon (2013) tutkimuksessaan löytämä pienen toimijuuden käsite viittaa tällaiseen hiljaiseen toimijuuteen, kuten odottamiseen tai sietämiseen. Tutkimuksen nuoret voidaan siten nähdä toimijuutta ilmentävinä myöskin niissä hetkissä, jolloin heidän pyrkimyksiään vaikuttaa omaan elämäänsä varjosti ristiriitainen ja vaikea suhde esimerkiksi sijaisvanhempaan (Andersson, 2005). Nuorten aikuisten pyrkimys toteuttaa toimijuuttaan nousi esiin myös Gundersenin (2020) tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten toimijuutta ihmissuhteiden näkökulmasta.

Ihmissuhteet näyttivät olevan keskeisessä asemassa siinä, miten haastatellut kokivat mahdollisuutensa ilmentää toimijuutta ja siten vaikuttaa omaan elämäänsä ja hyvinvointiinsa. Osa tutkimukseen osallistuneista nuorista kuvasi voineensa tukeutua muihin ihmisiin, ja heillä oli ollut responsiivisia, heidän tarpeisiinsa ja pyrkimyksiinsä hyvin vastanneita aikuisia ympärillään. Näiden nuorten läheiset ihmissuhteet toimivat todennäköisesti heille uusina kiintymyssuhteina, mikä tukee myös muihin ihmisiin kuten ystäviin luottamista (Cole, 2005; Dozier et al., 2001; Stovall-McClough & Dozier, 2004). Ne nuoret aikuiset, jotka kokivat toimijuuden mahdollisuutensa sijaiskodissa rajatuiksi, kertoivat tukeutuneensa vain kodin ulkopuolisiin aikuisiin ja ystäviin. Heille oli tyyppillistä nuoruudessa ilmennyt epäadaptiivisen toimijuuden vaihe, joka näkyi esimerkiksi haastavana käyttäytymisenä ja hyväksynnän hakemisena ihmisiltä, jotka eivät olleet heille turvallisia. Epäadaptiivisen toiminnan taustalla voi olla turvattomuuden kokemus ja tarve provosoida sekä uhmata odotettuja ja sosiaalisesti hyväksytyjä käytösnormeja (Haravuori, Suomalainen, & Mantere, 2013). Kokemus rakkauden tai hyväksynnän puutteesta sekä aikaisemmat kokemukset turvattomista kiintymyssuhteista, voivat myös johtaa tarpeeseen hakea hyväksyntää (Magai, Hunziker, Mesias, & Culver, 2000). Osa nuorista aikuisista sopeutti omaa toimintaansa etenkin lapsuudessa muiden odotusten ja toiveiden mukaiseksi, ja nämä nuoret

aikuiset kuvasivat hyödyntäneensä omien vaikutusmahdollisuuksiensa tukena lähinnä ikätovereita ja kumppaniaan. Kiintymyssuhdeteorian (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wahl, 1978) oletusten mukaan muiden miellyttäminen sekä tunteiden ja tarpeiden piilottaminen ja tarve hakea hyväksyntää voivat kertoa turvattomista kiintymyssuhteista. Aikaisemmat kokemukset turvattomuudesta ihmissuhteissa, olivat todennäköisenä vaikuttajana sille, että osalla muihin luottaminen lisääntyi vasta vähitellen (Ks. Ainsworth ym., 1978; Bowlby, 1973, 1982; Howe ym., 1999; Sroufe, Egeland, Carlson, & Collins, 2005).

Haastatelluista osa ei juurikaan tukeutunut muihin ihmisiin lisätäkseen omia mahdollisuuksiaan vaikuttaa elämäänsä, ammattiapua lukuun ottamatta. Osa näistä nuorista aikuisista oli kokenut lapsuudessaan väkivaltaa ja hyväksikäyttöä läheisten aikuisten taholta, ja itsenäiseen ja autonomiaa korostavaan toimijuuteen pyrkiminen saattoi johtua tilanteesta, jossa ei ole ollut turvallisia aikuisia, joihin he olisivat voineet tukeutua toimijuuden resurssina. Monet heistä olivat olleet jo lapsuudessaan nuoren hoivaajan roolissa ottaen vastuuta sisarusistaan tai vanhemmistaan (Aldridge & Becker, 1993; Howe ym., 1999). Itsenäisen toimijuuden muodot voivat mahdollisesti kertoa näiden nuorten aikuisten vaikeuksista muodostaa ja ylläpitää merkityksellisiä ihmissuhteita. Ihmissuhteilla on myös aikaisemmissa tutkimuksissa havaittu olevan keskeinen merkitys yksilön toimijuuden ilmentämiseen (Burkitt, 2016; Edwards, 2005; Gundersen, 2020). Emirbayerin ja Mischen (1998) mukaan toimijuus on luonteeltaan usein relationaalista ja rakentuu ihmissuhteissa ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Ihmissuhteet voivat siten toimia sekä toimijuuden mahdollisuuksia lisäävinä resursseina että niitä rajoittavina tekijöinä.

Toimijuuden dynaaminen luonne nousi esiin sekä nuorten aikuisten kertoessaan mahdollisuuksistaan ilmentää toimijuuttaan eri elämänvaiheissa tähän hetkeen saakka että heidän pohtiessaan tulevaisuuden toimijuuttaan. Elämänkulun näkökulman (Biesta & Tedder; 2007; Elder, 1994; Emirbayer & Mische, 1998) mukaisesti aikaisemmat kokemukset vaikuttavat tämän hetken toimijuuteen ja kykyyn käsitellä tämänhetkisiä haasteita ja orientoitua tulevaan. Tutkimuksen nuorten aikuisten mahdollisuudet ja muodot ilmentää toimijuutta vaihtelivat eri elämänvaiheissa, pääsääntöisesti kuitenkin lisääntyen iän myötä, mikä on luonnollista lapsen ja nuoren toimijuuden kehityksessä (Crockett, 2002). Vertaisten merkitys toimijuuden resurssina vahvistui iän myötä. Nuoret aikuiset kuvasivat pystyneensä myöhemmällä iällä vaikuttamaan suuremmin ihmissuhteisiinsa tekemällä valintoja esimerkiksi syntymävanhempiin liittyvän yhteydenpidon suhteen. Aikaisempien kokemusten vaikutus näkyi kuitenkin selkeästi haastateltavien toimijuuteen liittyvissä tulevaisuuden näkymissä (vrt. Emirbayer & Mische, 1998). Ne, jotka kertoivat pystyneensä tukeutumaan pitkälti muihin ihmisiin, näkivät tulevaisuuden sisältävän myönteiseksi tulkittavia mahdollisuuksia ja pyrkivät muutokseen esimerkiksi suhtautumisessaan lapsuudenkokemuksiin tai suhteessaan syntymävanhempaan. Toimijuuden mahdollisuutensa hyvin rajatuiksi kuvanneiden nuorten aikuisten tulevaisuuden näkymiin sisältyi sekä pelkoja että toiveita, ja toiveista keskeisenä esiin nousi toive tasapainosta. Muiden odotuksiin sopeutuneet kaipasivat pysyvyyttä tämän hetken tilanteeseen. Ne

nuoret aikuiset, jotka eivät olleet juurikaan tukeutuneet muihin ihmisiin toimijuuden resurssina, olivat huolissaan siitä, miten menneet kokemukset vaikuttavat heidän ihmissuhteisiinsa, hyvinvointiinsa sekä tulevaisuuden toimijuuteensa esimerkiksi omien valintojen tekijänä.

Tutkimus antoi tukea oletukselle siitä, että toimijuus on edellytys tai vähintäänkin myötävaikuttava tekijä resilienssin ilmenemiselle ja rakentumiselle (Cicchetti & Garnezy, 1993; Masten ym., 1990; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982). Ympäristön tuen lisäksi (Ungar, 2011) resilienssi näyttäisi vaativan yksilön omaa aktiivisuutta (Masten & Barnes, 2018). Tutkimuksen tulokset osoittivat, että nuorten aikuisten oma aktiivisuus näkyi kaikissa toimijuuden narratiivien prototyypeissä, mutta jossain määrin eri tavoin ja vaihdellen mahdollisesti sen suhteen, missä määrin henkilöllä oli kokemus vaikutusmahdollisuudesta ja minäpystyvyydestä ja kyvykkyydestä omaa ja läheisten hyvinvointia vaalivien valintojen tekemiseen. Tuloksiin pohjaten olisi tärkeää, että sopivia tukitoimia suunniteltaessa tuki pyrittäisiin rakentamaan niin, että sijoitettuna olleilla lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus vaikuttaa heidän elämänsä koskeviin päätöksiin. On kuitenkin tärkeä tunnistaa, että epäadaptiivinen toiminta esimerkiksi haastavana käyttäytymisenä ei välttämättä pitkällä aikavälillä takaa resilienssiä, vaikka voikin toimia lapselle tai nuorelle keskeisenä selviytymiskeinona kyseisenä ajankohdana.

6.4 Tutkimuksen tuottaman ymmärryksen kautta syventynyt yhteenveto

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemistä ja rakentumista heidän läheisten ihmissuhteidensa ja niihin liittyvien jännitteiden käsittelyn, haastaviin tilanteisiin liittyvien selviytymiskeinojen, ja toimijuuden toteutumisen, mahdollisuuksien ja rajoitteiden näkökulmasta. Tarkastelun kohteena oli erityisesti resilienssin ilmeneminen haastavien ihmissuhteiden ja tilanteiden kohtaamisessa eri ikävaiheissa. Haastattelun retrospektiivisen luonteen ja siinä hyödynnetyn elämänjanamenetelmän sekä erityisesti kolmannen osatutkimuksen analyysin narratiivinen elämänpolkuja tarkasteleva luonne mahdollisti myös resilienssin rakentumisen tarkastelun.

Resilienssitutkimuksissa on tyypillisesti tarkasteltu yksilön selviytymistä yhdestä haastavasta kokemuksesta tai haastavista olosuhteista (Masten, 2018). Sijoitettuna olleet nuoret aikuiset ovat tutkimusjoukkona erityinen, sillä heillä on usein taustalla yhden selkeän traumaattisen kokemuksen sijaan monta traumaattista tai haavoittavaa lapsuudenkokemusta. Nämä kokemukset voivat ajoittua aikaan ennen sijoitusta, jonka lisäksi itse sijoitus voi olla traumaattinen, ja sijoitettu lapsi tai nuori voi kohdata traumaattisia kokemuksia myös sijoituksen aikana ja sen jälkeen altistua kaltoinkohtelulle tai mielenterveyden haasteille (Riebschleger, Day & Damashek, 2015; Steenbakkens, van der Steen, & Grietens, 2019). Useimmat haastavissa olosuhteissa kasvavat nuoret altistuvat monille eri

riskitekijöille, mutta heillä voi olla myös monenlaisia resursseja, mitkä auttavat tilanteeseen sopeutumista ja siitä selviytymistä (Fergus & Zimmerman, 2005).

Tarkastelemani kohderyhmän, sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten osalta tutkimuksen keskeiseksi teoreettiseksi kontribuutioksi nousi resilienssin rakentumisen dynaaminen luonne. Suhde sijaisvanhempaan, saattoi olla yhdessä elämänvaiheessa resilienssin kehittymisen kannalta sitä suojaava tai edistävä tekijä ja toisessa elämänvaiheessa resilienssin rakentumista horjuttava riskitekijä. Vastaavasti esimerkiksi suhde syntymävanhempaan, toimi osalle tutkittavista resilienssitekijänä ja osalle resilienssin näkökulmasta hyvinvoinnin riskejä tuottavana tekijänä (ks. Andersson, 2018). Sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kuvasivat hyödyntäneensä erilaisia selviytymiskeinoja eri elämänvaiheissa. Ongelmaa välttävät selviytymiskeinot olivat yleisempiä haastateltavien puheessa koskien nuorempaa ikää, ja itsensä, olosuhteiden ja aiempien kokemusten hyväksyminen nousi esiin vasta varhaisaikuisuuden vaiheen kuvauksissa. Lisäksi toimijuuden mahdollisuudet vaihtelivat eri elämäntilanteesta ja resursseista riippuen. Resilienssin dynaamisuus on nostettu useissa tutkimuksissa keskeiseksi osaksi resilienssin määritelmää (Connor, Davidson Luthar & Cicchetti, 2000; Masten, 2015, 2018). Yksilön resilienssi näyttäisi muuntuvan jatkuvasti sekä hänen sisäisenä prosessinaan että vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja systeemien kanssa (Herrman ym., 2011; Masten, 2018).

Resilienssin rakentuminen näyttäisi olevan monen tekijän vuorovaikutuksen säätelemää. Tämän tutkimuksen tulokset ovat linjassa yhdysvaltalaisen psykologien ammatillisen ja tieteellisen järjestön APA:n (2023) resilienssiin liittyvän määritelmän kanssa. Sen mukaan siihen, miten yksilöt selviytyvät ja sopeutuvat haastavista olosuhteista, vaikuttaa se, miten he kiinnittyvät maailmaan, millaisia ja minkä laatuista sosiaalisia resursseja heillä on käytettävissään sekä millaisia selviytymiskeinoja he hyödyntävät vastoinkäymisissä, haavoittavissa tai uhkaavissa tilanteissa. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten vuorovaikutussuhteilla, niihin liittyvillä jännitteillä ja niiden ratkaisuihin liittyvällä toimijuuden kokemuksella oli tämän tutkimuksen haastateltavien kuvausten valossa keskeinen merkitys resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen elämänkulussa. Vuorovaikutussuhteet toimivat sijoitettuna olleiden nuorten elämässä sekä resilienssiä rakentavina resilienssitekijöinä ja sitä heikentävinä riskitekijöinä, selviytymisen resursseina sekä toimijuuden mahdollistajina ja sitä estävinä tekijöinä. Resilienssi ei siis näyttäisi rakentuvan ainoastaan yksilön persoonallisuuspiirteiden varaan (ks. Ahern, Ark, & Byers, 2008; Connor & Davidson, 2003; Hu ym., 2015), eikä esimerkiksi sijaisvanhemman tai muun aikuisen kannattelu näytä pelkästään riittävän riittävän resilienssin rakentumiseen.

Mastenin (2018) mukaan resilienssiä ei tulisi tarkastella yksittäisenä tai pysyvänä piirteenä, sillä resilienssi kumpuaa dynaamisista vuorovaikutusketjuista tai mekanismeista kehittyen monien kehityksellisten prosessien kautta ja eri systeemisten tasojen välillä. Tämän tutkimuksen tulosten myötä voisi tehdä tulkinnan, että resilienssin rakentuminen vaatii ainakin yhden turvaa ja kiintymystä tarjoavan ihmissuhteen (Bronfenbrenner, 2005; Luthar ym., 2006). Tutkimuksen nuorista aikuisista kaikki eivät syystä tai toisesta hyödyntäneet erityisen vahvasti

muuta ihmisiä toimijuutensa resurssina, mutta heidänkin elämässään oli ollut ainakin yksi ihminen, jolla oli keskeinen rooli nuoren tukemisessa. Tässä tutkimuksessa yksilön ihmissuhteet ja muut itsen ulkopuoliset resurssit näyttäytyivät resilienssin mahdollistamisen kannalta keskeisessä roolissa: nuoret aikuiset tuottivat runsaasti kerrontaa, jossa he puhuivat erityisesti muiden ihmisten ja ulkopuolisten tekijöiden merkityksestä selviytymisessään. Omaan selviytymiseen ja pärjäämiseen myötävaikuttaneita tekijöitä voi olla helpompi tunnistaa itsensä ulkopuolelta, ja toisaalta en tutkijana myöskään erityisesti ohjannut haastateltavia tarkastelemaan heihin itseensä liittyviä resilienssi- tai riskitekijöitä, vahvuuksia tai heikkouksia.

Tutkimuksen tulosten perusteella näyttäisi myös siltä, ettei yksilöllä tarvitse olla resilienssiä valmiina, vaan ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia resilienssin rakentumiseen yhä uudelleen. Resilienssiä luonnehtii aika- ja kontekstisidonnaisuus, eikä yksilö osoita resilienssiä välttämättä kaikilla elämän osa-alueilla samaan aikaan tai samalla tavoin (Herrman ym., 2011). Siihen, millaisia resursseja ympäristö kullekin sijoitettuna olleelle lapselle ja nuorelle tarjoaa eri ajankohtina, näyttäisi vaikuttavan useat eri tekijät kuten turvallisten aikuisten ja läheisten ihmissuhteiden laatu ja määrä (ks. Masten & Reed, 2002). Lisäksi se, minkä ikäinen nuori on ja millainen kapasiteetti hänellä on käsitellä ihmissuhteisiin liittyviä jännitteitä ja hyödyntää muita ihmisiä selviytymisen tai toimijuutensa resurssina vaikuttavat hänen mahdollisuuksiinsa käyttää ympäristön tarjoamia resursseja ja sitä kautta vahvistaa resilienssiään. Kyse lienee yleisemminkin siitä, miten omat selviytymiskeinot ja ympäristön resurssit saadaan käyttöön ja miten vaikeuksista päästään yli etenkin silloin kun yksilön elämässä on altistumista erityisille pitkäkestoisille haavoittuvuustekijöille kuten varhaisten kiintymyssuhteiden vaurioille. Tutkimuksen tulosten myötä onkin tärkeää pohtia, miten sijoitettuna olleiden nuorten ja nuorten aikuisten - ja heitä lähellä olevien ammattilaisten - olisi hyvinvoinnin kannalta hyvä toimia, mikäli nuoren ihmissuhteet eivät anna riittävästi tukea resilienssin rakentumiseen. Silloin kun suhteissa olevat jännitteet ovat niin voimakkaita, että ne vaikeuttavat merkittävästi nuoren resilienssin rakentumista, ja jännite ei ole käsiteltävissä niin että yhteydenpito säilyisi, keskeinen pohdinta voi koskea sitä onko suotuisampaa katkaista yhteys kyseiseen läheiseen. Andersson (2018) havaitsi pitkittäistutkimuksessaan, että suuri osa sijoitettuna olleista nuorista aikuisista koki yhä 30–35-vuotiaana vahvoja jännitteitä syntymävanhempiinsa liittyvissä suhteissaan. Suhteet vanhempiin olivat siinä määrin ongelmallisia, että ne vaikuttivat kielteisesti nuorten aikuisten hyvinvointiin. Syntymäperheeseen liittyvien suhteiden katkaiseminen voi kuitenkin tuntua ristiriitaiselta, sillä suhteet voivat olla tärkeitä esimerkiksi identiteetin ja perheeseen liittyvien sukuhistoriallisten merkitysten ja jatkumojen näkökulmasta (Baker, Creegan, Quinones, & Rozelle, 2016; Moyers, Farmer, & Libscombe, 2006; Quinton, Selwyn, Rushton, & Dance, 1999; Schofield & Beek, 2006).

Väitöstutkimuksen keskeisenä havaintona oli ympäristön ihmissuhteiden tuen (Ungar, 2011) ohella yksilön oman aktiivisuuden (Masten & Barnes, 2018), adaptiivisten selviytymiskeinojen käyttöönoton sekä omien valintojen merkitys

resilienssin rakentumiselle. Selviytymiskeinoja koskevassa analyysissä huomio oli selviytymiskeinojen vaikutusten arvioinnin sijaan sijoitettuna olleiden selviytymiskeinojen tunnistamisessa ja keinojen muuntumisessa iän myötä. Selviytymiskeinot koskivat sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kerronnassa usein hetkellisiä haastavia tilanteita tai uhkaavia olosuhteita, ei pysyvämpää olotilaa. Resilienssin ilmenemisen ja rakentumisen kannalta on kuitenkin keskeistä pohtia, miten huostaanottoon ja sijoitukseen liittyvistä traumaista voi toipua löytämällä omaa minää ja resilienssiä vahvistavia selviytymiskeinoja tulevaisuuden haasteiden kohtaamiseen. Havainto siitä, että ongelmaa välttelevät selviytymiskeinot olivat tyypillisempiä nuoremmalla iällä, viittaa siihen, että yksilön kehitys vaikuttaa hänen hyödyntämiinsä stressinhallinta- ja selviytymiskeinoin (Skinner & Edge, 1998; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007; Williams & McGillicuddy-De Lisi, 1999). Sijoitettuna olleet lapset ja nuoret voivat siten tarvita tukea resilienssiä vahvistavien keinojen löytämiseksi. Varhaislapsuudessa opitut kiintymyssuhdemallit ja niistä kumpuavat toimintaa ohjaavat työskentelymallit, voivat vaatia pitkällistä prosessointia (Sinkkonen, 2004). Sijoitettuna olleille lapsille ja nuorille tyypillistä turvatonta kiintymyssuhdemallia on tutkimusten mukaan kuitenkin mahdollista hoitaa ja korjata turvallisiksi (Cicchetti, Rogosch, & Toth, 2006). Selviytymiskeinojen kehittäminen vaatii omien toimintatapojen reflektointia, mikä voi auttaa tunnistamaan, mitkä keinot ovat itselle toimivia ja mitkä eivät (ks. Frydenberg, 2004). Lisäksi taustalla vaikuttavien tekijöiden pohdinta voisi edesauttaa huonosti toimivista selviytymiskeinoista luopumista ja tukea uusien, itselle toimivampien selviytymiskeinojen löytämistä (Frydenberg, 2004).

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kerronnassa nousi selkeästi esiin se, että he kokevat selviytymisen olevan vielä kesken sekä läheisissä ihmissuhteissa että omissa keinoissa ja mahdollisuuksissa vaikuttaa omaan elämään. Osa tutkimukseen osallistuneista nuorista aikuisista kuvasi kuitenkin pystyneensä muuttamaan omia selviytymiskeinojaan, ja he kertoivat oppineensa tunnistamaan ja hakemaan apua tilanteissa, joissa omat voimavarat eivät riitä. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kohdalla selviytymisprosessi ja haastavien lapsuuden kokemusten läpikäyminen näyttäisi siis jatkuvan edelleen. Traumoja sisältävää elämäntilanteita koskeva pohdinta voi siten olla pysyvä osa elämänhistoriaa ja uudet elämäntilanteet voivat mahdollisesti tulevaisuudessakin haastaa tutkittavien selviytymistä eri tavoin.

Resilienssin rakentumisen ja ilmenemisen kannalta on tärkeää pohtia, miten sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten toimijuutta voitaisiin tukea, eli miten sijoitettuna ollut lapsi tai nuori pystyisi parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntämään omaa kapasiteettiaan itsenäisenä toimijana ja kuinka hän pystyisi valjastamaan ympäristön tarjoamat toimijuuden resurssit käyttöönsä. Lisäksi on tärkeää vahvistaa esimerkiksi sosiaalisia resursseja, joiden avulla hän pystyy vaikuttamaan omaan elämään ja hyvinvointiinsa. Kolmannen osatutkimuksen analyysi viittasi siihen, että kaikissa toimijuuden narratiivien prototyypeissä nuoret aikuiset ilmensivät aktiivisuutta toiminnassaan, vaikka se saattoi saada erilaisia muotoja. He kertoivat toimijuuden mahdollisuuksistaan kuitenkin eri tavoin, ja heidän toimijuuttaan eri elämänvaiheissa rajoittivat muiden muassa

varhaislapsuuden kokemusten aiheuttamat haasteet, kuten pitkäkestoinen ja voimakas stressi ja psyykinen pahoinvointi (Rebbe ym., 2017; Riebschleger ym., 2015) sekä ihmissuhteisiin liittyvät pulmat, kuten vaikeudet ihmissuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä sekä yhteydenpidon haasteet suhteessa syntymävanhempiin (Andersson, 2006).

Tutkimuksen nuoret aikuiset kuvasivat toimijuuden mahdollisuuksien ja rajoitteiden vaihdelleen myös eri elämänvaiheissa (ks. Biesta & Tedder, 2007; Elder, 1994). Sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten toimijuuden ja sitä kautta resilienssin rakentumisen tukeminen näyttäisi tutkimuksen valossa vaativan monien osa-alueiden huomioimista. Uskoutumista sisältävän ja turvallisen suhteen rakentuminen voi vaatia tavallista enemmän aikaa ja tilaa, sillä varhaislapsuuden haastavat kokemukset usein vaikeuttavat uusien luottamuksellisten ihmissuhteiden solmimista (Andersson, 2005; Griffin, 2004; Schofield & Beek, 2005; Schofield, Beek, & Ward, 2012; Stovall & Dozier, 2000). Keskeistä on myös pohtia, miten erilaisen joustavan tuen piirissä voidaan edesauttaa riittävien ympäristön resursien rakentumista. Tässä tutkimuksessa keskityttiin pitkälti sosiaalisten resursien tarkasteluun, mutta sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten toimijuuteen vaikuttavat myös laajempi konteksti ja kulttuuriset odotukset ja ennakkoluulot (Edwards & D'Arcy, 2004; Sairanen & Kumpulainen, 2014; Wyness, 1999).

Nuoren oman äänen kuunteleminen toimijuuden eri muotojen ja kanavien tukemisessa on myös tärkeää. Tutkimuksessa kävi ilmi, että nuori voi kohdata tilanteita, joissa hän kokee oman valtansa vaikuttaa niin vähäiseksi, ettei rohkene tuoda ilmi omia mielipiteitään ja pyrkimyksiään. Nuorten kuuntelemissa keskeistä ei olekaan ainoastaan kuunnella mitä sanottavaa lapsilla ja nuorilla on, vaan myös pyrkiä kuuntelemaan sitä, mitä he eivät pysty sanomaan (Back, 2007). Toimijuuden tukemisessa on tärkeää huomioida myös sen prosessinomaisuus (Emirbayer & Mische, 1998). Toimijuus vaihtelee eri elämänvaiheissa, ja aikaisemmat kokemukset toimijuuden mahdollisuuksista ja rajoitteista todennäköisesti vaikuttavat vahvasti sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tulevaisuuden näkymiin. Toivon vahvistamisen on havaittu olevan keskeistä sijoitettuna olleiden ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien nuorten resilienssin ja toimijuuden tukemisessa (Brooks, 1994; Snyder, 1994; Sulimani-Aidan, Melkman, & Hellman, 2019). Onkin tarpeen pohtia, miten sijoitettuna olleiden nuorten toivoa ja luottamusta tulevaisuuteen ja mahdollisuuksiinsa vaikuttaa omaan elämään voitaisiin vahvistaa esimerkiksi reflektiotukea ja osallistavia yhteisöjä rakentaen.

6.5 Tutkimuksen luotettavuuden, rajoitusten ja eettisten näkökulmien tarkastelu

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointia voidaan tarkastella siirrettävyyden, vastaavuuden ja uskottavuuden, varmuuden ja vahvistettavuuden näkökulmista (Tuomi & Sarajarvi, 2011). Tämän tutkimuksen luotettavuutta vahvasti huolellinen aineistonkeruu suunnittelu, jonka myötä teeman sensitiivisyys

ja aineiston edustavuus voitiin ottaa huomioon ja ennakoita arvioida ilmiöön ja tutkimustilanteeseen vaikuttavia tekijöitä. Olin yhteydessä lastensuojelujärjestö Pesäpuuhun ja keskustelin organisaatiossa työskentelevän psykologin kanssa. Lisäksi suunnittelin aineistonkeruuta yhdessä ohjausryhmän kanssa. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti myönteisesti myös tutkimuksen osallistujien vapaaehtoisuus. Tutkittavat ilmaisivat itse halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Kerroin heille mahdollisimman avoimesti ja tarkasti tutkimuksen tarkoituksesta ja haastattelun kulusta. Kaikilla tutkittavilla oli kokemusta perhesijoituksesta, mikä voi vaikuttaa tutkimuksen *siirrettävyyteen*. Siirrettävyys kuvastaa sitä, miten tutkimuksen tulokset ovat sovellettavissa muihin kohteisiin tai tilanteisiin (Parkkila ym., 2000). Tutkimuksen tulokset voisivat olla erilaisia, mikäli olisin haastatellut tutkimukseen nuoria aikuisia, joilla olisi kokemusta esimerkiksi vain sijoituksesta lastensuojelulaitokseen, tai rekrytointi olisi toteutettu toisin kuin itse ohjautuvan ilmoittautumisen pohjalta. Suurella osalla tutkittavista oli takanaan pitkäkestoinen sijoitus perhehoitona toteutuneessa sijaishuollossa. Vain kahden tutkittavan sijaishuollon toteutumisen kesto oli alle 5 vuotta. Tämän tutkimuksen nuorista aikuisista 12 otti itse yhteyttä tutkijaan ja kaikki olivat motivoituneita kertomaan sijoitukseen liittyvistä kokemuksistaan. Moni tutkittavista kertoi myös halustaan auttaa muita sijoitettuna olevia lapsia ja nuoria kertomalla kokemuksistaan, ja osa tutkittavista oli toiminut kokemusasiantuntijan roolissa. On siis mahdollista, että tutkimukseen osallistuneet nuoret aikuiset ovat pärjänneet keskimääräistä paremmin sijaishuollon aikana ja jälkeen kuin muut samankaltaisen taustan omaavat nuoret aikuiset. Tutkittavat olivat eri ikäisiä, eli heillä oli todennäköisesti erilaiset valmiudet reflektoida ja kuvailla omia kokemuksiaan. Toisaalta en pyrkinyt tässä tutkimuksessa ilmiön yleistettävyyteen, vaan tarkoitukseni oli lisätä ymmärrystä niistä tekijöistä, ennen kaikkea ihmissuhteiden jännitteiden ratkaisemisesta, selviytymiskeinoista, ja toimijuuden mahdollisuuksista ja haasteista, jotka ovat yhteydessä juuri näiden sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssiin.

Vastaavuuteen, eli siihen, miten tutkijan tuottamat rekonstruktiot vastaavat tutkittavien alkuperäisiä konstruktioita (Niiranen, 1990; Tynjälä, 1991), vaikuttaa edistävästi se, että litteroin aineiston sanatarkasti ja pyrin artikkeleissa kuvaamaan tutkittavien kokemuksia suorin aineisto-ottein. Tutkittavilla ei kuitenkaan ollut mahdollista kommentoida analyysivaiheessa tekemiäni havaintoja aineistosta, eli he eivät voineet korjata aineistosta tekemiäni tulkintoja tai johtopäätöksiä, mikä vahvistaisi tutkimuksen luotettavuutta. Hyödynsin aineiston analysoinnissa monipuolisesti eri analyysimenetelmiä kuten temaattista, fenomenologista ja narratiivista analyysia, jotka soveltuvat hyvin haastatteluaineiston analyysimenetelmiksi. Näen erilaisten analyysimenetelmien hyödyntämisen saman tutkimusaineiston tarkastelussa tämän tutkimuksen vahvana metodologisena antina, jonka kautta oli mahdollista syventää ymmärrystä tutkimusaiheesta ja vahvistaa tutkimuksen vastaavuutta. Aineistonkeruumenetelmänä käytin yksilöhaastatteluja, jotka toteutin narratiivisella otteella. Tutkimuksen kulku on jokaisessa osajulkaisussa kerrottu yksityiskohtaisesti, mikä lisää tutkimuksen *uskottavuutta*. Uskottavuudella tarkoitetaan arviota kerätyn aineiston

totuudenmukaisuudesta sekä tutkimukseen osallistuneiden riittävää kuvausta (Parkkinen ym., 2000). Tutkimuksen uskottavuutta tarkastellessa voidaan pohtia, olisivatko osatutkimusten erilaiset aineistonkeruumenetelmät tai analyysin valinnat antaneet tutkimukselle lisäarvoa. Otin selvää analyysivaiheessa erilaisista ja vaihtoehtoisista menetelmällisistä ratkaisuista, ja niitä pohdittiin yhdessä ohjausryhmän kesken. Tutkimuksen uskottavuutta lisää se, että pyrin kuvaamaan haastatteluaineiston ja sen käsittelyprosessin mahdollisimman selkeästi ja pyrin raportoimaan osatutkimusten tulokset huolellisesti.

Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää pohtia myös tutkimuksen ja raportoinnin läpinäkyvyyttä, johon kuuluu olennaisena osana myös tutkijan *positio* eli tutkijan suhde tutkimusilmiöön (Bryman, 2004). Tämän vuoksi on syytä pohtia omaa henkilökohtaista suhdettani tutkimusilmiöön ja tutkittaviin. Kiinnostuin sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten resilienssistä Pro gradu -tutkielmani myötä, jossa tarkastelin sijoitettuna olleiden lasten sosiaalisia suhteita koulussa. Uskon, että omat elämäkokemukseni, joihin liittyvät muiden muassa toisen vanhemman menetys ja siihen liittyen kokemus nuoren hoivaajan roolista ja sisarusten selviytymisen tukeminen, vaikuttivat osaltaan siihen, että tutkimusaihe puhutteli minua alusta lähtien. Minulla ei kuitenkaan ole henkilökohtaista kokemusta sijoitettuna olemisesta, vaikka lähipiirissäni on lastensuojelulaitoksessa sijoitettuna ollut nuori aikuinen. Tutkittavista yksi oli minulle etäisesti tuttu, mutta muutoin tutkittavat olivat minulle ennestään tuntemattomia nuoria aikuisia. Koen, että omat elämäkokemukseni auttoivat minua ymmärtämään tutkittavien kokemuksia. Toisaalta omien kokemusten käsittely ennen väitöstutkimuksen toteuttamista oli edellytys siihen, että minulla oli toimivat keinot haastattelujen ja haastateltavien kokemusten nostattamien ajatusten ja tunteiden käsittelyyn.

Tätä väitöstutkimusta tehdessäni olen kokenut tärkeäksi tuoda näkyväksi tutkittavien omaa ääntä ja kokemuksia. Lisäksi olen pyrkinyt kiinnittämään huomiota heitä ja heidän läheisiään kunnioittavaan kirjoitustapaan. Artikkeleita kirjoittaessa halusin sisällyttää tulososioon mahdollisimman paljon sitaatteja ja pyrin säilyttämään niissä tutkittavien omat ilmaisutavat kääntämisen tuomat muutokset huomioon ottaen. Johtopäätöksiä tehdessäni pyrin välttämään arviointia tai sellaisia tulkintoja, jotka arvottavat tutkittavia tai esimerkiksi heidän selviytymiskykyään. Tästä johtuen en esimerkiksi halunnut tutkimuksessa määritellä tai arvioida, millaiset selviytymiskeinot ovat osallistujien resilienssin kannalta adaptiivisia tai epäadaptiivisia. Minulle oli koko tutkimuksen teon ajan tärkeää, että en määrittele yksittäisiä tutkittavia resilienteiksi tai ei-resilienteiksi. Halusin kuvata tutkittavien omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan heidän resilienssiinsä vaikuttaneista tekijöistä eri näkökulmien kautta.

6.6 Käytännön johtopäätökset

Tämän väitöstutkimuksen tarkoituksena oli lisätä ymmärrystä ja tuottaa uutta tietoa sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssistä liittyen heidän

läheisiin ihmissuhteisiinsa ja niiden jännitteisiin, selviytymiskeinoihin sekä toimijuuden mahdollisuuksiin ja rajoitteisiin. Tutkimuksen käytännöllistä vaikuttavuutta sisältävä kontribuutio liittyy lasten ja nuorten kanssa sijaishuollossa, kouluissa ja perhetyössä tehtävään työhön, jossa tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää. Tutkimuksen antama syvempi ymmärrys eri elämänvaiheiden kautta rakentuvasta toimijuudesta ja selviytymiskeinojen hyödyntämisestä voi olla erityisen merkityksellistä sijoitettuna olevien lasten ja nuorten arjessa läsnä oleville aikuisille, ja kenties kenelle tahansa, joka haluaa ymmärtää näiden lasten, nuorten ja nuorten aikuisten kokemuksia ja heidän resilienssiinsä vaikuttaneita tekijöistä. Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tarinoissa lienee yhtymäkohtia myös muiden lapsuudenaikaisia haitallisia kokemuksia läpikäyneiden kokemuksiin, mikä voi lisätä ymmärrystä heidän tilanteistaan. Tutkimustieto voi kartuttaa myös sijoitettuna olevien nuorten tai sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ymmärrystä heidän omista toimintatavoistaan ja kokemuksistaan.

Tässä tutkimuksessa on tullut näkyväksi se, että sijoitettuna olleilla lapsilla ja nuorilla on valikoima erilaisia keinoja käsitellä ihmissuhteiden jännitteitä ja erilaisia selviytymiskeinoja selviytyä vaikeissa elämäntilanteissa. Sijoitettuna olevien lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä olisikin tärkeää löytää aikaa ja tilaa kuunnella heidän kokemuksiaan läheisistä ihmissuhteista ja olla avoin keskustelulle niihin liittyvistä haasteista. Näin lasta ja nuorta voitaisiin tukea ihmissuhteisiin liittyvien jännitteiden käsittelyssä ja auttaa löytämään hänelle sopivia tapoja hyödyntää muita ihmisiä selviytymisen resursseina. Lasten ja nuorten ajatusten ja näkemysten kuunteleminen on merkityksellistä myös siksi, että pystyttäisiin tunnistamaan ja reagoimaan tilanteissa, joissa lapsen tai nuoren toimijuuden mahdollisuudet ovat rajoittuneet hänen hyvinvointiaan heikentävästi. Suomalainen lastensuojelujärjestelmä on toiminut muiden pohjoismaiden tavoin perhekeskeisesti (Pösö ym., 2014), jolloin tarkoituksena on ollut huomioida koko perheen tarpeet. Taustalla on vaikuttanut ajatus siitä, että lasta autetaan parhaiten auttamalla hänen vanhempiaan (ks. Jaakola, Pölkki, & Vornanen, 2023). Perhekeskeistä lähtökohtaa on kritisoitu siihen liittyvästä riskistä sivuuttaa lapsen yksilöllisiä tarpeita, oikeuksia ja näkemyksiä (Pösö ym., 2014). Lapsikeskeiset käytännöt ovat vähitellen yleistyneet lastensuojelussa ja muissa lapsiperhepalveluissa, ja lapsikeskeisyydestä on tullut yksi keskeisimmistä viranomaistyön ja ammatillisen toiminnan lähtökohdista (Jaakola ym., 2023). Jaakolan ja hänen kollegoidensa (2023) tutkimuksessa havaittiin, että lapsiperhepalveluiden ja lastensuojelun työntekijöistä enemmistö koki tekevänsä arviointia lapsilähtöisesti ja noin kolmannes perhelähtöisesti. Kyselyn mukaan lastensuojelussa on suurempi osuus lapsikeskeisellä lähestymistavalla arviointia tekeviä sosiaalityöntekijöitä. Lapsen näkökulman huomioiminen on Hakalehdon (2016) mukaan nähty lapsen suojelua haastavampana toteuttaa lainsäädännössä ja käytännössä. Lapset kokevat tulevansa suojelluiksi, mutta heidän osallisuutensa ei toteudu lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti, mihin voi Hakalehdon mukaan vaikuttaa osallisuuden rajoittaminen hyvinvoinnin toteuttamiseen ja suojeluun vedoten. Lastensuojelulaki (417/2007) edellyttää lapsen oikeuksien sopimuksen (59–60/1991) keskeisen tavoitteen tavoin lapsen osallisuuden vahvistamista ja lapsen kuulluksi

tulemista, mikä vahvistunee vähitellen myös lastensuojelun keskeisissä käytännöissä.

Tutkimustieto voi olla merkityksellistä myös sijaisvanhemmille ja muille lapsen tai nuoren arjessa läsnä oleville aikuisille. Tutkimuksen tulokset voivat lisätä heidän ymmärrystään lasten tai nuorten tunnekokemuksista tai erilaisista keinoista, joita lapsi tai nuori hyödyntää vastoinikäymisissä. Tutkimustieto voi auttaa arjessa läsnä olevia aikuisia lapsen ja nuoren tukemisessa hänen ihmissuhteissaan samalla varmistaen, että lasta tai nuorta kohdellaan tasa-arvoisesti muiden perheenjäsenten kanssa. Tasa-arvoinen kohtelu vahvistaa nuoren kuulumi-
sen tunnetta, mikä on ilmeisen vahvasti yhteydessä sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten resilienssiin (Barber & Schluterman, 2008, Loukas ym., 2010, Sulimani-Aidan & Tayri-Schwartz, 2021; Witherspoon ym., 200).

Tutkimustieto voi auttaa sijoitettuna olevia lapsia ja aikaisemmin sijoitet-
tuna olleita nuoria aikuisia omien kokemusten reflektoinnissa ja käsittelyssä sekä uusien, kenties tehokkaampien toimintatapojen löytämisessä. Nämä nuoret ja nuoret aikuiset voivat kenties löytää tutkimuksen tuloksista samaistumisen ko-
kemuksia ja tulla tutkimustiedon myötä tietoisemmaksi omista selviytymisen keinoistaan, vahvuuksistaan, ihmissuhteisiin liittyvistä ja muista resursseista sekä toimijuuden rajoitteistaan. Tämä voi olla tärkeää lapsuudenkokemusten kä-
sittelyssä sekä uusien, luotettavien ihmissuhteiden rakentamisessa ja ylläpitämi-
sessä. Reflektointikyvyn on havaittu olevan sijoitettuna olleille lapsille ja nuorille keskeinen tekijä haastavien tai stressaavien tapahtumien läpikäynnissä ja niiden vaikutusten tarkastelussa, mikä auttaa heitä löytämään toimivampia käyttäyty-
misen malleja (Schofield & Beek, 2005).

Tutkimuksen yhteiskunnallinen kontribuutio liittyy resilienssin rakentumi-
sen dynaamisen luonteen ja moninaisuuden huomioimiseen sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn kehittämisessä niin perheiden kuin yksilöiden tarpeiden osalta. Resilienssin dynaamisuus ja moninaisuus edellyttävät nuoren tilanteen ja tukitoimien yksilöllistä tarkastelua sekä resilienssin rakentu-
misen prosessinomaisuudesta johtuen tukitoimien jatkumisen turvaamista myös sijaishuollon jälkeen. Uuden hallitusohjelman (Valtioneuvosto, 2023, s. 223) mu-
kaan jälkihuollon ikärajaa ollaan laskemassa kahdella vuodella 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Kaikki tähän väitöstutkimukseen osallistuneet sijoitettuna olleet haastatteluhetkellä 18–32-vuotiaat nuoret aikuiset kokivat selviytymisproses-
sinsa yhä keskeneräiseksi. Tämän vuoksi olisikin tärkeää tarkastella sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten tuen tarvetta yksilöllisesti myös 18 ikävuoden jälkeen, ja varmistaa, että he saavat riittävän tuen lapsuuden aikaisten traumaattisten ko-
kemusten käsittelyyn ja niistä toipumiseen sekä pystyvät kiinnittymään yhteis-
kuntaan haastavista kokemuksistaan huolimatta. Suomessa lastensuojelun työn-
tekijöiden resurssit ovat rajalliset, ja siksi olisi tärkeää tukea ja hyödyntää myös muita tahoja, esimerkiksi lastensuojelujärjestöjä, yhteisöjä ja kuntien erilaisia mo-
nialaisia toimintamuotoja (esim. taideilmaisua hyödyntäviä pajoja, ura- ja elä-
mänvalintojen tukea). Tärkeintä on, että toimijoilla on osaamista pysähtyä kuun-
telemaan sijoitettuna olevien lasten ja nuorten ajatuksia ja kokemuksia, ja auttaa

heitä tunnistamaan heille sopivia selviytymisen keinoja ja resursseja sekä nuorelle yksilöllisesti sopivia tukitoimia kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

6.7 Jatkotutkimuskohteet

Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssin ilmenemiseen ja rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä erityisesti perhesijoitettuna olleiden nuorten aikuisten näkökulmasta. Tulevaisuuden tutkimuksissa olisi kiinnostavaa nähdä, ovatko tulokset yhteneviä sellaisten nuorten aikuisten kohdalla, jotka ovat olleet sijoitettuna toisenlaisissa sijaishuollon konteksteissa. Tässä tutkimuksessa sijoitettuna oleminen ja kokemus perhesijoituksesta olivat tutkimuksen lähtökohtana. Tutkimuksessa ei keskitytty tarkastelemaan, mitä sijoitus merkitsi kullekin tutkittavalle. Jatkotutkimuksissa olisi hyvä tarkastella, miten erilaisena sijoitettuna olleet nuoret aikuiset kokivat sijoituksen. Ihmissuhteiden jännitteitä ja käsittelykeinoja keskityttiin tarkastelemaan lähinnä perhesuhteiden valossa. Paremmän ymmärryksen saamiseksi sijoitettuna olleiden lasten ja nuorten ihmissuhteiden merkityksestä resilienssin rakentumiselle, olisi kiinnostavaa tutkia ihmissuhteiden jännitteitä myös heidän vertaissuhteidensa ja parisuhteiden näkökulmasta. Kahdeksantoista sijoitettuna olleen nuoren aikuisen haastatteluaineisto mahdollisti tutkimustiedon ja ymmärryksen lisäämisen näiden nuorten aikuisten resilienssiin vaikuttaneista tekijöistä. Isomalla otannalla ilmiöstä saisi tulevaisuudessa laajemman kuvan, ja laajempi aineisto mahdollistaisi esimerkiksi selviytymiskeinojen osalta sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten ikävaiheen ja sukupuolten välisten erojen tarkastelun, joista etenkin jälkimmäinen on tullut esiin aikaisemmissa nuorten selviytymistä koskevissa tutkimuksissa (Eschenbeck ym., 2018; Flannery, Vannucci, & Ohannessian, 2018).

Yksilöhaastatteluissa tutkittavat saivat kertoa elämänsä elämänsä ja resilienssiinsä vaikuttaneista tekijöistä melko vapaasti narratiivisesta lähestymistavasta johtuen. Haastattelumenetelmä mahdollisti ilmiön syvällisen tarkastelun, sillä jokainen sai kertoa itselleen merkitykselliseksi kokemistaan teemoista haluamallaan tavalla. Tässä tutkimuksessa muut ihmiset nousivat keskeisesti esille niin selviytymisen resursseina kuin toimijuutta tukevinä tai rajoittavina tekijöinä. Tulevaisuuden tutkimuksissa olisi kiinnostavaa esimerkiksi haastattelun rakennetta muuttamalla tutkia tarkemmin muita resilienssin kannalta keskeisiä tekijöitä kuten yksilöön itseensä liittyviä tekijöitä (esimerkiksi erilaisia vahvuuksia, minäpystyvyyttä, minäkuvan eri puolia). Lisäksi olisi kiinnostavaa tarkastella sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten kokemuksia laajempien kontekstien kuten yhteiskuntaan liittyvien tekijöiden ja kulttuuristen odotusten ja käsitysten merkityksestä.

Tässä väitöstutkimuksessa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssiin vaikuttaneita tekijöitä yhtenä tutkimusajankohtana. Vaikka ajana haastattelumenetelmän osana mahdollisesti eri elämänvaiheiden tarkastelun, olisi resilienssin jatkuvasti muuntuvan luonteen vuoksi tutkimuksellisesti

tarpeellista toteuttaa haastattelut pitkittäistutkimuksena. Olisi merkityksellistä seurata, miten haastatellut nuoret aikuiset kuvaisivat läheisiä ihmissuhteitaan ja niihin liittyneitä jännitteitä, selviytymiskeinojaan sekä toimijuuttaan sekä tulevaisuuden odotuksiaan ja niiden mahdollista muuttumista esimerkiksi noin viiden vuoden kuluttua ensimmäisen haastatteluajankohdan jälkeen.

SUMMARY

Foster care children and youth encounter various challenges and strains, including early traumatic experiences, in their lives, which separate them from their age-mates. Research shows that exposure to traumatic experiences often has harmful consequences for children and youth (Afifi et al., 2008; Felitti et al., 1998; Petruccioli, Davis, & Berman, 2019) but despite the presence of challenging or threatening circumstances, some individuals demonstrate a capacity for successful adaptation referred to as resilience (Cicchetti & Garmezy, 1993; Masten, Best, & Garmezy, 1990; Murphy, 1974; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982). This doctoral thesis aimed at expanding understanding of manifestation and construction of resilience in the life course of young adults with foster care backgrounds. The thesis consists of three sub-studies in which the experiences of young adults with foster care backgrounds were examined from the perspective of tensions in their close relationships, coping strategies, and agency. The data were collected through individual interviews from 18 young adults (aged 18 to 32 years) who had experienced family foster care.

Strong concern has been voiced about the risks regarding the wellbeing and exclusion of foster children and youth. In 2019, the results of the Finnish School Health Promotion study indicated that the wellbeing of foster children and youth differs from the wellbeing of their age-mates in many ways. Foster children and youth experienced their state of health more often than others as average or poor, and mental health problems were more common among them. In addition, the use of tobacco products and intoxicants and experiences of violence were common among foster care children and youth. Previous research also shows that foster care children and youth have a higher risk for social exclusion compared to their age mates (Jahnukainen, 2007; Lee & Ballew, 2018; Pecora et al., 2006). This kind of concern applies to quite a large number of children and youth as during year 2022, there were 11 477 children taken into care in Finland. Foster care children and youth have often encountered many adverse childhood experiences. Before entering foster care, most of them have been exposed to maltreatment, substance misuse, domestic violence, parental mental health problems, neglect or other traumatic experiences (Cicchetti & Rogosch, 1997). Taking into care can also be a traumatic experience (Leathers, 2006), and some foster care children and youth are exposed to adverse experiences also during their time in foster care (Hytönen et al., 2016; Kalland, 2001; Laitala & Puuronen, 2016; Sköld, 2016).

Individual resilience develops in interaction with other people and environments (Masten & Barnes, 2018). Foster children and youth have often a more diverse network of close relationships compared to that of their age-mates (Andersson, 2005, 2018). Challenges related to forming and maintaining close relationships are also common among foster care children and youth (Dozier & Rutter, 2008; Kufeldt ym., 2003). The present study aimed at expanding understanding of the role of close relationships in construction of resilience among young adults with foster care background. Close relationships were examined with a focus on tensions involved in the relationships and on the management strategies which

the young adults utilized or had utilized before in their lives. Constructs drawn from the relational dialectics theory were utilized (Baxter, 2011; Baxter & Montgomery, 1996) in the study. In addition, relationships were examined as resources of coping.

In addition to other people, individual's own capacity and activity are focal in the construction and development of resilience (Masten & Barnes, 2018). Individuals utilize different strategies to cope in the face of adversities, and choice of coping strategies is influenced by factors such as age, gender, and resources (Compas et al., 2001). Regulation of one's emotions, behaviours, cognitions, physiology, or environment in response to stressful events or circumstances is referred to as coping (Eisenberg et al., 1997; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Coping is a dynamic process which varies depending on the sources of stress and situational factors (Compas, et al., 2001; Lazarus & Folkman, 1984). In the present study, individual coping strategies were defined as regulation or adaptation which an individual utilizes to himself/herself or to environment in the face of different challenges or adversities (Filipas & Ullman, 2006). Effective coping strategies contribute to the construction and development of resilience (Compas et al., 2001; Masten et al., 1990), but all coping efforts are not effective and can even hamper individual adaptation (Filipas & Ullman, 2006). The present study aims to understand how young adults with foster care background cope when they face adversities or challenges, i.e how they attempt to affect their own life or wellbeing over difficult times. The framework of approach and avoidant dimensions of coping strategies (Compas et al., 2001; Krause et al., 2008) was utilized to gain an understanding of coping from childhood to young adulthood.

In the face of difficult life situations and changes, it is relevant to examine individual's possibilities to make choices and construct agency. In the present study, agency is seen as an individual's capacity to take action and make choices, such as forming or expressing one's own will, which can result in changes or decisions and influencing one's own life (Archer, 2003; Bandura, 2006; Ci, 2011; Eteläpelto, Hökkä, Vähä-Santanen, & Paloniemi, 2013; Giddens, 1984). Individual agency is related to resources and constraints such as relational resources (Edwards, 2005) as well as the person's own resources, including beliefs in one's capacity to act (Bandura, 1989, 2006). Individual's activity under challenging circumstances and hence, the construction of one's resilience, is affected by individual experiences of one's own possibilities to have an impact on the life course at its different stages. The present study set out to gain understanding of how young adults with foster care background see their possibilities to impact their own life and decisions at different phases of their lives. Agency was examined by utilizing the perspective of resources and restrictions of agency (Edwards, 2005; Eteläpelto et al., 2013; Hökkä et al., 2017; Vähäsantanen, 2015).

The doctoral thesis consists of three sub-studies. The aim of the first sub-study was to examine what kind of dialectical tensions young adults with foster care backgrounds have in their close relationships and how they manage or have managed these tensions. The data were analysed utilising thematic analysis by Braun and Clarke (2006). Three main tensions were revealed in the participants'

close relationships: the dialectics of emotional distance and closeness, integration-separation and sameness-otherness. Additionally, the dialectic of responsibility was identified in the study, which was utilized only in the childhood.

The aim of the second sub-study was to examine what kind of coping strategies young adults with a foster care background are currently utilising or have utilised in the past to cope with adversities or challenges. The data were analysed utilising interpretative phenomenological analysis (Smith & Osborn, 2003). The results revealed four main themes of coping strategies: inward orientation, outward orientation, influencing one's life circumstances and acceptance, from which the theme of acceptance was used only in young adulthood. At least two of the coping themes were identified in all interviews, and young adults often used several specific coping strategies within a theme.

The aim of the third sub-study was to examine the ways in which young adults with a foster care background manifest agency in their life narratives, and to identify the kinds of resources and restrictions to agency that have supported or limited their capacity and opportunities to exercise agency in their life course. The data were analysed using a narrative approach adapted from Polkinghorne (1995, 1996). Four major agency narratives were identified by analysis: narrative of relational agency, narrative of restrictive agency, narrative of accommodating agency, and narrative of independent agency.

The main contribution of the present study was related to the finding revealing the strong dynamic nature of resilience and the complexity of the construction of resilience. The examination of close relationships of young adults with a foster care background showed that their close relationships often involved tensions which varied depending on the relationship and one's phase of life and could hamper the construction of resilience in their life. It is crucial how a foster child or young person can manage tensions involved in a relationship and how he or she has space and support for it. Relationships can also work as important coping resources for children or youth and can strengthen their possibilities to impact on their own life and decisions. The examination of coping strategies which young adults with a foster care background used in the face of challenges and adversities showed that young adults used different strategies depending on their age, available resources, and the quality of the challenge. The examination of agency narratives of young adults with a foster care background showed that in addition to their possibilities to impact on own life and decisions, young adults may have some restrictions which affect their current life situation and future views. The present study illustrated that coping is an ongoing process. The young adults described factors which have most likely had a formative effect on their development of resilience at this phase of life and in the past. Interview descriptions pointed out that young adults experienced their coping process as still being incomplete regarding both their close relationships and their own strategies and possibilities to impact on their own life and resilience in future challenges.

The results of the doctoral study can be utilised especially in work with foster care children and youth. In addition, the research findings can be relevant to

adults who are present with foster care children and youth in their everyday life, and parents as well as teachers and other professionals, who would like to understand experiences of these children, youth and young adults regarding their resilience. Life stories of young adults with foster care backgrounds may have something in common with other individuals who have had adverse childhood experiences and can deepen understanding of their situations. The findings can also broaden foster youth's understanding regarding their own experiences and ways of acting.

LÄHTEET

- Andersson, G. (2005). Family relations, adjustment and well-being in a longitudinal study of children in care. *Child & Family Social Work, 10*(1), 43–56. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00337.x>
- Andersson, G. (2018). Relationship to parents in adulthood with a background of out-of-home care in childhood. *Child & Family Social Work, 23*(4), 633–639. <https://doi.org/10.1111/cfs.12454>
- Andrews, M., Squire, C., & Tamboukou, M. (Toim.). (2013). *Doing narrative research*. London: Sage.
- Antonovsky, A. (1979). *Health, Stress and Coping*. Jossey-Bass Publishers.
- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the Mystery of Health. How People Manage Stress and Stay Well*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Adriansen, H. K. (2012). Timeline interviews: A tool for conducting life history research. *Qualitative Studies 3*(1): 40–55. <https://doi.org/10.7146/qs.v3i1.6272>
- Aldridge, J. (2006). The experiences of children living with and caring for parents with mental illness. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect, 15*(2), 79–88. <https://doi.org/10.1002/car.904>
- Afifi, T. O., Enns, M. W., Cox, B. J., Asmundson, G. J., Stein, M. B., & Sareen, J. (2008). Population attributable fractions of psychiatric disorders and suicide ideation and attempts associated with adverse childhood experiences. *American Journal of Public Health, 98*(5), 946–952. <https://doi.org/10.2105/ajph.2007.120253>
- Ahern, N. R., Ark, P., & Byers, J. (2008). Resilience and coping strategies in adolescents—additional content. *Nursing Children and Young People, 20*(10). <https://doi.org/10.7748/paed2008.12.20.10.1.c6905>
- Ainsworth M., Blehar M., Waters, E., & Wall, S. (1978) *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Alvord, M. K., & Grados, J. J. (2005). Enhancing resilience in children: A proactive approach. *Professional Psychology: Research and Practice, 36*(3), 238–245. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.36.3.238>
- American Psychological Association (2023). *The road to resilience*. Washington, DC: American Psychological Association. Haettu 2.8.2023 <http://www.apa.org/helpcenter/road-resilience.aspx>.
- Amorós, P., & Palacios, J. (2004). *Acogimiento familiar* [Foster care]. Madrid: Alianza Editorial.
- Archer, M. S., & Archer, M. S. (2003). *Structure, agency, and the internal conversation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Atwool, N. (2013). Birth family contact for children in care: How much? How often? Who with? *Child Care in Practice, 19*(2), 181–198. <https://doi.org/10.1080/13575279.2012.758086>
- Ayed, N., Toner, S., & Priebe, S. (2019). Conceptualizing resilience in adult mental health literature: A systematic review and narrative synthesis.

- Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 92(3), 299-341.
<https://doi.org/10.1111/papt.12185>
- Back, Les (2007). *The Art of Listening*. London: Berg.
- Bakhtin, M. M. (1981). *The dialogic imagination: Four essays* (Vol. 1). Austin: University of Texas Press.
- Bandura, A. (1989). The human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44(9): 1175-84.
- Bandura, A. (2006). Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*, 1(2), 164-80. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2006.00011.x>
- Bamberg M. (2016). Storytelling. Teoksessa M. Bornstein (toim.), *The SAGE encyclopedia of lifespan human development*. London, UK: Sage.
- Barber, B. K., & Schluterman, J. M. (2008). Connectedness in the lives of children and adolescents: A call for greater conceptual clarity. *Journal of Adolescent Health*, 43(3), 209-216. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2008.01.012>
- Barber, J. G., & Delfabbro, P. H. (2009). The profile and progress of neglected and abused children in long-term foster care. *Child Abuse & Neglect*, 33(7), 421-428. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.03.013>
- Baxter, L. A. (1988). A dialectical perspective on communication strategies in relationship development. Teoksessa S. Duck (toim.), *Handbook of personal relationships* (s. 257-273). New York: Wiley.
- Baxter, L. A. (2004). A tale of two voices: Relational dialectics theory. *Journal of Family Communication*, 4, 181-192.
<https://doi.org/10.1080/15267431.2004.9670130>
- Baxter, L. A. (Ed.). (2011). *Voicing Relationships: A Dialogic Perspective*. London: Sage.
- Baxter, L. A., Braithwaite, D. O., Bryant, L., & Wagner, A. (2004). Stepchildren's perceptions of the contradictions in communication with stepparents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21(4), 447-467.
<https://doi.org/10.1177/0265407504044841>
- Baxter, L. A., Braithwaite, D. O., Golish, T. D., & Olson, L. N. (2002). Contradictions of interaction for wives of elderly husbands with adult dementia. *Journal of Applied Communication Research*, 30(1), 1-26.
<https://doi.org/10.1080/00909880216576>
- Baxter, L. A., & Montgomery, B. M. (1996). *Relating: Dialogues and dialectics*. New York: Guilford Press.
- Baxter, L. A., & Scharp, K. M. (2015). Dialectical tensions in relationships. *The international encyclopedia of interpersonal communication*, 1-6.
<https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic017>
- Ben-Ari, A., & Weinberg-Kurnik, G. (2007). The dialectics between the personal and the interpersonal in the experiences of adoptive single mothers by choice. *Sex Roles*, 56(11-12), 823-833.
<https://doi.org/10.1007/s11199-007-9241-1>

- Benzies, K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering family resiliency: A review of the key protective factors. *Child & Family Social Work, 14*(1), 103–114.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2008.00586.x>
- Beresford, P. (2003). *It's Our Lives. A short Theory of Knowledge, Distance and Experience*. London: OSP for Citizen Press in association with Shaping Our Lives.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. 2009. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen*. Suomentaja V. Raiskila. (6. painos). Helsinki: Gaudeamus (Alkuteos julk. 1966).
- Berridge, D. (2017). The education of children in care: Agency and resilience. *Children and Youth Services Review, 77*, 86-93.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.04.004>
- Biehal, N. (2014). A sense of belonging: Meanings of family and home in long-term foster care. *British Journal of Social Work, 44*(4), 955–971.
- Biesta, G., & Tedder, M. (2007). Agency and learning in the lifecourse: Towards an ecological perspective. *Studies in the Education of Adults, 39*(2), 132–149.
<https://doi.org/10.1080/02660830.2007.11661545>
- Blomberg, H., Corander, C., Kroll, C., Meeuwisse, A., Scaramuzzino, R., & Swärd, H. (2010). A Nordic model of child welfare? Teoksessa H. Forsberg & T. Kröger (toim.), *Social work and child welfare politics. Through Nordic lenses* (s. 29–46). Bristol: Policy Press.
- Brady, E., & Gilligan, R. (2020). The role of agency in shaping the educational journeys of care-experienced adults: Insights from a life course study of education and care. *Children & Society, 34*(2), 121–135.
<https://doi.org/10.1111/chso.12361>
- Braithwaite, D. O., & Baxter, L. A. (2006). “You're my parent but you're not”: Dialectical tensions in stepchildren's perceptions about communicating with the nonresidential parent. *Journal of Applied Communication Research, 34*(1), 30–48. <https://doi.org/10.1080/00909880500420200>
- Braithwaite, D. O., Baxter, L. A., & Harper, A. M. (1998). The role of rituals in the management of the dialectical tension of “old” and “new” in blended families. *Communication Studies, 49*(2), 101–120.
<https://doi.org/10.1080/10510979809368523>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology, 3*(2), 77–101.
<https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun-Lewensohn, O., Idan, O., Lindström, B., & Margalit, M. (2017). Salutogenesis: Sense of coherence in adolescence. *The Handbook of Salutogenesis, 123–136*. https://doi.org/10.1007/978-3-319-04600-6_14
- Braun-Lewensohn, O., & Sagy, S. (2011). Salutogenesis and culture: Personal and community sense of coherence among adolescents belonging to three different cultural groups. *International review of psychiatry, 23*(6), 533–541.
<https://doi.org/10.3109/09540261.2011.637905>
- Breno, A. L., & Galupo, M. P. (2007). Sexual abuse histories of young women in the US child welfare system: A focus on trauma-related beliefs and

- resilience. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16(2), 97–113.
https://doi.org/10.1300/J070v16n02_06
- Bronfenbrenner, U. (2005). *The Ecology of Human Development*. Cambridge, MA: Perseus.
- Brooks, R. B. (1994). Children at risk: Fostering resilience and hope. *American Journal of Orthopsychiatry*, 64(4), 545–553.
<https://doi.org/10.1037/h0079565>
- Bruskas, D., & Tessin, D. H. (2013). Adverse childhood experiences and psychosocial well-being of women who were in foster care as children. *The Permanente Journal*, 17(3), e131–e141. <https://doi.org/10.7812/TPP/12-121>
- Burr, V. (2003). *Social constructionism* (2. painos). London: Routledge.
- Calhoun, C. (Ed.). (2002). *Dictionary of the social sciences*. Oxford University Press.
- Castro, V. L., Halberstadt, A. G., Lozada, F. T., & Craig, A. B. (2015). Parents' emotion-related beliefs, behaviours, and skills predict children's recognition of emotion. *Infant and Child Development*, 24(1), 1–22.
<https://doi.org/10.1002/icd.1868>
- Chatty, D. (2009). Palestinian refugee youth: Agency and aspiration. *Refugee Survey Quarterly*, 28(2–3), 318–338. <https://doi.org/10.1093/rsq/hdp043>
- Chiang, J. J., Chen, E., & Miller, G. E. (2018). Midlife self-reported social support as a buffer against premature mortality risks associated with childhood abuse. *Nature Human Behaviour*, 2(4), 261–268.
<https://doi.org/10.1038/s41562-018-0316-5>
- Ci, J. (2011). Evaluating agency: A fundamental question for social and political philosophy. *Metaphilosophy*, 42(3), 261–281.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9973.2011.01689.x>
- Cicchetti, D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: a multilevel perspective. *World Psychiatry*, 9(3), 145–154.
<https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x>
- Cicchetti, D., & Garmezy, N. (1993). Special issue: Milestones in the development of resilience. *Development and Psychopathology*, 5(4), 497–774.
- Cicchetti, D., & Rogosch, F. (1997). The role of self-organization in the promotion of resilience in maltreated children. *Development and Psychopathology*, 9, 797–815. <https://doi.org/10.1017/S0954579497001442>
- Cicchetti, D., Rogosch, F. A., & Toth, S. L. (2006). Fostering secure attachment in infants in maltreating families through preventive interventions. *Development and Psychopathology*, 18(3), 623–649.
<https://doi.org/10.1017/s0954579406060329>
- Cicchetti, D., & Tucker, D. (1994). Development and self-regulatory structures of the mind. *Development and Psychopathology*, 6(4), 533–549.
<https://doi.org/10.1017/s0954579400004673>
- Cole, S. A. (2005). Foster caregiver motivation and infant attachment: How do reasons for fostering affect relationships? *Child and Adolescent Social Work Journal*, 22, 441–457. <https://doi.org/10.1007/s10560-005-0021-x>

- Collin, K., Sintonen, T., Paloniemi, S., & Auvinen, T. (2011). Work, power and learning in a risk filled occupation. *Management learning*, 42(3), 301–318. <https://doi.org/10.1177/1350507610394411>
- Collins, W. A. (1997). Relationships and development during adolescence: Interpersonal adaptation to individual change. *Personal Relationships*, 4 (1), 1–14. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1997.tb00126.x>
- Compas, B. E., Connor-Smith, J. K., Saltzman, H., Thomsen, A. H., & Wadsworth, M. E. (2001). Coping with stress during childhood and adolescence: Problems, progress, and potential in theory and research. *Psychological Bulletin*, 127(1), 87–127. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.127.1.87>
- Compas, B. E., Orosan, P. G., & Grant, K. E. (1993). Adolescent stress and coping: Implications for psychopathology during adolescence. *Journal of Adolescence*, 16(3), 331–349. <https://doi.org/10.1006/jado.1993.1028>
- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety*, 18(2), 76–82. <https://doi.org/10.1002/da.10113>
- Curtis, W. J., & Cicchetti, D. (2007). Emotion and resilience: A multilevel investigation of hemispheric electroencephalogram asymmetry and emotion regulation in maltreated and nonmaltreated children. *Development and Psychopathology*, 19(3), 811–840. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000405>
- Cutuli, J. J., Desjardins, C. D., Herbers, J. E., Long, J. D., Heistad, D., Chan, C. K., ... & Masten, A. S. (2013). Academic achievement trajectories of homeless and highly mobile students: Resilience in the context of chronic and acute risk. *Child Development*, 84(3), 841–857. <https://doi.org/10.1111/cdev.12013>
- De Maeyer, S., Vanderfaeillie, J., Robberechts, M., Vanschoonlandt, F., & Van Holen, F. (2015). Foster parents' coping style and attitudes toward parenting. *Children and Youth Services Review*, 53, 70–76. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.03.023>
- Dempsey, L., Dowling, M., Larkin, P., & Murphy, K. (2016). Sensitive interviewing in qualitative research. *Research in Nursing & Health*, 39(6), 480–490. <https://doi.org/10.1002/nur.21743>
- Denzin, N.K. & Lincoln Y.S. (2011). Introduction: The Discipline and Practice of Qualitative Research. Teoksessa N.K. Denzin & Y.S. Lincoln. (toim.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (4. painos) (s. 1–19). California: SAGE Publication.
- Dozier, M., & Rutter, M. (2008). Challenges to the development of attachment relationships faced by young children in foster and adoptive care. Teoksessa J. Cassidy & P. R. Shaver (toim.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (s. 698–717). New York: Guilford Press.
- Dozier, M., Stovall, K. C., Albus, K. E., & Bates, B. (2001). Attachment for infants in foster care: The role of caregiver state of mind. *Child Development*, 72(5), 1467–1477. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00360>

- Dube, S. R., Cook, M. L., & Edwards, V. J. (2010). Peer reviewed: Health-related outcomes of adverse childhood experiences in Texas, 2002. *Preventing chronic disease*, 7(3).
- Edwards, A. (2005). Relational agency: Learning to be a resourceful practitioner. *International Journal of Educational Research*, 43(3), 168–182. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2006.06.010>
- Edwards, A., & D'Arcy, C. (2004). Relational agency and disposition in sociocultural accounts of learning to teach. *Educational Review*, 56(2), 147–155. <https://doi.org/10.1080/0031910410001693236>
- Egeland, B., & Sroufe, A. (1981). Developmental sequelae of maltreatment in infancy. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1981(11), 77–92. <https://doi.org/10.1002/cd.23219811106>
- Eide, K., & Hjern, A. (2013). Unaccompanied refugee children–vulnerability and agency. *Acta Paediatrica*, 102(7), 666–668. <https://doi.org/10.1111/apa.12258>
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Guthrie, I. (1997). Coping with stress: The roles and regulation of development. Teoksessa J. N. Sandler & S. A. Wolchick (toim.), *Handbook of children's coping with common stressors: Linking theory, research, and intervention* (s. 41–70). New York: Plenum.
- Elder Jr, G. H. (1994). Time, human agency, and social change: Perspectives on the life course. *Social Psychology Quarterly*, 4–15. <https://doi.org/10.2307/2786971>
- Elzy, M., Clark, C., Dollard, N., & Hummer, V. (2013). Adolescent girls' use of avoidant and approach coping as moderators between trauma exposure and trauma symptoms. *Journal of Family Violence*, 28(8), 763–770. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9546-5>
- Emirbayer, M., & Mische, A. (1998). What is agency? *American journal of sociology*, 103(4), 962–1023. <https://doi.org/10.1086/231294>
- Erkkilä, R. (2005). Narratiivinen kokemuksen tutkimus: koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa J. Perttula & T. Latomaa (toim.) *Kokemuksen tutkimus. Merkitys–tulkinta–ymmärtäminen*. (s. 195–226). Helsinki: Dialogia.
- Eschenbeck, H., Schmid, S., Schröder, I., Wasserfall, N., & Kohlmann, C. W. (2018). Development of coping strategies from childhood to adolescence. *European Journal of Health Psychology*, 25, 18–30. <https://doi.org/10.1027/2512-8442/a000005>
- Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K., Hökkä, P., & Paloniemi, S. (2013). What is agency? Conceptualizing professional agency at work. *Educational Research Review*, 10, 45–65. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2013.05.001>
- Evans, G. W., Li, D., & Whipple, S. S. (2013). Cumulative risk and child development. *Psychological Bulletin*, 139(6), 1342. <https://doi.org/10.1037/a0031808>
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American Journal of*

Preventive Medicine, 14(4), 245–258. [https://doi.org/10.1016/S0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/S0749-3797(98)00017-8)

- Fernandez, E. (2006). Growing up in care: Resilience and care outcomes. Teoksessa R. Flynn, P. Dudding, & J. Barber (toim.), *Promoting resilience in child welfare* (s. 131–156). Ottawa: University of Ottawa Press.
- Filipas, H. H., & Ullman, S. E. (2006). Child sexual abuse, coping responses, self-blame, posttraumatic stress disorder, and adult sexual revictimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(5), 652–672. <https://doi.org/10.1177/0886260506286879>
- Flannery, K. M., Vannucci, A., & Ohannessian, C. M. (2018). Using time-varying effect modeling to examine age-varying gender differences in coping throughout adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 62(3), S27–S34. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.09.027>
- Ford, K., Bellis, M. A., Hughes, K., Barton, E. R., & Newbury, A. (2020). Adverse childhood experiences: a retrospective study to understand their associations with lifetime mental health diagnosis, self-harm or suicide attempt, and current low mental wellbeing in a male Welsh prison population. *Health & Justice*, 8, 1–13. <https://doi.org/10.1186/s40352-020-00115-5>
- Franzén, E., & Vinnerljung, B. (2006). Foster children as young adults: Many motherless, fatherless or orphaned: A Swedish national cohort study. *Child & Family Social Work*, 11(3), 254–263. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00424.x>
- Frydenberg, E. (2004). Coping competencies: What to teach and when. *Theory into Practice*, 43(1), 14–22. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4301_3
- Frydenberg, E., & Lewis, R. (1993). Boys play sport and girls turn to others: Age, gender and ethnicity as determinants of coping. *Journal of Adolescence*, 16(3), 253–266. <https://doi.org/10.1006/jado.1993.1024>
- Gaskell, G. (2000). Individual and group interviewing. Teoksessa M. W. Bauer, & G. Gaskell (toim.), *Qualitative researching with text, image and sound. A practical handbook* (s. 38–56). London: Sage Publications Ltd.
- Gibson, L. E., & Leitenberg, H. (2001). The impact of child sexual abuse and stigma on methods of coping with sexual assault among undergraduate women. *Child Abuse & Neglect*, 25(10), 1343–1361. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(01\)00279-4](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(01)00279-4)
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society*. University of California Press.
- Gilligan, R. (2004). Promoting resilience in child and family social work: Issues for social work practice, education and policy. *Social Work Education*, 23(1), 93–104. <https://doi.org/10.1080/0261547032000175728>
- Goodenow, C., & Grady, K. E. (1993). The relationship of school belonging and friends' values to academic motivation among urban adolescent students. *The Journal of Experimental Education*, 62(1), 60–71. <https://doi.org/10.1080/00220973.1993.9943831>
- Grey, I., Berzenski, S., & Yates, T. (2015). Coping in context: Associations between resource availability and coping effectiveness among

- emancipated foster youth. *Emerging Adulthood*, 3(5), 295–305. <https://doi.org/10.1177/2167696815576457>
- Griffin, J. D. (2004). Growing up in foster care: A qualitative study of the relational worlds of foster youth. (Doctoral dissertation).
- Gupta, N., & Kumar, S. (2015). Significant predictors for resilience among a sample of undergraduate students: Acceptance, forgiveness and gratitude. *Indian Journal of Health & Wellbeing*, 6(2).
- Gundersen, T. (2021). Embedded in relations – Interactions as a source of agency and life opportunities for care-experienced young adults. *Children & Society*, 35(5), 680–693. <https://doi.org/10.1111/chso.12434>
- Hakalehto, S. (2016). Lapsen oikeuksien sopimuksen lapsikäsituksesta. *Lakimies*, 114(7–8), 1187–1198.
- Hampel, P., Rudolph, H., Stachow, R., Laß-Lentzsch, A., & Petermann, F. (2005). Coping among children and adolescents with chronic illness. *Anxiety, Stress & Coping*, 18(2), 145–155. <https://doi.org/10.1080/10615800500134639>
- Haravuori, H., Suomalainen, L., & Mantere, O. (2013). A young person in psychiatric emergency service. *Duodecim; Lääketieteellinen Aikakauskirja*, 129(8), 863–870.
- Harrigan, M. M. (2009). The contradictions of identity-work for parents of visibly adopted children. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26(5), 634–658. <https://doi.org/10.1177/0265407509353393>
- Harrigan, M. M., & Braithwaite, D. O. (2010). Discursive struggles in families formed through visible adoption: An exploration of dialectical unity. *Journal of Applied Communication Research*, 38(2), 127–144. <https://doi.org/10.1080/00909881003639536>
- Haugen, G. M. D. (2010). Children's perspectives on everyday experiences of shared residence: Time, emotions and agency dilemmas. *Children & Society*, 24(2), 112–122. <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2008.00198.x>
- Hedin, L., Höjer, I., & Brunberg, E. (2011). Why one goes to school: What school means to young people entering foster care. *Child & Family Social Work*, 16(1), 43–51. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00706.x>
- Heidegger, M. (2000). *Oleminen ja aika*. (Suom. R. Kupiainen). Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen Hannu, L. T. (2001). Narratiivinen tutkimus-todellisuus kertomuksena. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 116–131). Jyväskylä: PS-kustannus-
- Helton, J. J., Schreiber, J. C., Wiley, J., & Schweitzer, R. (2018). Finding a routine that works: A mixed methods study of foster parents. *Child & Family Social Work*, 23(2), 248–255. <https://doi.org/10.1111/cfs.12412>
- Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B., & Yuen, T. (2011). What is resilience?. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56(5), 258–265. <https://doi.org/10.1177/070674371105600504>

- Holmila, M. J., Itäpuisto, M., & Ilva, M. (2011). Invisible victims or competent agents: Opinions and ways of coping among children aged 12–18 years with problem drinking parents. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 18(3), 179–186. <https://doi.org/10.3109/09687637.2010.493168>
- Honkasalo, M. L. (2013). Katveessa: Pieni toimijuus kriittisenä avauksena toiminnan teoriaan. [In the shade: Small agency as a critical opening to theory of action] *Tiede & edistys* 22(1): 42–61.
- Hooper, L. M. (2007). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal*, 15(3), 217–223. <https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following childhood parentification: A retrospective exploratory study. *Journal of Child and Family Studies*, 17(5), 693–705. <http://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Howe, D., Brandon, M., Hinings, D., & Schofield, G. (1999). *Attachment theory, child maltreatment and family support: A practice and assessment model*. London: Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-14975-9>
- Howes, C. (1999). Attachment relationships in the context of multiple caregivers. Teoksessa J. Cassidy, & P. R. Shaver (toim.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (s. 671–687). London: Guilford Press.
- Hu, T., Zhang, D., & Wang, J. (2015). A meta-analysis of the trait resilience and mental health. *Personality and Individual Differences*, 76, 18–27. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.039>
- Huebner, G., Boothby, N., Aber, J. L., Darmstadt, G. L., Diaz, A., Masten, A. S., ... & Zeanah, C. H. (2016). Beyond survival: The case for investing in young children globally. *NAM Perspectives*. Discussion Paper, National Academy of Medicine, Washington D.C. <https://doi.org/10.31478/201606b>
- Huhtanen, P., Rintala, T., & Karvonen, S. (2005). Sosiaali- ja terveystieteiden alueelliset erot hyvinvointikunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 70(2), 132–142.
- Hytönen, K. M., Malinen, A., Salenius, P., Haikari, J., Markkola, P., Kuronen, M., & Koivisto, J. (2016). Lastensuojelun sijaishuollon epäkohdat ja lasten kaltoinkohtelu 1937–1983. *Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita*, 2016, 22.
- Hyvärinen, M. (2008). Analyzing narratives and story-telling. Teoksessa P. Alasuutari, L. Bickman & J. Brannen (toim.) *The SAGE handbook of social research methods*. (s. 447–460). London: Sage.
- Hänninen, V. (2000). *Sisäinen tarina, elämä ja muutos* (5. painos). Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hänninen, V. (2015). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s. 161–170). Jyväskylä: PS-kustannus.

- Hökkä, P., Vähäsantanen, K., & Mahlakaarto, S. (2017). Teacher educators' collective professional agency and identity – Transforming marginality to strength. *Teaching and Teacher Education*, 63, 36–46.
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.12.001>
- Ikonen, R., Eriksson, P., & Heino, T. (2020). *Sijoitettujen lasten ja nuorten hyvinvointi ja palvelukokemukset: Kouluterveyskyselyyn tuloksia*. Työpäpaperi 35/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-570-4>
- Jaakola, A-M., Pölkki, P., & Vornanen, R. (2023). Lapsen tilanteen arvioinnin osatekijät ja lapsikeskeisyys suomalaisilla sosiaalityöntekijöillä. *Yhteiskuntapolitiikka* 88(5–6), 513–524.
- Jaakola, A-M., & Vornanen, R. (2024). Lapsen tilanteen arvioinnin kehityssuuntia lastensuojelussa 2010 ja 2020 luvuilla. Teoksessa Jahnukainen, M. & Harrikari, T.(toim.) *Lasten erityishuolto ja-opetus Suomessa*. Tampere: Vastapaino.
- Jahnukainen, M. (2007). High-risk youth transitions to adulthood: A longitudinal view of youth leaving the residential education in Finland. *Children and Youth Services Review*, 29(5), 637–654.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2007.01.009>
- Jankowski, M. K., Schifferdecker, K. E., Butcher, R. L., Foster-Johnson, L., & Barnett, E. R. (2019). Effectiveness of a trauma-informed care initiative in a state child welfare system: A randomized study. *Child maltreatment*, 24(1), 86–97. <https://doi.org/10.1177/1077559518796336>
- Johnson, R. M., Strayhorn, T. L., & Parler, B. (2020). “I just want to be a regular kid:” A qualitative study of sense of belonging among high school youth in foster care. *Children and Youth Services Review*, 111, 104832.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104832>
- Jokela, S. (2019). Haavoittuvassa asemassa olevat lapset. Teoksessa U. Korpilahti, T. Hakulinen, H. Kettunen, P. Lillsunde & E. Aronen (toim.) *Väkivallaton lapsuus - toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025 Osa II*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019, 27. Helsinki: PunaMusta Oy.
- Jurkovic, G. J. (1997). *The plight of the parentified child*. New York, NY: Brunner Mazel.
- Jurkovic, G. J. (1998). Destructive parentification in families: Causes and consequences. Teoksessa L. L. Abate (toim.), *Family psychopathology* (s. 237–255). New York: Guilford.
- Jääskelä, P., Poikkeus, A. M., Häkkinen, P., Vasalampi, K., Rasku-Puttonen, H., & Tolvanen, A. (2020). Students' agency profiles in relation to student-perceived teaching practices in university courses. *International Journal of Educational Research*, 103, 101604.
<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101604>
- Jääskelä, P., Poikkeus, A. M., Vasalampi, K., Valleala, U. M., & Rasku-Puttonen, H. (2017). Assessing agency of university students: validation of the AUS

- Scale. *Studies in Higher Education*, 42(11), 2061–2079.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1130693>
- Kaittila, A., Alin, M., Leinonen, L., Kraav, S. L., Vornanen, R., Karukivi, M., & Anis, M. (2023). Factors supporting resilience during out-of-home care: Experiences of former child welfare clients in Finland. *Child & Family Social Work*. <https://doi.org/10.1111/cfs.13031>
- Kalland, M. (2001). Kiintymyssuhdeteorian kliininen merkitys: soveltaminen erityistilanteissa. Teoksessa *Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen* (s. 198–233). Helsinki: WSOY.
- Kallinen, K. (2019). Perhehoitoon sijoitettujen lasten suhteet biologisiin vanhempiinsa. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(1), 41–51.
- Klika, J. B., & Herrenkohl, T. I. (2013). A review of developmental research on resilience in maltreated children. *Trauma, Violence, & Abuse*, 14(3), 222–234.
<https://doi.org/10.1177/1524838013487808>
- Korkiakangas, Pirjo 1996. *Muistoista rakentuva lapsuus. Agraarinen perintö lapsuuden työnteon ja leikkien muistelussa*. Kansatieteellinen Arkisto 42. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys.
- Korkiakangas, Pirjo 2006. Etnologisia näkökulmia muistiin ja muisteluun. Teoksessa Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo & Ulla-Maija Peltonen (toim.) *Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä* (s. 120–144). Tietolipas 214. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kramer, M. W. (2004). Toward a communication theory of group dialectics: An ethnographic study of a community theater group. *Communication Monographs*, 71(3), 311–332.
<https://doi.org/10.1080/0363452042000288292>
- Krause, E. D., Kaltman, S., Goodman, L. A., & Dutton, M. A. (2008). Avoidant coping and PTSD symptoms related to domestic violence exposure: A longitudinal study. *Journal of Traumatic Stress*, 21(1), 83–90.
<https://doi.org/10.1002/jts.20288>
- Kroll, B. (2004). Living with an elephant: Growing up with parental substance misuse. *Child & Family Social Work*, 9(2), 129–140.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2004.00325.x>
- Kufeldt, K., Simard, M., & Vachon, J. (2003). Improving outcomes for children in care: giving youth a voice. *Adoption and Fostering*, 27, 8–19.
<https://doi.org/10.1177/030857590302700204>
- Kuldas, S., & Foody, M. (2022). Neither resiliency-trait nor resilience-state: Transactional Resiliency/e. *Youth & Society*, 54(8), 1352–1376.
<https://doi.org/10.1177/0044118X211029309>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Laitala, M. & Puuronen, V. (2016). *Yhteiskunnan tahra? Koulu kotien kasvattien vaietut kokemukset*. Tampere: Vastapaino.
- Laitinen, M., & Uusitalo, T. (2008). Narratiivinen lähestymistapa traumaattisten elämänkokemusten tutkimisessa. Teoksessa R. Kaasila, R. Rajala & KE

- Nurmi (toim.) *Narratiivikirja: Menetelmiä ja esimerkkejä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus* (s.106–150).
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Leathers, S. J. (2006). Placement disruption and negative placement outcomes among adolescents in long-term foster care: The role of behavior problems. *Child Abuse & Neglect, 30*(3), 307–324. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.09.003>
- Lee, J. S., & Ballew, K. M. (2018). Independent living services, adjudication status, and the social exclusion of foster youth aging out of care in the United States. *Journal of Youth Studies, 21*(7), 940–957. <https://doi.org/10.1080/13676261.2018.1435854>
- Lindén, G. (1998). *Att bli fosterbarn i tonåren. Om frigörelsen från internaliserade föräldraobjekt (Sijaislapsesi teini-iässä. Objektisuhdeteorian näkökulma)*. Doctoral thesis. Tukholma: Almquist & Wiksell.
- Littleton, H., Horsley, S., John, S., & Nelson, D. V. (2007). Trauma coping strategies and psychological distress: A meta-analysis. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of the International Society for Traumatic Stress Studies, 20*(6), 977–988. <https://doi.org/10.1002/jts.20276>
- Loukas, A., Roalson, L. A., & Herrera, D. E. (2010). School connectedness buffers the effects of negative family relations and poor effortful control on early adolescent conduct problems. *Journal of Research on Adolescence, 20*(1), 13–22. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2009.00632.x>
- Lundström, T., & Sallnäs, M. (2009). Samhällsvårdade ungdomars kontakter med föräldrar och syskon. *Socionomens Forskningssupplement 26*(6), 20–35.
- Luthar, S. S. (2015). Resilience in development: A synthesis of research across five decades. *Developmental psychopathology: Volume three: Risk, disorder, and adaptation, 739–795*. <https://doi.org/10.1002/9780470939406.ch20>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development, 71*(3), 543–562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- Luthar, S. S., Crossman, E. J., & Small, P. J. (2015). Resilience and adversity. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science, 3*, 247–286. <https://doi.org/10.1002/9781118963418.childpsy307>
- Luthar, S. S., Sawyer, J. A., & Brown, P. J. (2006). Conceptual issues in studies of resilience: Past, present, and future research. *Annals of the New York Academy of Sciences, 1094*(1), 105–115. <https://doi.org/10.1196/annals.1376.009>
- Marting, M. S., & Hammer, A. L. (2004). *Coping Resources Inventory: Manual and Sampler Set, Revised*. Menlo Park CA: Mind Garden.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist, 56*, 227–238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child development, 85*(1), 6–20. <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>

- Masten, A. S. (2015). Pathways to integrated resilience science. *Psychological Inquiry*, 26(2), 187–196. <https://doi.org/10.1080/1047840X.2015.1012041>
- Masten, A. S. (2018). Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise. *Journal of Family Theory & Review*, 10(1), 12–31. <https://doi.org/10.1111/jftr.12255>
- Masten, A. S. (2019). Resilience from a developmental systems perspective. *World Psychiatry*, 18(1), 101.
- Masten, A. S., & Barnes, A. J. (2018). Resilience in children: Developmental perspectives. *Children*, 5(7), 98. <https://doi.org/10.3390/children5070098>
- Masten, A., Best, K., & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2, 425–444. <https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>
- Masten, A. S., & Cicchetti, D. (2015). Resilience in development: Progress and transformation. Teoksessa D. Cicchetti (toim.) *Developmental Psychopathology*, Vol. 4: *Risk, Resilience, and Intervention* (s. 271–333). New York: Wiley.
- Masten, A. S., & Reed, M. G. J. (2002). Resilience in development. *Handbook of Positive Psychology*, 74, 88.
- Masten, A. S., Narayan, A. J., Silverman, W. K., & Osofsky, J. D. (2015). Children in war and disaster. *Handbook of Child Psychology and Developmental Science*, 1–42. <https://doi.org/10.1002/9781118963418.childpsy418>
- McCullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. A. (2002). The grateful disposition: a conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(1), 112. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.1.112>
- McWey, L. M., Acock, A., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon the mental health of children in foster care. *Children and Youth Services Review*, 32(10), 1338–1345.
- Meeuwisse, A., & Swärd, H. (2007). Cross-national comparisons of social work – a question of initial assumptions and levels of analysis: Internationella jämförelser av socialt arbete – en fråga om utgångspunkter och nivåer. *European Journal of Social Work*, 10(4), 481–496.
- Mikkola, M. (2004). Lastensuojelulain tausta. Teoksessa A. Puonti, T. Saarnio & A. Hujala (toim.) *Lastensuojelu tänään*. (s. 77–84). Helsinki: Tammi.
- Mitchell, M. B. (2018). “No one acknowledged my loss and hurt”: Non-death loss, grief, and trauma in foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 35(1), 1–9. <https://doi.org/10.1007/s10560-017-0502-8>
- Murphy, L. B. (1974). Coping, vulnerability, and resilience in childhood. Teoksessa G. V. Coelho, D. A. Hamburg, & J. E. Adams (toim.) *Coping and adaptation* (s. 69–100). New York: Basic Books.
- Nakamura, Y. M., & Orth, U. (2005). Acceptance as a coping reaction: Adaptive or not? *Swiss Journal of Psychology*, 64(4), 281–292. <https://doi.org/10.1024/1421-0185.64.4.281>

- Ní Raghallaigh, M., & Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: Coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child & Family Social Work, 15*(2), 226–237. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00663.x>
- Obradović, J., Shaffer, A., & Masten, A. S. (2012). Risk in developmental psychopathology: Progress and future directions. C. Mayes & M. Lewis (toim.) *Teoksessa The Cambridge handbook of environment in human development* (s. 35–57). Cambridge: Cambridge University Press.
- Olsson, C. A., Bond, L., Burns, J. M., Vella-Brodrick, D. A., & Sawyer, S. M. (2003). Adolescent resilience: A concept analysis. *Journal of Adolescence, 26*(1), 1–11. [https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(02\)00118-5](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(02)00118-5)
- Pecora, P. J., Kessler, R. C., O'Brien, K., White, C. R., Williams, J., Hiripi, E., ... & Herrick, M. A. (2006). Educational and employment outcomes of adults formerly placed in foster care: Results from the Northwest Foster Care Alumni Study. *Children and Youth Services Review, 28*(12), 1459–1481. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2006.04.003>
- Perez, N. M., Jennings, W. G., Piquero, A. R., & Baglivio, M. T. (2016). Adverse childhood experiences and suicide attempts: The mediating influence of personality development and problem behaviors. *Journal of Youth and Adolescence, 45*, 1527–1545. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0519-x>
- Perry, B. L. (2006). Understanding social network disruption: The case of youth in foster care. *Social Problems, 53*(3), 371–391. <https://doi.org/10.1525/sp.2006.53.3.371>
- Petrucelli, K., Davis, J., & Berman, T. (2019). Adverse childhood experiences and associated health outcomes: A systematic review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect, 97*, 104127. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104127>
- Phanichrat, T., & Townshend, J. M. (2010). Coping strategies used by survivors of childhood sexual abuse on the journey to recovery. *Journal of Child Sexual Abuse, 19*(1), 62–78. <https://doi.org/10.1080/10538710903485617>
- Polkinghorne, D. E. (1995). Narrative configuration in qualitative analysis. *International journal of qualitative studies in education, 8*(1), 5–23.
- Polkinghorne, D. E. (1996). Narrative knowing and the study of lives. *Aging and Biography: Explorations in Adult Development, 77–99*.
- Prentice, C. M., & Kramer, M. W. (2006). Dialectical tensions in the classroom: Managing tensions through communication. *Southern Communication Journal, 71*(4), 339–361. <https://doi.org/10.1080/10417940601000436>
- Prentice, C. (2009). Relational dialectics among in-laws. *Journal of Family Communication, 9*(2), 67–89. <https://doi.org/10.1080/15267430802561667>
- Pösö, T., Skivenes, M., & Hestbæk, A. D. (2014). Child protection systems within the Danish, Finnish and Norwegian welfare states – time for a child centric approach? *European Journal of Social Work, 17*(4), 475–490.
- Rebbe, R., Nurius, P. S., Ahrens, K. R., & Courtney, M. E. (2017). Adverse childhood experiences among youth aging out of foster care: A latent class

- analysis. *Children and Youth Services Review*, 74, 108–116.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.02.004>
- Reinoso, M., & Forn, M. (2010). Stress, coping and personal strengths and difficulties in internationally adopted children in Spain. *Children and Youth Services Review*, 32(12), 1807–1813.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.08.001>
- Riebschleger, J., Day, A., & Damashek, A. (2015). Foster care youth share stories of trauma before, during, and after placement: Youth voices for building trauma-informed systems of care. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(4), 339–360. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1009603>
- Riessman, C. (1993). *Narrative Analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Riessman, C. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316–331. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Rutter, M. (2006). Implications of resilience concepts for scientific understanding. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094(1), 1–12.
<https://doi.org/10.1196/annals.1376.002>
- Salas Martínez, M. D., Fuentes, M. J., Bernedo, I. M., & García-Martín, M. A. (2016). Contact visits between foster children and their birth family: The views of foster children, foster parents and social workers. *Child & Family Social Work*, 21(4), 473–483. <https://doi.org/10.1111/cfs.12163>
- Sairanen, H., & Kumpulainen, K. (2014). A visual narrative inquiry into children's sense of agency in preschool and first grade. *International Journal of Educational Psychology*, 3(2), 141–174.
<https://doi.org/10.4471/ijep.2014.09>
- Sameroff, A. J. (2000). Developmental systems and psychopathology. *Development and Psychopathology*, 12(3), 297–312.
<https://doi.org/10.1017/s0954579400003035>
- Samuels, G. M., & Pryce, J. M. (2008). "What doesn't kill you makes you stronger": Survivalist self-reliance as resilience and risk among young adults aging out of foster care. *Children and Youth Services Review*, 30(10), 1198–1210. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.03.005>
- Sapienza, J. K., & Masten, A. S. (2011). Understanding and promoting resilience in children and youth. *Current opinion in Psychiatry*, 24(4), 267–273.
<http://dx.doi.org/10.1097/YCO.0b013e32834776a8>
- Schofield, G. (2001). Resilience and family placement: A lifespan perspective. *Adoption and Fostering*, 25(3), 6–19.
<https://doi.org/10.1177/030857590102500303>
- Schofield, G. (2002). The significance of a secure base: a psychosocial model of long-term foster care. *Child & Family Social Work*, 7(4), 259–272.
<https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2002.00254.x>

- Schofield, G., & Beek, M. (2005a). Providing a secure base: Parenting children in long-term foster family care. *Attachment & Human Development*, 7(1), 3–26. <https://doi.org/10.1080/14616730500049019>
- Schofield, G., & Beek, M. (2005). Risk and resilience in long-term foster-care. *British Journal of Social Work*, 35(8), 1283–1301. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch213>
- Schofield, G., Beek, M., Sargent, K., & Thoburn, J. (2000). *Growing up in foster care*. London: BAAF.
- Schofield, G., Beek, M., & Ward, E. (2012). Part of the family: Care planning for permanence in foster care. *Children and Youth Services Review*, 34, 244–253. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.020>
- Schofield, G., & Walsh, J. (2010). Young carers-or children in need of care- decision making for children of parents with mental health problems. *Child & Fam. LQ*, 22, 223.
- Schweitzer, R., Greenslade, J., & Kagee, A. (2007). Coping and resilience in refugees from the Sudan: A narrative account. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 41(3), 282–288. <https://doi.org/10.1080/00048670601172780>
- Sen, R., & Broadhurst, K. (2011). Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: A research review. *Child & Family Social Work*, 16(3), 298–309. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00741.x>
- Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteoria–tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. *Duodecim*, 120(15), 1866–1873.
- Skinner, E. A., & Edge, K. (1998). Introduction to the special section: Coping and development across the lifespan. *International Journal of Behavioral Development*, 22(2), 225–230. <https://doi.org/10.1080/016502598384342>
- Skinner, E. A., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2007). The development of coping. *Annual Review Psychology*, 58, 119–144. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085705>
- Sköld, J. (2016). The truth about abuse? A comparative approach to inquiry narratives on historical institutional child abuse. *History of Education*, 45(4), 492–509. <https://doi.org/10.1080/0046760X.2016.1177607>
- Smart, C., Neale, B., & Wade, A. (2001). *The changing experience of childhood: Families and divorce*. Cambridge: Polity Press.
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretive phenomenological analysis. Teoksessa J. A. Smith (toim.), *Qualitative psychology* (s. 51–80). New York: Sage.
- Snyder, C. R. (1994). *The psychology of hope: You can get there from here*. New York: Free Press.
- Sorbring, E., & Kuczynski, L. (2018). Children’s agency in the family, in school and in society: Implications for health and well-being. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 13(sup1), 1634414. <https://doi.org/10.1080/17482631.2019.1634414>

- Squire, C. (2013). From experience-centred to socioculturally-oriented approaches to narrative. Teoksessa M. Andrews, C. Squire, & M. Tamboukou (toim.) *Doing Narrative Research*, 2, 47–71.
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. (2019). *Lastensuojelun laatusuositus*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön julkaisuja 8/2019.
- Stanton, A., Chisholm, K., Kaiser, N., Rosen, M., Upthegrove, R., Ruhrmann, S., & Wood, S. J. (2019). Resilience as a multimodal dynamic process. *Early Intervention in Psychiatry*, 13(4), 725–732.
<https://doi.org/10.1111/eip.12726>
- Steenbakkers, A., Van der Steen, S., & Grietens, H. (2019). How do youth in foster care view the impact of traumatic experiences? *Children and Youth Services Review*, 103, 42–50.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.05.026>
- Storer, H. L., Barkan, S. E., Sherman, E. L., Haggerty, K. P., & Mattos, L. M. (2012). Promoting relationship building and connection: Adapting an evidence-based parenting program for families involved in the child welfare system. *Children and Youth Services Review*, 34(9), 1853–1861.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.05.017>
- Stovall, K. C., & Dozier, M. (2000). The development of attachment in new relationships: Single subject analyses for 10 foster infants. *Development and Psychopathology*, 12(2), 133–156.
<https://doi.org/10.1017/s0954579400002029>
- Stovall-McClough, K. C., & Dozier, M. (2004). Forming attachments in foster care: Infant attachment behaviors during the first 2 months of placement. *Development and Psychopathology*, 16, 253–271.
<https://doi.org/10.1017/s0954579404044505>
- Sugarman, L. (1986). *Life span development. Concepts, theories and interventions*. London: Methuen.
- Sulimani-Aidan, Y., Melkman, E., & Hellman, C. M. (2019). Nurturing the hope of youth in care: The contribution of mentoring. *American Journal of Orthopsychiatry*, 89(2), 134–143. <https://doi.org/10.1037/ort0000320>
- Sulimani-Aidan, Y., & Tayri-Schwartz, T. (2021). The role of natural mentoring and sense of belonging in enhancing resilience among youth in care. *Children and Youth Services Review*, 120, 105773.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105773>
- Taplin, S. (2006) *Is All Contact Between Children in Care and Their Birth Parents 'Good' Contact? A Discussion Paper*. Sydney: NSW Department of Community Services.
- Taylor, S. E., & Stanton, A. L. (2007). Coping resources, coping processes, and mental health. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3, 377–401.
<https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091520>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2018). Tilastoraportti 9/2018. M. Forssell, T. Heino, & T. Kuoppala (toim). *Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten sijoitusten kestit 2016*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja 9/2018.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023a). *Sijaishuollon muodot*. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos [THL]. Haettu 2.10.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023b). Tilastoraportti 24/2023. M. Forssel & T. Kuoppala (toim.) *Lastensuojelu 2022. Yhä useammasta lapsesta tehdään lastensuojeluilmoitus*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja 24/2023.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). Tilastoraportti 19/2024. M. Forssel & T. Kuoppala (toim.) *Lastensuojelu 2023. Joka kuudennesta teinistä tehtiin lastensuojeluilmoitus vuonna 2023*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja 19/2024.
- Thompson, L. Y., Snyder, C. R., Hoffman, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., Billings, L. S., ... & Roberts, D. E. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 73(2), 313–360. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00311.x>
- Toller, P. W. (2005). Negotiation of dialectical contradictions by parents who have experienced the death of a child. *Journal of Applied Communication Research*, 33, 46–66. <https://doi.org/10.1080/0090988042000318512>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2011). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Haettu 2.10.2023 osoitteesta https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Haettu 2.10.2023 osoitteesta https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Tökkäri, V. (2018). Fenomenologisen, hermeneuttis-fenomenologisen ja narratiivisen kokemuksen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa J. Toikkanen & IA Virtanen (toim.) *Kokemuksen tutkimus* 6, 64–84. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Ungar, M. (Toim.). (2011). *The social ecology of resilience: A handbook of theory and practice*. New York: Springer Science & Business Media.
- Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi - Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023*. Valtioneuvoston julkaisuja, 58.
- Vandenbroeck, M., & Bouverne-De Bie, M. (2010). Lasten toimijuus ja kasvatuksen normit: neuvoteltu yhtälö. Teoksessa K.P. Kallio, A. Ritala-Koskinen & N. Rutanen (toim.) *Missä lapsuutta tehdään*, 17–32. Helsinki: Yliopistopaino.
- Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström, H., & Pösö, T. (2010). Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N.

- Rutanen & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 10–23). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Vella, S. L. C., & Pai, N. B. (2019). A theoretical review of psychological resilience: Defining resilience and resilience research over the decades. *Archives of Medicine and Health Sciences*, 7(2), 233-239. https://doi.org/10.4103/amhs.amhs_119_19
- Vähäsantanen, K. (2015). Professional agency in the stream of change: Understanding educational change and teachers' professional identities. *Teaching and Teacher Education*, 47, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2014.11.006>
- Walsh, W. A., Dawson, J., & Mattingly, M. J. (2010). How are we measuring resilience following childhood maltreatment? Is the research adequate and consistent? What is the impact on research, practice, and policy? *Trauma, Violence, & Abuse*, 11(1), 27-41. <https://doi.org/10.1177/1524838009358892>
- Werner, E. E. (1989). High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(1), 72-81. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1989.tb01636.x>
- Werner, E. E. (1997). Vulnerable but invincible: High-risk children from birth to adulthood. *Acta Paediatrica*, 86, 103-105. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.1997.tb18356.x>
- Werner E. E., & Smith R. (1982). *Vulnerable but invincible: A study of resilient children*. New York: McGraw-Hill.
- West, D., Vanderfaellie, J., Van Hove, L., Gypen, L., & Van Hoven, F. (2020). Attachment in family foster care: Literature review of associated characteristics. *Developmental Child Welfare*, 2(2), 132-150. <https://doi.org/10.1177/2516103220915624>
- Williams, K., & McGillicuddy-De Lisi, A. (1999). Coping strategies in adolescents. *Journal of applied developmental psychology*, 20(4), 537-549. [https://doi.org/10.1016/S0193-3973\(99\)00025-8](https://doi.org/10.1016/S0193-3973(99)00025-8)
- Wilson, K. (2006). Can foster carers help children resolve their emotional and behavioural difficulties? *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 11(4), 495-511. <https://doi.org/10.1177/1359104506067873>
- Witherspoon, D., Schotland, M., Way, N., & Hughes, D. (2009). Connecting the dots: How connectedness to multiple contexts influences the psychological and academic adjustment of urban youth. *Applied Developmental Science*, 13(4), 199-216. <https://doi.org/10.1080/10888690903288755>
- Wright, M. O. D., Masten, A. S., & Narayan, A. J. (2013). Resilience processes in development: Four waves of research on positive adaptation in the context of adversity. *Handbook of resilience in children*, 15-37. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-3661-4_2
- Wyness, M. G. (1999). Childhood, agency and education reform. *Childhood*, 6(3), 353-368. <https://doi.org/10.1177/0907568299006003004>
- Ylöstalo, S. (2018). Ääriolosuhdekokemukset osana elämää – resilienssin eli selviytymiskykyisyyden jäljillä (Issues on extreme circumstances as a part of life – on the resilience and coping capacity). *Ratkes*, 1, 11-13.

- Zabern, A., & Bouteyre, E. (2018). Leading protective factors for children living out of home: A literature review. *Child & Family Social Work, 23*(2), 324–335. <https://doi.org/10.1111/cfs.12398>
- Zambianchi, M., & Bitti, P. E. R. (2014). The role of proactive coping strategies, time perspective, perceived efficacy on affect regulation, divergent thinking and family communication in promoting social well-being in emerging adulthood. *Social Indicators Research, 116*(2), 493–507. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0307-x>
- Zautra, A. J., Hall, J. S., Murray, K. E., & the Resilience Solutions Group 1. (2008). Resilience: a new integrative approach to health and mental health research. *Health Psychology Review, 2*(1), 41–64. <https://doi.org/10.1080/17437190802298568>
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Skinner, E. A. (2011). Review: The development of coping across childhood and adolescence: An integrative review and critique of research. *International Journal of Behavioral Development, 35*(1), 1–17. <https://doi.org/10.1177/0165025410384923>
- Zolkoski, S. M., & Bullock, L. M. (2012). Resilience in children and youth: A review. *Children and youth services review, 34*(12), 2295–2303. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.08.009>

LIITTEET

Liite I: Eettisen toimikunnan lausunto

Jyväskylän yliopisto
Eettinen toimikunta

LAUSUNTO

Dosentti, yliopistotutkija Riitta-Leena Metsäpelto on pyytänyt Jyväskylän yliopiston eettiseltä toimikunnalta lausuntoa tutkimukselle ”Beyond adversity: Resilience, coping, and developmental paths of foster care youth”. Eettinen toimikunta edellyttää oman lausuntonsa perusteeksi saatekirjeen, lausuntoa hakevan hankkeen tutkimussuunnitelman ja sen tiivistelmän, tiedotteen ja suostumuslomakkeen tutkittaville sekä rekisteriselostelomakkeen.

Tutkittaville jaettavasta informaatiosta tulee ilmetä:

1. tutkijoiden yhteystiedot sekä vastuullinen tutkija
2. tutkimuksen taustatiedot soveltuvin osin: tutkimuslaitos tai -laitokset, tukioorganisaatiot tai -henkilöryhmät
3. tutkimusaineiston säilyttäminen
4. tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja merkitys
5. menettelyt, joiden kohteiksi tutkittavat joutuvat
6. hyödyt ja haitat, joita tutkittavat/koehenkilöt kohtuudella voivat odottaa; erityisesti tutkimuksen aiheuttamat mahdolliset rasitteet tai terveydelliset riskit tutkittaville sekä niiden todennäköisyys
7. miten ja mihin tietoa aiotaan käyttää
8. tutkittavien oikeudet: että he voivat kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, että he voivat missä tahansa vaiheessa kysyä lisätietoja tutkimuksesta ja että he voivat missä vaiheessa tahansa perua osallistumisensa tutkimukseen
9. onko tutkittavat vakuutettu tutkimusprojektin puolesta vai oletetaanko, että tutkittavat osallistuvat tutkimukseen omien henkilökohtaisten vakuutustensa varassa.
10. tutkittavan tai hänen huoltajansa/laiillisen edustajansa suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Eettinen toimikunta on käsitellyt Metsäpellon lausuntopyyntöä kokouksessaan 19.2.2018. Metsäpelto on täydentänyt lausuntopyyntöä toimikunnan edellyttämällä tavalla, eikä toimikunta näe tutkimushankkeen toteuttamiselle estettä, mikäli se suoritetaan tutkimussuunnitelmassa esitetyllä tavalla.

Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta (488/1999) edellyttää, että lain soveltamisalaan kuuluvalla tutkimukselle saadaan sairaanhoitopiirin eettisen toimikunnan suostumus. Eettisen toimikunnan käsityksen mukaan lausuntopyynnön kohteena ei ole laissa tarkoitettu lääketieteellinen tutkimus.

Jyväskylässä 7.3.2018

Hannakaisa Isomäki
Puheenjohtaja

Petteri Niemi
Sihteeri

Liite II

Sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten resilienssi, selviytymiskeinot ja kehitykselliset polut

TIEDOTE TUTKITTAVILLE JA SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Tutkijan yhteystiedot

Elli-Maria Tahkola, KM
Jyväskylän yliopisto, tohtoriopiskelija
elli-maria.tahkola@jyu.fi

Työryhmän yhteystiedot

Vastuullinen ohjaaja

Riitta-Leena Metsäpelto, Dos., PsT
Jyväskylän yliopisto, yliopistotutkija
riitta-leena.metsapelto@jyu.fi

Ohjaaja

Anna-Maija Poikkeus, PhD
Jyväskylän yliopisto, dekaani
anna-maija.poikkeus@jyu.fi

Ohjaaja

Maria Ruohotie-Lyhty, KT
Jyväskylän yliopisto, yliopistonlehtori
maria.ruohotie-lyhty@jyu.fi

Tutkimuksen taustatiedot

Tutkimus on Jyväskylän yliopistossa toteutettava väitöskirjatutkimus. Kyseessä on yksittäinen tutkimus, jonka aineisto kerätään vuoden 2018 aikana. Tutkimuksesta valmistuvan väitöskirjan arvioitu valmistumisaika on vuonna 2021. Tutkimukselle haetaan rahoitusta säätiöiltä sekä kasvatus- ja psykologian tiedekunnalta. Tällä hetkellä tutkimusta tehdään Opettajankoulutuksen (JY) myöntämän apurahan turvin.

Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja merkitys

Väitöstutkimuksen tavoitteena on tutkia, kuinka sijoitettuna olleet nuoret aikuiset hahmottavat elämäänsä ja resilienssiä eli pärjäämistä tukevia tekijöitä; millaisia keinoja he käyttävät haasteista ja vastoin käymisestä selviytymiseen, sekä millaisia kehityksellisiä polkuja heillä on. Tutkimuksen tarkoituksena on antaa tietoa sijoitettuna olleiden nuorten omista kokemuksista liittyen heidän resilienssin tukemiseen elämän eri osa-alueilla. Lisäksi tutkimus antaa tietoa heidän selviytymisen keinoista. Tutkimuksen tuloksia voidaan mahdollisesti soveltaa käytännön toimiin koulutuksen, sosiaalityön ja perhetyön saralla sekä interventioihin, joilla tuetaan haastavissa olosuhteissa kasvavia lapsia. Nuorten oman äänen kuuleminen voi myös antaa toivoa ja luottamusta muille nuorille, jotka kamppailevat samanlaisten haasteiden kanssa.

Tutkimusaineiston käyttötarkoitus, käsittely ja säilyttäminen

Tutkimuksen aineistoa hyödynnetään tutkimuskäyttöön ja sitä käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti. Haastattelumateriaali säilytetään lukitussa kaapissa, johon pääsee vain tutkijan avaimella. ATK:lla käsiteltävät tiedot vaativat käyttäjätunnuksen ja salasanan. Aineiston käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota tutkittavan henkilöllisyyden suojaamiseen. Tutkittavien tunnistamiseen liittyvä tieto poistetaan aineistosta ennen aineiston analysointia. Tutkittavien nimet muutetaan peitenimiksi, koodaustiedot alkuperäisiin henkilötietoihin säilytetään aineistosta erillään ja ne ovat vain tutkijan hallussa. Haastattelussa esiin tulevat muut erisnimet muutetaan yleisnimiksi kuten ”lapsi”, ”yläkoulu” ja ”asuinpaikka”. Tutkittavan käyttämää kieltä kuten murre sanoja ja omaperäisiä ilmaisuja muutetaan yleiskielelle tarvittaessa tutkittavan henkilöllisyyden suojaamiseksi. Tutkimusaineistoa säilytetään väitöskirjan julkaisemiseen asti.

Menettelyt, joiden kohteeksi tutkittavat joutuvat

Tutkijat rekrytoidaan käyttämällä useita kanavia, mm. lastensuojelujärjestöjä (Pesäpuu, Osallisuuden aika, Sinut ry), sosiaalista mediaa (Facebook) ja tutkijan henkilökohtaisia verkostoja sijaisvanhempiin. Tutkittaviksi etsitään 18-30-vuotiaita perhesijoitettuina olleita nuoria aikuisia.

Tutkimusaineisto kerätään avoimilla narratiivisilla haastatteluilla, joihin tutkittavien ei tarvitse valmistautua etukäteen. Haastattelun aluksi tutkittavaa pyydetään tekemään elämänpolkuaan kuvaava aikajana, johon hän merkitsee itselleen selviytymisen kannalta merkittäviä asioita. Haastattelu etenee aikajanelle valittujen teemojen pohjalta, ja se tallennetaan äänityslaitteella. Haastattelussa saatetaan puhua tutkittavan terveydentilaan liittyvistä asioista, minkä vuoksi tällä lomakkeella tutkittava antaa suostumuksen terveystietojen käsittelyyn. Tutkittava saa kuitenkin itse päättää, mitä hän terveydentilastaan kertoo eikä siihen liittyvää tietoa kerätä muista tietolähteistä.

Tutkimuksen hyödyt ja haitat tutkittaville

Tutkimuksessa keskitytään tutkittavan omiin kokemuksiin, ja hänellä on haastattelussa mahdollisuus kertoa elämästään. Tutkittava saa itse päättää, mistä asioista, kokemuksista ja elämäntapahtumista hän haluaa kertoa. Tutkimuksen tuloksia voidaan mahdollisesti hyödyntää koulutuksen ja sosiaalityön kehittämisessä, ja tutkittavilta saatu kokemustieto voi olla hyödyksi sijoitettuna olevien lasten ja nuorten kehityksen tukemisessa. Lisäksi tutkittavalta saatu tieto voi antaa voimia muille samankaltaisten haasteiden kanssa kamppaileville nuoria. Tutkittava voi myös saada tutkimuksen tuloksista vertailukokemuksia muiden sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämäkokemuksiin.

Tutkimuksessa käsitellään tutkittavan henkilökohtaisia kokemuksia, joihin voi liittyä traumaattisia tai epämielisiä muistoja. Tutkittava saa kuitenkin kertoa kokemuksistaan haluamallaan tavalla, ja hän voi olla yhteydessä tutkijaan ja keskustella haastattelun herättämistä tunteista tai ajatuksista myöhemmin. Tutkittava voidaan myös tarvittaessa ohjata avun piiriin (esim. terveyskeskus, työterveyshuolto, opiskelijoiden mielenterveyspalvelut, mielenterveyttä tukevat neuvontapuhelimet).

Miten ja mihin tutkimustuloksia aiotaan käyttää

Tutkimustuloksia on tarkoitus julkaista kansainvälisissä ja mahdollisesti myös kansallisissa julkaisuissa. Tuloksia tullaan todennäköisesti myös esittelemään kongresseissa ja tutkimusseminaareissa.

Tutkittavien oikeudet

Osallistuminen tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Tutkittavilla on tutkimuksen aikana oikeus kieltäytyä tutkimuksesta ja keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa ilman, että siitä aiheutuu heille mitään seuraamuksia. Tutkimuksen järjestelyt ja tulosten raportointi ovat luottamuksellisia. Tutkimuksesta saatavat tutkittavien henkilökohtaiset tiedot tulevat ainoastaan tutkittavan ja tutkijaryhmän käyttöön ja tulokset julkaistaan tutkimusraporteissa siten, ettei yksittäistä tutkittavaa voi tunnistaa. Tutkittavilla on oikeus saada lisätietoa tutkimuksesta tutkijalta missä vaiheessa tahansa.

Vakuutukset

Tutkimus on luonteeltaan sellainen, ettei tutkittavia ole sen vuoksi erikseen vakuutettu.

Tutkittavan suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Olen perehtynyt tämän tutkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön, kerättävän tutkimusaineiston käyttöön, tutkittaville aiheutuviin mahdollisiin haittoihin sekä tutkittavien oikeuksiin ja vakuutusturvaan. Suostun osallistumaan tutkimukseen annettujen ohjeiden mukaisesti. Voin halutessani peruuttaa tai keskeyttää osallistumiseni tai kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta missä vaiheessa tahansa. Tutkimustuloksiani ja kerättyä aineistoa saa käyttää ja hyödyntää sellaisessa muodossa, jossa yksittäistä tutkittavaa ei voi tunnistaa.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus

Päiväys

Tutkijan allekirjoitus

HAASTATTELURUNKO

1. ESITTÄYTYMINEN JA HAASTATTELUN ALOITUS

Haastattelu etenee niin, että ensin pyydän sinua tekemään pienen tehtävän, jota käytämme myöhemmin haastattelun apuna. Sen jälkeen juttelemme samoista teemoista enemmän. Sinun omat ajatuksesi ja kokemuksesi ovat kaikkein tärkeimpiä, ja saat itse päättää mitä haluat kertoa.

Osallistuminen on vapaaehtoista ja voit milloin tahansa keskeyttää tutkimukseen osallistumisen. Ei ole oikeita eikä vääriä vastauksia. **Tässä kohtaa haastatteluluvan läpikäyminen ja allekirjoitus. Mukana luottamukseen ja eettisyyteen liittyvät asiat.**

Saanko nauhoittaa haastattelun muistiinpanojen tueksi?

2. TAUSTATIEDOT

- Kertoisitko ensin vähän itsestäsi, kuka olet ja miten kuvailisit elämäntilannettasi juuri nyt? (Mikä tuottaa iloa? Mikä on sinulle tärkeää?)

3. AIKAJANAN TEKEMINEN (A3-paperi)

- Tässä on jana, joka kuvaa elämänkulkua lapsuudesta nuoruuden kautta nykyhetkeen ja tulevaisuuteen.
- Kuvailisitko ensin sun elämänkulkua sillä tavoin kuin sinä itse haluat?
- Voit valita vapaasti ne asiat, jotka haluat nostaa esiin tai josta haluat kertoa. Ne voivat olla esimerkiksi tärkeitä ja merkityksellisiä asioita, ihmisiä tai hetkiä.
- Voit merkata, kirjoittaa asioita janalle, piirtää, tai kertoa sanallisesti.

Myöhemmin:

- Toivoisin, että katsoisit aikajanaa vielä sillä tavoin, että mietit asioita, ihmisiä ja hetkiä, jotka ovat auttaneet sinua selviytymään ja pärjäämään. Ne voivat löytyä jo janalta, mutta lisää sen mukaan mitä tulee mieleesi. Halutessasi voit käyttää apusanoja hyödyksi.

4 HAASTATTELUOSIO

Seuraaviin teemoihin edetään aikajanalle kuvattujen asioiden mukaisesti:

Merkitykselliset ihmissuhteet (esim. perhe, kaverit, opettajat, sosiaalityöntekijät, parisuhde)

Kerrotko lisää sinulle tärkeistä ihmissuhteista?

Miten kuvailisit vanhempiin, sijaisvanhempiin, kavereihin?

Miten kuvailisit suhdettasi lastensuojeluun/sosiaalityöntekijöihin?

Mikä on auttanut sinua, kun olet kohdannut vaikeuksia?

Ulkopuolinen tuki (esim. koulu, sosiaalityöntekijät, harrastukset, työ)

Millainen merkitys...?

Millainen merkitys koululla, opettajilla tai muilla kodin ulkopuolisilla aikuisilla on ollut elämässäsi? Miten auttanut eteenpäin? Millaista tukea?

Omat selviytymiskeinot (luonteenpiirteet, itseluottamus)

Millaiset sinuun itseesi liittyvät asiat ja tekijät ovat olleet sinulle tärkeitä voimavaroja?

Yksittäisiin tapahtumiin tai hetkiin liittyvät kysymykset:

(Tässä sovellettu Susanna Ylöstalon ääriolosuhdekokemusten kysymyspatteristoa. Hänen ensimmäinen artikkelinsa julkaistaan huhtikuun Ratkes-lehdessä.)

Kertoisitko mitä tapahtui?

Mitä silloin ajattelut?

Miten reagoit? Miten pistit vastaan? (Mitä tunsit?)

Mitä sellaista teit, joka auttoi sinua? Miten se auttoi?

Mikä oli mielestäsi tärkeintä jaksamisellesi?

Mikä antoi sinulle toivoa?

Suhtautuiko joku muu sinuun toiveikkaasti?

Millaisilla sanoilla voisit kuvailla tätä aikaa? (Sopii myös nykyhetkeen.)

Vanhemmuus (jos valinnut teeman, jos äiti tai isä)

Miten olet kokenut vanhempana olemisen? Mitä ajatuksia tai tunteita se on herättänyt?

Nykyhetki (suhteessa aikaisempaan), **tulevaisuus** (Tässä myös Susanna Ylöstalon kysymyspatteristosta apua.)

Miten kuvailisit elämääsi tällä hetkellä?

Mitä nämä kokemukset ovat opettaneet sinulle (toipumisesta ja muutoksesta)?

Ovatko nämä kokemukset muuttaneet arvomaailmaasi jotenkin? Jos ovat, miten?

Ovatko nämä kokemukset auttaneet sinua myöhemmin jollain tapaa? Jos ovat, miten?

Miten luonnehtisit nykyistä suhdetta tai suhtautumistasi lapsuuden kokemuksiin, mikä merkitys?

Millaisen ohjeen antaisit tai mitä sanoisit sellaiselle, joka käy nyt läpi samantapaisia kokemuksia?

Millaisena näet tulevaisuutesi? Toiveita, haaveita? Pelkoja?

Kokemukset, joita ei vielä käsitelty

Oletko tullut kuulluksi?

Ollaanko käsitelty oikeita asioita?

Haluatko kertoa jostakin lisää?

Miten muuttaisit?

(Jäikö jotain oleellista puuttumaan, josta haluaisit vielä kertoa?)

5. HAASTATTELUN LOPETTAMINEN

Kiitos...! Millainen olo sinulla jäi?

Voit olla minuun yhteydessä, jos tästä keskustelustamme herää ajatuksia tai tunteita, joita tuntuu että olisi hyvä jakaa.

Liite IV

ELÄMÄNJANA

Liite V: Virikesanat

ystävät	harrastukset	turva
sukulaiset	työ	hyvä olo
kumppani	vaikeus	paha olo
sisarukset	pettymys	viha
äiti	väsymys	rakkaus
isä	käännepohta	läheisyys
sijaisvanhemmat	muutto	välittäminen
perhe	mahdollisuus	katkeruus
vanhemmuus	selviytyminen	kiitollisuus
sosiaalityöntekijät	voimavarat	itsetunto
koulu	pärjääminen	tyhjät laput
opiskelu	luottamus	

ALKUPERÄISET JULKAISUT

I

RELATIONSHIPS OF YOUNG ADULTS WITH FOSTER CARE BACKGROUNDS: TENSIONS AND MANAGEMENT STRATEGIES

by

Elli-Maria Tahkola, Riitta-Leena Metsäpelto, Maria Ruohotie-Lyhty
& Anna-Maija Poikkeus, 2020

Child and Family Social Work, 26(3), 358-169

<https://doi.org/10.1111/cfs.12816>

Reproduced with kind permission by Wiley.

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Tahkola, Elli-Maria; Metsäpelto, Riitta-Leena; Ruohotie-Lyhty, Maria; Poikkeus, Anna-Maija

Title: Relationships of young adults with foster care backgrounds : tensions and management strategies

Year: 2021

Version: Accepted version (Final draft)

Copyright: © 2020 Wiley

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Tahkola, E., Metsäpelto, R., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A. (2021). Relationships of young adults with foster care backgrounds : tensions and management strategies. *Child and Family Social Work*, 26(3), 358-369. <https://doi.org/10.1111/cfs.12816>

Relationships of Young Adults with Foster Care Backgrounds: Tensions and Management Strategies

Tahkola, E-M., Metsäpelto, R-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A-M.

Abstract

The present study focuses on experiences of relational tensions and management strategies in family relationships among 18 young adults with foster care backgrounds who participated in interviews. In the analysis drawing from relational dialectics, three main tensions were revealed in the participants' relationships with birth and foster family members or in their romantic relationships: the dialectics of emotional distance-closeness, integration-separation and sameness-otherness. In addition, the tension of the childhood dialectic of responsibility was identified in this study. The tensions were managed utilising eight strategies. The findings highlight the importance of giving a voice to young adults who have experienced the complex web of relationships in at least two families, and of sensitising both birth and foster parents and other adults working with foster children and youth to these tensions in relationships.

Key words: Close relationship, Foster care, Management strategy, Relational dialectics, Tension, Young adult

Introduction

The relationships of foster care children and youth require negotiating complex family ties, in both birth and foster families, a phenomenon not faced by most of their age-mates. The term *foster care youth* is used to refer to young people who have been placed in out-of-home care by a care order decision due to adversities that have endangered their health or development (Child Welfare Act 417/2007). As evidenced by the literature, exposure to adverse childhood experiences, such as parental mental illness and substance misuse, may have a harmful effect on individuals' attachment bonds (Cicchetti & Rogosch, 1997; Howe, Brandon, Hinings, & Schofield, 1999) and internal working models (Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978; Bowlby, 1973, 1982, 1988). Many of these young people may have a higher risk for difficulties in creating and maintaining new confidential relationships, which is typical of insecurely attached children (Ainsworth et al., 1978; Bowlby, 1973, 1982; Howe et al., 1999; Sroufe, 1996; Sroufe, Egeland, Carlson, & Collins, 2005).

Despite the presence of challenging or threatening circumstances, some children and youth demonstrate a capacity for successful adaptation referred to as resilience (Cicchetti & Garmezy, 1993; Masten, Best, & Garmezy, 1990; Murphy, 1974; Rutter, 1987; Werner & Smith, 1982). Resilience constitutes a dynamic process where an individual may show resilience at one time or in certain contexts but not others (Masten & Wright, 2009) or be resilient in relation to only some stressors and outcomes (Rutter, 2007). Close relationships contribute critically to the development of resilience (Gilligan, 2004; Masten & Wright, 2009; Olsson, Bond, Burns, Vella-Brodrick, & Sawyer, 2003; Schofield, 2001; Werner, 1989, 1997), but for foster care children and youth, problems with forming and sustaining close relationships are often the rule (Dozier & Rutter, 2008; Kufeldt, Simard, & Vachon, 2003). Currently, knowledge is scarce on the ways in which young adults with foster care backgrounds deal with tensions they experience when building and maintaining relationships. In the present study, we examine the

family relationships of young adults who had experience of foster care in a family setting using the perspective drawn from relational dialectics (Baxter & Montgomery, 1996; Baxter, 2011).

The aim is to gain a deeper understanding of the challenges that foster care children and youth encounter in family relationships, and the strategies they use to manage them.

Complexity of relationships of foster care children and youth

In childhood, many foster care children assume the role of the carer in lieu of their birth parent, who may be struggling with substance misuse or mental illness and may take on the responsibility for the wellbeing of their parent, siblings and themselves (Aldridge, 2006; Howe et al., 1999; Kroll, 2004). New relationships, formed with foster family members, can function as new attachment relationships (Cole, 2005; Dozier, Stovall, Albus, & Bates, 2001; Stovall-McClough & Dozier, 2004), but forming confidential relationships may be difficult after the loss of the primary attachment relationship (Andersson, 2005; Griffin, 2004; Schofield & Beek, 2005; Schofield, Beek, & Ward, 2012; Stovall & Dozier, 2000). The child's excessive need for control or temperament which is perceived as demanding may impede development of a positive relationship between the foster parent and the child (Duelling & Johnson, 1990; Schofield & Beek, 2005; Storer, Barkan, Sherman, Haggerty, & Mattos, 2012). Notwithstanding this challenge, most foster children and youth experience their foster homes and parents as caring and nurturing, and their sensitivity is critical in developing confidential relationships (Howes, 1999; Lindén, 1998; Schofield, Beek, Sargent, & Thoburn, 2000; Wilson, 2006).

Research strongly supports the benefits of keeping in touch with birth parents (Atwool, 2013; Gilligan, 2000; Schofield & Beek, 2006), but the extent of contact varies greatly (Fernandez, 2006). Some foster care children and youth experience the relationship as taxing and do not want to be in contact with birth parents (Lundström & Sallnäs, 2009; McWey, Acock, & Porter,

2010). In longitudinal study by Andersson (2009), the majority of foster care children and youth reported wishing to have more contact with their birth family member(s), but a minority wanted less or no contact, mostly in relation to the father. Some of those who wanted to keep birth parent(s) at a distance felt abandoned, were disappointed or wanted to keep their distance out of consideration for their own children. According to Franzén and Vinnerljung (2006) it is not uncommon for foster care children to lose at least one birth parent before the age of 18, and they need to find a way to deal with this loss (Andersson, 2018).

Relational dialectics in relationships

Baxter and Montgomery's (1996) dialectical perspective to human relationships emphasises that relationships are dynamic processes in which partners seek to balance different forces, simultaneously acting to bring them together and pull them apart. The relational dialectics theory (RDT) is informed by Bakhtin's (1981) dialogism and by his thoughts about the multivoicedness of social reality. *Dialectics* refers to the simultaneous presence of two competing forces, and it contains the view that every relationship includes a unique set of dialectics (Baxter, 1988, 2011; Baxter & Montgomery, 1996). Dialectics can occur *internally* (within the relationship) or *externally* (between the counterparts and their social environment), and they continuously fluctuate. In this study, we focus on the internal relational dialectics with respect to finding a balance in managing tensions in close relationships.

Specifically, this study explores the dialectics between two voices characteristic of Baxter's former model to understand the interplay between push and pull forces. In regard to the specific tensions, dialectics vary by relationship. A set of 'big three' dialectical tensions has repeatedly been identified in relation to integration, stability and expression (Baxter, 2006). Dialectics of integration, e.g. autonomy-connection, refer to the struggle between interdependence and individuation. Dialectics of stability, e.g. predictability-novelty, involve the struggle between

discontinuity and continuity. Finally, dialectics of expression, e.g. openness-closedness, refer to the struggle between what is said and what is left unsaid (Baxter & Montgomery, 1996).

It is important to consider the uniqueness of each dialectic, since they are often organised differently depending on the relationship type and the specific situation (Baxter, 2004a, 2011; Baxter, Braithwaite, Golish, & Olson, 2002; Baxter & Scharp, 2015). Baxter (2006, p. 136) notes that lists of dialectics are never exhaustive or complete, and relying on them may lead to ignoring variations in a given context. Thus, for the present study, it is critical to recognise themes beyond the typically addressed key relational dialectics that may be salient for relationships experienced by young adults who had been placed in foster care.

Managing relational tensions

Tensions are the natural state in human relationships, and these oppositional forces should not be considered neither good nor bad. Relationships never reach a state of perfect balance (Baxter & Simon, 1993), and, thus, dialectical tensions are not supposed to be resolved but to be managed.

Baxter and Montgomery (1996; Baxter, 2006) identified six functional strategies for managing dialectical tensions: spiralling inversion, segmentation, balance, integration, recalibration and reaffirmation. When using functional strategies, individuals strive for balance through action (Table 1). In segmentation, the dominance of a particular pole changes depending on the specific situation: a person can, for example, decide to talk about some topics in a relationship but leave some others unsaid (Prentice, 2009). Baxter and Montgomery (1996) described two dysfunctional strategies, where individuals either refute the existence of a tension (denial) or perceive it as uncomfortable (disorientation). In the study by Pitts, Fowler, Kaplan, Nussbaum and Becker (2009), many family members used the strategy of denial to avoid topics that could trigger conflicts.

Table 1 Management strategies, definitions and research examples

Management strategy	Definition	Example from the literature
<i>Eight strategies by Baxter and Montgomery (1996)</i>		
Spiralling inversion	The dominance of one pole of the tension may change over time	A couple balances the time between two families-of-origin in a way that satisfies each family (Prentice, 2009)
Segmentation	The dominance of a pole changes with the activity of the moment	Sharing some topics in the relationship and leaving others unsaid (Prentice, 2009)
Balance	Striving for balance in the midway point by favouring neither polarity	Giving up some private time as a couple to do more things with friends and families, and also putting limits on personal time (Baxter & Montgomery, 1996)
Integration	Attempt to respond simultaneously to both polarities through contradictory or indirect communication	Bringing together both in-law families in order to reduce the tension within the family to spend time with (Prentice, 2009)
Recalibration	Redefining the tension so that polarities no longer appear to be opposing	Learning to enjoy individual time in order to stay in the relationship where the partner longs for autonomy (Baxter & Montgomery, 1996)
Reaffirmation	Accepting the tension such as it is and celebrating it	Reminding himself/herself when encountering an 'I vs. we' problem that without the relationship, he/she would not be facing the thing at all. Knowing that when the tension eases up, he/she will be stronger (Baxter & Montgomery, 1996).
Denial	Denying the existence of the tension	Couple's refusal to admit the effect that distance is exerting on the relationship (Sahlstein & Dun, 2008)
Disorientation	Tolerating the tension as uncomfortable	Maintaining harmony by avoiding topics that could trigger conflict (Pitts et al., 2009)
<i>Other strategies</i>		
Venting (Kramer, 2004)	Relieving the tension by offloading it on other people or through actions	Expressing frustration to other members of the family (Prentice, 2009)
Substitution (Prentice & Kramer, 2006)	Utilising other ways to manage the tension other than communicating directly with the other party of the tension	To avoid interchanges with a researcher during systematic observations in a school class, a researcher talks with students before and after classes (Prentice & Kramer, 2006)

In addition to these primary strategies originally described by Baxter and Montgomery (1996), two additional management strategies relevant to the present study have been introduced in the literature. In venting, the tension is relieved by offloading it on other people or through actions

(Kramer, 2004), whereas in substitution an individual finds another way to manage the tension other than communicating directly with the other party (Prentice & Kramer, 2006).

The RDT has inspired researchers to examine a range of family relationships (e.g. Baxter, Braithwaite, Bryant, & Wagner, 2004; Toller, 2005), expanding the focus beyond the traditional family to stepfamilies (Braithwaite, Baxter, & Harper, 1998; Baxter et al., 2004; Braithwaite & Baxter, 2006) and adoptive families (Ben-Ari & Weinberg-Kurnik, 2007; Harrigan, 2009, Harrigan & Braithwaite, 2010). However, little research has examined dialectical tensions or management strategies involving foster care and birth family members. The combination of periods of adverse childhood experiences leading to foster care and, in many cases, several placements, and the balancing of two families in the here and now provides strong motivation to examine dialectic tensions experienced and managed by individuals with experience of foster care in a family setting. The specific research questions in the present study are as follows:

RQ1: What kind of dialectical tensions do young adults with foster care background experience in their close relationships (with birth and foster parents and romantic partners)?

RQ2: How do they currently manage and have managed these tensions in their close relationships?

Method

Participants and Data Collection

The data comprised individual qualitative interviews with 18 Finnish young adults with foster care background having specifically experience of foster care. In Finland, foster care conforms to the aims of the service-oriented welfare system in promoting a healthy childhood and mitigating serious risks with an emphasis on the prevention of harms (Child Welfare Act

2007/417). Placing children or youth in out-of-home care by a care order decision can be justified if 1) their health or development is seriously endangered by a lack of care or other circumstances in which they are being reared, or 2) they seriously endanger their own health or development through substance abuse, by committing an illegal act other than a minor offence or by any other comparable behaviour (Child Welfare Act 2007/417). There are three main forms of substitute care—foster care, residential institutions and professional family foster homes—out of which foster care is the most frequently used form of placement (THL, 2019). In this study, sampling was purposeful and focused on recruiting young adults who had experience of the most frequently used form of placement, foster care in a family setting. Many of them had also experience of other types of foster care placement, mostly for a short time before entering foster family. Participants were mainly recruited using social media. A public invitation to participate in the study was introduced on the first author's Facebook page, and foster care organisations and members of the public shared the invitation on their own Facebook pages. Twelve participants contacted the researcher directly, and six participants were reached via contacts among their family or friends. The age of the interviewees varied between 18 and 32 years with a mean age of 25.4 years. The majority of the participants, 14 out of 18, were female. There were no obvious gender differences identified regarding tensions and management strategies of the interviewees. The length of the time spent in foster care varied among the participants, being on average of 10 years. Of the participants, two had been in foster care less than 5 years, six between 5 and 10 years and ten participants more than 10 years. Seventeen participants were living on their own and one participant was still living with a foster family. Most of the interviewees were currently working, and a smaller number were studying or on parental leave. Three participants had their own children. Interviews were conducted between March and June 2018 by the first author, who met the interviewees in their hometowns located in different parts of Finland. Interviews were conducted in a location

selected according to the wishes of interviewees, and interviews were audio-recorded. A pilot study (two interviews) was conducted prior to data collection in February 2018 with the aim of ascertaining the methodology. Both pilot interviews were included in the data and the present analyses. Due to sensitivity of the research topic, an approval statement was requested and received from the Ethics Committee of the University of Jyväskylä (complying with the ethical principles by the National Advisory Board on Research Ethics in Finland) before the data collection. Participation was voluntary, and informed written consent was obtained from each participant before the data collection. In order to protect the participants' anonymity, descriptive details were either changed or deleted from the citations.

The data were collected using individual interviews in line with a narrative approach where the focus was on the participants' narration of their own life experiences and on their relationships. A timeline method (Sugarman, 1986) was utilised in which the interviewees were asked to describe their life course from their early experiences to the present and future. At the beginning of the interviews, the interviewees were presented with some incentive words to encourage them to talk about their life-related experiences and how they managed them (Gaskell, 2000). The incentive words included items related to their relationships (e.g. foster parents, birth parents, friends, partner), feelings (e.g. anger, love, disappointment), life contexts and events (e.g. parenting, school, work, relocation) and perceptions of themselves (e.g. self-esteem, coping, resources). The interviewees were free to use or not use the stimulus material in reflecting the timeline. The interviewer encouraged participants to tell about their relationships when they mentioned their close ones, e.g. "tell me more about your relationship with your birth parent" or "tell me more about your relationship with your siblings". The interviewer had a list of questions that were selected from a question battery used in interviews with people who had had extreme life experiences (Ylöstalo, 2018). These questions were utilised mainly in instances when the interviewee talked about adverse life experiences. The purpose of the

questions was to help the interviewees reflect on their sources of resilience, e.g. What helped you move forward? What gave you hope? Did you have someone else who treated you in a way that gave you hope?

Data Analysis

The interviews lasted from 40 min to 2h 19 min. The interviews were transcribed verbatim, constituting a total of 430 pages of transcribed text. The ATLAS.ti software was used to organise and code the transcribed data within the general framework of thematic analysis (Braun & Clarke, 2006) but with a specific focus on identifying expressions of dialectic tensions and the strategies used to manage them. The first author was responsible for the analysis, but all authors participated in discussions at different stages of the analysis. The data were analysed using the research questions as a guideline. We expected to find dialectical tensions, but the literature did not provide clear expectations as to the nature of the tensions and management strategies. At the initial coding, all extracts that dealt with tensions in participants' relationships were coded across the entire data set. In addition, all episodes in which the participants mentioned how they managed these tensions were coded. The length of coded episodes varied from a sentence to several sentences. This analysis phase resulted in 103 codes.

At the next phase, themes were identified by merging codes and collating them into potential themes. Four main themes of tensions were identified, some of which included several subthemes (Figure 1). Management themes were identified by using Baxter and Montgomery's (1996) list of strategies as a guideline (Table 1). We also identified some additional management strategies, some of which were previously mentioned by Kramer (2004) and Prentice (2009). Eight main themes of strategies were identified (Figure 1). At this point,

overlaps were resolved and subthemes of tensions were re-organised. In the final naming of the themes, previous research and theoretical concepts were utilised.

Results

Three main dialectical tensions were identified regarding the relationships with birth and foster parents and the interviewees' romantic partners: 1) emotional distance-closeness, 2) integration-separation and 3) sameness-otherness. In addition to these, one childhood tension, a dialectic of responsibility, was identified. At least one of these dialectical tensions, and usually multiple tensions, were identified in interviews of all 18 participants. In the following, each tension is presented, and the associated strategies used to manage these tensions are discussed.

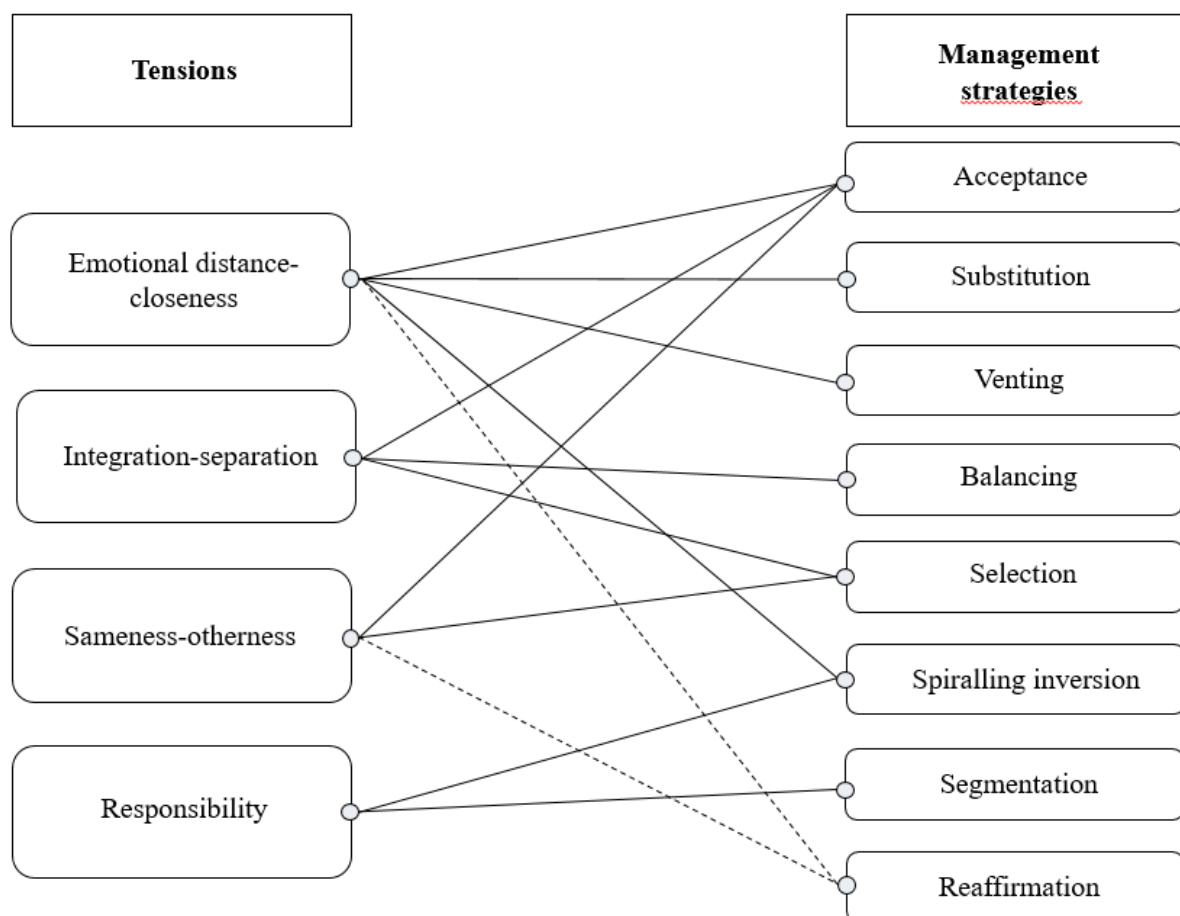

Figure 1 Tensions and management strategies

A Dialectic of Emotional Distance-Closeness

Many of the young adults expressed experiences of emotional distance from a birth or foster family member, yet at the same time, they desired or felt an emotional closeness to them. Relationships were often described as 'good but distant'. The participants associated emotional distance with the lack of showing or talking about emotions in the relationship. Distance from the father, for instance, was explained by describing him as 'a stereotypical Finnish man'.

'Dad [birth father] is . . . really perhaps what a Finnish man is like . . . really distant and does not show his emotions . . . You see that he cares though. And so, in a way we do have a good relationship. But it is maybe always not a warm or loving one. But it does not matter, it is just the way dad is.'

For some participants, emotional distance—mainly with respect to a foster family member—appeared to be due to a perceived difference in personality characteristics or expectations, which often resulted in conflicts and prevented any deep conversations with this family member. One young adult commented on the conflictual relationship with the foster father as follows:

'We have very different personalities, him [foster father] and I. I am this kind of temperamental and gushing person who is in a hundred places at the same time, whereas my father is a very slow and calm person, who wants to have time for thinking things carefully through. I could not stand all that waiting, because to me, things should have happened in a snap, particularly at that younger age, like right away and not later. We had it very difficult at that time.'

For several participants emotional distance-closeness came up with respect to a birth family member who had already passed away. The interviewees felt emotional closeness towards the deceased family member, although many had rarely been in contact with the birth family member when he/she was still alive.

'During the past year or so, it has been tough for me because of my mother's death. Now I have a child of my own, but I have no one to ask what kind of a child I was as a child or any of that sort of thing. At the time when it happened [the loss of the mother], her death did not feel like a big deal, because we had never had a close relationship, but now, along with being a mother myself . . .'

The strategies the interviewees reported for managing the tension of emotional distance-closeness included acceptance, reaffirmation, substitution, venting and spiralling inversion. *Acceptance*, which is a form of disorientation (Baxter & Montgomery, 1996), was the most common strategy to manage a good but emotionally distant relationship: The relationship was accepted even though it caused some unpleasant feelings. Some interviewees mentioned that now they understood the reasons for the tension, and their attitude was more lenient towards the family member. One young adult described the ongoing relationship with the foster father as follows:

'I thought that damn . . . I wanted to get to know Dad better and get closer to him. I felt that . . . I so wished for him to stay alive. And now, when he still is [alive], nothing has changed, our relationship has always been real. It is just the way that it is.'

One participant tolerated the tension, but was happy that her sibling had the opportunity to have a closer relationship with their foster father. This is an example of the management strategy *reaffirmation* (Baxter & Montgomery, 1996).

'I think about my father in the way that he is the best possible father to my little brother. It is really great for him and I am grateful for that. Although my relationship with him has remained much more distant, I am not at all bitter about it. My little brother has really needed that attention. This is how I think about it.'

The young adults also used *substitution* (Prentice & Kramer, 2006): by having a closer relationship with some other person, they could experience the closeness they missed in the tense relationship.

'I was in the second grade and I wrote a really great deal of fairy tales. The teacher has all those notebooks. I think there is a total of eight of them from one school year. I just wrote and wrote, and the teacher then made corrections. The teacher encouraged me, and without her, I would probably not have acquired the skills I have now to get along.—We are still very close to each other.'

With regard to conflictual relationships, *venting* was the most common strategy to manage the dialectic of emotional distance. Many of the youth vented their discomfort via other people, such as siblings, friends or grandparents, or via hobbies, or in childhood they escaped into an imaginary world. One young adult expressed her frustrated experience in the relationship with her foster father to her grandmother:

'Every time when I lost my temper with my father, I went to my grandma's house. Then my grandma always phoned my father . . . "stop harassing [her], why have you been quarrelling again, and act your age as a grown man." Grandma was always on my side.'

For a few participants, this tension eased over time, and the distant relationship became closer. This points to the management strategy of *spiralling inversion* (Baxter & Montgomery, 1996) where the dominance of one polarity changes with time. Physical distance was a determining factor for facilitating an increase in closeness for one young adult:

'It has been much easier for me to be in contact with my [foster] mother now when I am living on my own. And now that I have grown up, we have had good discussions, as I absolutely love discussing. So, we have good discussions and it is more adult-like.'

A Dialectic of Integration-Separation

The dialectic of integration-separation (Baxter & Montgomery, 1996) was identified particularly in relationships with birth parents and in romantic relationships with respect to maintaining optimal distance. Several participants had no or very little communication with their birth parent, and most of these youth wished for a closer relationship. Contact with birth parents had decreased or stopped because of emotionally tough meetings and communication, other person's personal problems or long physical distance. One young adult described meetings with the birth parents before the time when they became totally separated:

'They [birth parents] were totally drunk when they came to the meetings or they did not come at all. It was all a horrible stress and fear, them coming. And the

social workers did not take it seriously in the least, and it all took many years. I responded by strong physical reactions.'

In contrast, one participant struggled with too close contact with the birth mother:

'She [birth mother] is unemployed, and she also has all sorts of mental problems, but she does mean well. She has a good, golden heart, but she has tons of time to constantly bombard me. And I am like, you know, I have many other things on my plate right now.'

In new relationships the tension of integration-separation was manifested in lack of confidence, and it was linked to traumatic childhood experiences or to previous harmful relationships.

Some youth had experienced loneliness, which had led to seeking approval at any cost and in bad relationships:

'There was this restless time, and as I was quite lonely, so there were also these bad relationships, quite many of them. And I was like seeking acceptance at any price, and in doing that, I hurt myself really badly, I mean mentally.—Then I am in a way, how do you say “co-dependent”. And I focused on people who took advantage of it [dependency] in a really gross way. In a way, I knew they were doing it, but there was nothing better. I mean, being all alone would have been like hell, so it was somehow better to have someone even if that person hurt me.'

The dialectic of integration-separation was managed in various ways. As children, the participants typically employed *acceptance* to manage their relationships with birth parents or siblings. They learned to cope with the physical distance from their family members, and tolerate the uncomfortable feelings triggered by meeting them. Many participants contemplated whether to contact their birth parent or not. This management strategy is a form of Baxter and Montgomery's (1996) *balancing* strategy. Most chose not to be in contact with their birth family at present but considered the possibility of meeting them in the future:

'I am doubtful of whether I even want to . . . [meet my birth father], it depends on with whom I am talking. When I talk with my friends, for instance, some of them obviously say something like “you will regret if you don't know [him] and he dies”. Others are like “you don't need to; it is the parent's responsibility, and if you are doing well without him”. I am struggling with what I even want myself. My siblings probably manage this in a different way. They are probably not even willing to try. I think that maybe I would like to see [him].'

Some participants employed *selection* (Baxter & Montgomery, 1996) to manage their relationships with their birth parents. They actively selected either integration by creating a new relationship with the parent after years of separation, or separation by deciding not to be in contact. In the case of the participant who struggled with too close connection with the birth parent, the strategy of *spiralling inversion* was manifested with active regulation of communication with the parent.

With respect to new relationships, the participants used various management strategies. When using *separation* the dominant pole included keeping one's guard up with new people, being the dominant party in the relationship or pushing people away after negative experiences. When *selecting* integration, the interviewees described attempts to emotionally deal with the adverse childhood experiences in order to build confidence, and when *balancing* they sought to find a solution between separation and integration together with a partner. The following excerpt is from a participant, who often selected separation in new relationships:

'I do have this thing [uncertainty] about whether I can ever build long-lasting relationships, because of experience of being abandoned, and it has a strong influence. If I have some friends or some dating flings, it shows in the way that I may set aside, push all people away from me. And then I expect that they will come back, but they do not necessarily always come back.'

A Dialectic of Sameness-Otherness

In the dialectic of sameness-otherness, the participants deliberated over whether they were treated similarly and equally within the foster family. Some had experienced inequality in relation to their foster siblings, for instance, with respect to rules and the extent of housework. One participant described experiencing that foster care children had to do more housework than the biological child in the family:

'I remember that as a child quite many of us were frustrated, because all the rest of us had to do a lot of housework, or maybe not so much but at least to some

extent, and I remember . . . how tedious it was to sweep some floor tiles, and he never ever had to do it. He just slept late in a room somewhere.'

In addition, several participants had mulled over whether they were full members of the family, and whether their foster parents loved them:

'Mostly, it is inside your head, because you are aware that foster parents are paid because we are there.—So of course, one thinks about these things occasionally, especially as a teenager or in early adulthood, [you wonder] how much they actually care about us, how much they actually love us.'

The tension of sameness-otherness was mainly managed using *acceptance* and *selection*. The participants described accepting the status of foster care child or youth and tolerated the feelings of inequality. Many of them selected sameness by identifying themselves as full members of the family, for example, by calling the foster parents mother and father. One interviewee described a positive aspect related to unequally shared housework in the form of *affirmation*:

'I have thought, especially a bit later, that actually it was better for me in this way, it was a learning experience. Doing that in a way taught skills, housework and other things that he [biological child] did not learn, and he has not had or does not have a similar kind of self-discipline nowadays.'

A Dialectic of Responsibility

Most participants had as a child experienced a dialectic of responsibility regarding their birth sibling or parent, and had worried about a family member's wellbeing. These experiences were typically related to situations where birth parents had been unable to take care of their children or themselves, mostly due to incapacitation linked with intoxication or mental problems. One participant described a period being pushed to take responsibility for oneself and for the birth mother:

'I lived with my intoxicated [birth]mother for a week so that we had no food in the fridge or anything. I ate at school, I went to school every day, but nobody at school had a clue. I came back home and mom was there in a bad shape. And the next morning, I went to school and back again.'

In addition, several participants had taken care of their little siblings in a conflict situation:

'I have two little siblings and I worried about them when they saw violence. I have always been one like, you know, I have been the one to take them aside and away from the situation.'

The tension of responsibility was managed using *segmentation* and *spiralling inversion*. Segmentation refers to fluctuations between situations when birth parents were unable to take care of their children, and times when the participants were able to act their own age. Spiralling inversion refers to the easing up of responsibility at the time of moving in with a foster family:

'My [foster]mother said that now you can be a child and you can play. And that we will take care of your little sibling, so that you no longer need to do it.'

'I got a family where I could be a 10-year-old child. I did not need to look after my parents.—I learned so much about it, how to defend myself and stand up for myself, how to be a part of a group.'

Discussion

This study examined relational tensions of 18 young adults with experience of foster care in a family setting and their strategies in managing these tensions. Three current tensions and one childhood tension were identified, and eight strategies to manage these tensions were identified (see Figure 1), which varied according to the specific tension and phase of life.

The first tension, the dialectic of emotional distance-closeness, was experienced in both birth and foster family relations. It was typically manifested as lack of showing or talking about emotions in the relationship. Some participants described disparate expectations concerning behaviour or expressions of emotions and closeness, especially in their relationships with foster parents which sometimes resulted in conflicts. The interviewees also described conflicts springing up because of a clash of personality characteristics in relation to foster family members. Similar results were reported by Baxter and her colleagues (2004) in a study where stepchildren described experiencing emotional distance from their stepparent due to the

absence of sharing anything in common and the outsider status of the stepparent. Emotional distance or closeness can also be experienced in a relationship where the other party is not present (Andersson, 2018), and several participants wrestled with contradictory feelings towards their deceased birth parent.

The second tension, the dialectic of integration-separation, focused on the deliberation and resolution of whether to be in contact or avoid contact with the birth parents. The participants had typically felt a need to separate from their birth parents at some point, but they were currently often willing to build a closer relationship and missed the integration (c.f., Andersson, 2018). Our findings are consistent with previous studies which have also identified tension stemming from friction and frustrations with respect to expectations experienced in meetings and communication with birth parents (Chateauneuf, Turcotte, & Drapeau, 2018; Moyers, Farmer, & Lipscombe, 2006; Murray, Tarren-Sweeney, & France, 2011).

Many of the interviewees expressed concerns or described difficulties in creating and maintaining new relationships which they often attributed to traumatic childhood experiences. Prior research indicates that many foster care children and youth are insecurely attached due to the lack of consistent, nurturing care in their early childhood (Crittenden, 1988; Dozier et al., 2001; Egeland & Sroufe, 1981; McWey, 2004). Early attachment is known to create the base for socioemotional development while insecure attachment impedes trusting others or letting them get close to oneself (Ainsworth et al., 1978; Bowlby, 1973; Simpson, 1990; Sroufe, 1996; Sroufe et al., 2005). The dialectic of integration-separation identified in this study has also been identified as a family of related tensions in previous studies (Baxter & Braitwaite, 2006) termed as autonomy-connection, dependence-independence and private-public (Baxter & Braitwaite, 2006; Duran, Kelly, & Rotaru, 2011; Speer & Trees, 2007; Williams, 2003). The third main dialectic, sameness-otherness (c.f., dialectics of similarity-difference, sameness-difference and self-other, Baxter, 2004b), was manifested mainly in the young adults' relationships with

members of the foster family. This tension surfaced in the participants' deliberation of whether they had been treated similarly to their siblings and to which extent they felt part of their foster family. The tension related to belonging has been reported to be linked with social, emotional and attachment difficulties (Howe, 2005; Dozier, Grasso, Lindheim, & Lewis, 2007; Quinton, Rushton, Dance, & Mayes, 1998; Schofield & Beek, 2005). Numerous foster care placements can make it challenging to develop trust and may contribute to unwillingness to attach (Biehal, Ellison, Baker, & Sinclair, 2010; Schofield et al., 2012).

A new relational tension, the dialectic of responsibility, was identified in this study. Many participants had been responsible for their parent, siblings, or their own wellbeing at a young age when they were not mature enough for the role. Children who live with a parent with substance misuse or mental illness are referred to in the literature as young carers (Aldridge & Becker, 1993; Charles, Stainton, & Marshall, 2009a) or parentified children (Earley & Cushway, 2002; Howe et al., 1999). These children take on full or partial adult roles to support the family's survival with respect to basic need satisfaction, although they are in need of care themselves (Aldridge, 2006; Charles, Stainton, & Marshall, 2009b; Howe et al., 1999; Kroll, 2004). The children who engage in parentification attempt to perform duties beyond their age or maturity in several ways: through emotional parentification by responding to parent's or sibling's emotional needs and by acting as the peacemaker for the family, or through instrumental parentification by taking on major a role in doing household chores or managing financial matters (Hooper, 2007; Hooper, Marotta & Lanthier, 2008; Jurkovic, 1997, 1998). Participants of this study described experiences of both emotional and instrumental parentification mostly due to parents' incapacitation linked with intoxication or mental problems. Parentification can be seen as a risk factor for the child's development, resulting in difficulties in forming relationships, development of self-esteem and separating from the family of origin (Chase, Deming & Wells, 1998; Hooper, 2007; Olson & Garity, 1993).

Notwithstanding the possible negative consequences, some studies have considered positive growth after childhood parentification (DiCaccavo, 2006; Hooper et al., 2008; Thirkield, 2002; Tompkins, 2007). For example in the study by Tompkins, emotional parentification increased closeness between parent and child, and promoted positive parenting and child adjustment in families with a parent with a serious medical condition. Thus, it is possible that through positive coping and attachments parentification experiences may contribute to child's resilience to adversities.

The second goal of this study was to explore the kinds of strategies that young adults with foster care backgrounds use to manage tensions in their family relationships. Eight strategies were identified, which varied by tension and phase of life. In this study, *acceptance* was the most common strategy to manage relationship tensions in childhood. *Substitution* and *venting* were other strategies that were commonly used, especially at younger ages. Seeking support from other people and venting discomfort through hobbies and imaginary worlds, for instance, were important strategies. At older ages, the participants had had more opportunities to directly manage tense relationships. They employed *balancing* to decide whether to contact or not contact their birth parent, and they *selected* between integration and separation. Many of the tensions had changed over time, and the dialectic of responsibility often dissolved at the time of placement in foster care, which represents the strategy of *spiralling inversion*.

The findings of the present study echo the universal understanding of the dynamics of human relationships (Collins, 1997; Samuels & Pryce, 2008) wherein relationships as well as the tensions experienced in them and the management strategies change over time and are partly different for birth and foster family relationships. The differences between the tensions in birth and foster parent relationships point out their different roles in the lives of foster care youth, and the differences in how these relationships are formed (Bowlby, 1982; Dozier et al., 2001; Pecora, Le Prohn, & Nasuti, 1999).

Management strategies represent ways of coping which contribute to resilience (Folkman & Moskowitz, 2004; Lazarus & Folkman, 1984). In childhood coping can be indirect, but the interviews also included positive examples of direct managing on tensions to increase one's wellbeing. Management strategies such as the decision to eliminate any contact with a birth parent may not be conducive to resilience in the long run, but may be the best solution for the individual at the time. Thus, it is not possible to determine unequivocally whether a specific management strategy reflects an individual's resilience especially when one takes into account the dynamic and context-bound nature of resilience. Foster care children and youth may show adaptation in relation to some kind of stressors and not others, and their resilience may change over time, especially when life circumstances change and when faced with new adversities (Masten & Wright, 2009; Rutter, 2007).

This study has a few limitations that should be mentioned. First, all participants had experienced foster care in a family setting. Thus, we do not know whether the findings would be similar among those young adults who have lived in another type of foster care placement. Second, the participants represented very different ages, the youngest being 18 years and the oldest 32 years of age. Relationships are dynamic, and young adults are likely to reflect on their childhood experiences differently in later years, than right after achieving legal age and moving out. Third, all the young adults who participated in this study were willing to tell their stories on a voluntary basis. The results may have been different if data had been collected from participants, for instance, in the context of social protection and foster care services. In conclusion, the unique contribution of the present study is that it explored tensions typical to foster care children and youth and the ways in which they managed them in their close relationships. This knowledge is highly relevant for professionals and other adults who work with foster care children and youth. Extending understanding of relational tensions of foster care children and youth and their ways to manage them may help to better understand and

support them and their family relationships both while and after foster care. Our findings can also be helpful for caregivers of children and youth at risk or in vulnerable circumstances. Caregivers may utilize the knowledge to better understand the emotional experiences of foster care children and youth, and to support them in their relationships while ensuring equal treatment of each child. Furthermore, the knowledge can help the children and youth themselves to recognise the tensions and empower them in negotiating strategies to manage them. In future research, to gain better understanding of relationships of foster care children and youth, investigations examining tensions in their peer relationships are needed, as well as broader sampling allowing analysis of potential gender differences in tensions and management strategies.

References

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Aldridge, J. (2006). The experiences of children living with and caring for parents with mental illness. *Child Abuse Review: Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect*, *15*(2), 79–88. <https://doi.org/10.1002/car.904>
- Aldridge, J., & Becker, S. (1993). *Children who care: Inside the world of young carers*. Loughborough, UK: Loughborough University Young Carers Research Group. <https://doi.org/10.1002/car.904>
- Andersson, G. (2005). Family relations, adjustment and well-being in a longitudinal study of children in care. *Child & Family Social Work*, *10*(1), 43–56. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00337.x>
- Andersson, G. (2009). Foster children: a longitudinal study of placements and family relationships. *International Journal of Social Welfare*, *18*(1), 13–26. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2397.2008.00570.x>
- Andersson, G. (2018). Relationship to parents in adulthood with a background of out-of-home care in childhood. *Child & Family Social Work*, *23*(4), 633–639. <https://doi.org/10.1111/cfs.12454>
- Atwool, N. (2013). Birth family contact for children in care: How much? How often? Who with? *Child Care in Practice*, *19*(2), 181–198. <https://doi.org/10.1080/13575279.2012.758086>
- Bakhtin, M. M. (1981). *The dialogic imagination: Four essays* (Vol. 1). Austin: University of Texas Press.
- Baxter, L. A. (1988). A dialectical perspective on communication strategies in relationship development. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships* (pp. 257–273). New York: Wiley.
- Baxter, L. A. (2004a). A tale of two voices: Relational dialectics theory. *Journal of Family Communication*, *4*, 181–192. <https://doi.org/10.1080/15267431.2004.9670130>
- Baxter, L. A. (2004b). Relationships as dialogues. *Personal Relationships*, *11*(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00068.x>
- Baxter, L. A. (2006). Relational dialectics theory: Multivocal dialogues of family communication. In D. Braithwaite & L. Baxter (Ed.), *Engaging Theories in Family Communication: Multiple Perspectives* (pp. 130–145). London: Sage.
- Baxter, L. A. (Ed.). (2011). *Voicing Relationships: A Dialogic Perspective*. London: Sage.
- Baxter, L. A., & Braithwaite, D. O. (2006). Social dialectics: The contradictions of relating. In B. Whaley & W. Samter (Eds.), *Contemporary communication theories and exemplars* (pp. 275–292). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Baxter, L. A., Braithwaite, D. O., Golish, T. D., & Olson, L. N. (2002). Contradictions of interaction for wives of elderly husbands with adult dementia. *Journal of Applied Communication Research*, *30*(1), 1–26. <https://doi.org/10.1080/00909880216576>

- Baxter, L. A., Braithwaite, D. O., Bryant, L., & Wagner, A. (2004). Stepchildren's perceptions of the contradictions in communication with stepparents. *Journal of Social and Personal Relationships*, *21*(4), 447–467. <https://doi.org/10.1177%2F0265407504044841>
- Baxter, L. A., & Montgomery, B. M. (1996). *Relating: Dialogues and dialectics*. New York: Guilford Press.
- Baxter, L. A., & Scharp, K. M. (2015). Dialectical tensions in relationships. In *The International Encyclopedia of Interpersonal Communication*, (pp. 1–6). <https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic017>
- Baxter, L. A., & Simon, E. P. (1993). Relationship maintenance strategies and dialectical contradictions in personal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, *10*(2), 225–242. <https://doi.org/10.1177%2F026540759301000204>
- Ben-Ari, A., & Weinberg-Kurnik, G. (2007). The dialectics between the personal and the interpersonal in the experiences of adoptive single mothers by choice. *Sex Roles*, *56*(11-12), 823–833. <https://doi.org/10.1007%2Fs11199-007-9241-1>
- Biehal, N., Ellison, S., Baker, C., & Sinclair, I. (2010). *Belonging and permanence. Out-comes in long-term foster care and adoption*. London: BAAF. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr088>
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, Vol. II: Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. I. Attachment* (2nd ed.). New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base. Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Braithwaite, D. O., & Baxter, L. A. (2006). “You’re my parent but you’re not”: Dialectical tensions in stepchildren's perceptions about communicating with the nonresidential parent. *Journal of Applied Communication Research*, *34*(1), 30–48. <https://doi.org/10.1080/00909880500420200>
- Braithwaite, D. O., Baxter, L. A., & Harper, A. M. (1998). The role of rituals in the management of the dialectical tension of “old” and “new” in blended families. *Communication Studies*, *49*(2), 101–120. <https://doi.org/10.1080/10510979809368523>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, *3*(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Charles, G., Stainton, T., & Marshall, S. (2009a). Young carers: An invisible population. *Relational Child and Youth Care Practice*, *22*(1).
- Charles, G., Stainton, T., & Marshall, S. (2009b). Young carers: Mature before their time. *Reclaiming Children and Youth*, *18*(2), 38–41.
- Chase, N. D., Deming, M. P., & Wells, M. C. (1998). Parentification, parental alcoholism, and academic status among young adults. *American Journal of Family Therapy*, *26*(2), 105–114.
- Chateaufneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2018). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work*, *23*(1), 71–79. <https://doi.org/10.1111/cfs.12385>
- Cicchetti, D., & Garmezy, N. (1993). Special issue: Milestones in the development of resilience. *Development and Psychopathology*, *5*(4), 497–774.
- Cicchetti, D., & Rogosch, F. (1997). The role of self-organization in the promotion of resilience in maltreated children. *Development and Psychopathology*, *9*, 797–815. <https://doi.org/10.1017/S0954579497001442>
- Cole, S. A. (2005). Foster caregiver motivation and infant attachment: How do reasons for fostering affect relationships? *Child and Adolescents Social Work Journal*, *22*, 441–457. <https://doi.org/10.1007/s10560-005-0021-x>
- Collins, W. A. (1997). Relationships and development during adolescence: Interpersonal adaptation to individual change. *Personal Relationships*, *4*(1), 1–14. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1997.tb00126.x>
- Crittenden, P. (1988). Relationships at risk. In J. Belsky & T. Nezworski (Eds.), *Clinical implications of attachment* (pp. 136–174). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- DiCaccavo, A. (2006). Working with parentification: Implications for clients and counselling psychologists. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, *79*(3), 469–478.

- Dozier, M., Grasso, D., Lindheim, O., & Lewis, E. (2007). The role of caregiver commitment in foster care. In D. Oppenheim & D. Goldsmith (Eds.), *Attachment Theory in Clinical Work with Children: Bridging the Gap Between Research and Practice* (pp. 90–108). New York: Guilford Press.
- Dozier, M., & Rutter, M. (2008). Challenges to the development of attachment relationships faced by young children in foster and adoptive care. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 698–717). New York: Guilford Press.
- Dozier, M., Stovall, K. C., Albus, K. E., & Bates, B. (2001). Attachment for infants in foster care: The role of caregiver state of mind. *Child development*, *72*(5), 1467–1477.
<https://doi.org/10.1111/1467-8624.00360>
- Duelling, J. L., & Johnson, J. H. (1990). Predicting success in foster placement: The contribution of parent-child temperament characteristics. *American Journal of Orthopsychiatry*, *60*(4), 585–593. <https://doi.org/10.1037/h0079210>
- Duran, R. L., Kelly, L., & Rotaru, T. (2011). Mobile phones in romantic relationships and the dialectic of autonomy versus connection. *Communication Quarterly*, *59*(1), 19–36.
<https://doi.org/10.1080/01463373.2011.541336>
- Earley, L., & Cushway, D. (2002). The parentified child. *Clinical child psychology and psychiatry*, *7*(2), 163–178. <https://doi.org/10.1177%2F1359104502007002005>
- Egeland, B., & Sroufe, L. (1981). Developmental sequel of maltreatment in infancy. In R. Rizley & D. Cicchetti (Eds.), *Developmental perspectives in child maltreatment* (pp. 77–92). San Francisco: Josey-Bass.
- Fernandez, E. (2006). Growing up in care: resilience and care outcomes. In R. Flynn, P. Dudding & J. Barber (Eds.), *Promoting Resilience in Child Welfare* (pp. 131–156). Ottawa: University of Ottawa Press.
- Folkman, S., & Moskowitz, J. T. (2004). Coping: Pitfalls and promise. *Annual Review of Psychology*, *55*, 745–774. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141456>
- Franzén, E., & Vinnerljung, B. (2006). Foster children as young adults: Many motherless, fatherless or orphaned: A Swedish national cohort study. *Child & Family Social Work*, *11*(3), 254–263.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00424.x>
- Gaskell, G. (2000). Individual and group interviewing. In M. W. Bauer, & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative researching with text, image and sound. A practical handbook* (pp. 38–56). London: Sage Publications Ltd.
- Gilligan, R. (2000). The importance of listening to the child in foster care. In G. Kelly & R. Gilligan (Eds.), *Issues in foster care* (pp. 40–58). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Gilligan, R. (2004). Promoting resilience in child and family social work: Issues for social work practice, education and policy. *Social Work Education*, *23*(1), 93–104.
<https://doi.org/10.1080/0261547032000175728>
- Griffin, J. D. (2004). *Growing up in foster care: A qualitative study of the relational worlds of foster youth* (Doctoral dissertation).
- Harrigan, M. M. (2009). The contradictions of identity-work for parents of visibly adopted children. *Journal of Social and Personal Relationships*, *26*(5), 634–658.
<https://doi.org/10.1177%2F0265407509353393>
- Harrigan, M. M., & Braithwaite, D. O. (2010). Discursive struggles in families formed through visible adoption: An exploration of dialectical unity. *Journal of Applied Communication Research*, *38*(2), 127–144 <https://doi.org/10.1080/00909881003639536>
- Hooper, L. M. (2007). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal*, *15*(3), 217–223.
<https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following childhood parentification: A retrospective exploratory study. *Journal of Child and Family Studies*, *17*(5), 693–705. <http://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>

- Howe, D., Brandon, M., Hinings, D. & Schofield, G. (1999) *Attachment Theory, Child Maltreatment and Family Support: A Practice and Assessment Model*. London: Macmillan.
- Howe, D. (2005). *Child Abuse and Neglect: Attachment, Development and Intervention*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Howes, C. (1999). Attachment relationships in the context of multiple caregivers. In J. Cassidy & P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 671–687). London: Guilford Press.
- Jurkovic, G. J. (1997). The plight of the parentified child. *New York, NY: Brunner Mazel*.
- Jurkovic, G. J. (1998). Destructive parentification in families: Causes and consequences. In L. L. Abate (Ed.), *Family psychopathology* (pp. 237-255). New York: Guilford.
- Kramer, M. W. (2004). Toward a communication theory of group dialectics: An ethnographic study of a community theater group. *Communication Monographs*, **71**(3), 311–332.
<https://doi.org/10.1080/0363452042000288292>
- Kroll, B. (2004). Living with an elephant: Growing up with parental substance misuse. *Child & Family Social Work*, **9**(2), 129–140. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2004.00325.x>
- Kufeldt, K., Simard, M., & Vachon, J. (2003). Improving outcomes for children in care: giving youth a voice. *Adoption and Fostering*, **27**, 8–19. <https://doi.org/10.1177%2F030857590302700204>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer.
- Lindén, G. (1998). *Att bli fosterbarn i tonåren. Om frigörelsen från internaliserade föräldraobjekt* (Issues on adolescents in foster care. An object-relational approach). Doctoral thesis, Almqvist & Wiksell International, Stockholm.
- Lundström, T., & Sallnäs, M. (2009). Samhällsvårdade ungdomars kontakter med föräldrar och syskon. *Socionomens forsknings supplement nr*, **26**(6), 20–35.
- Masten, A., Best, K., & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, **2**, 425–444.
<https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>
- Masten, A., & Wright, M. O. (2009). Resilience over the lifespan. In J. Reich, A. Zautra, & J. Hall (Eds.) *Handbook of Adult Resilience* (pp. 213–237). New York: Guilford Press.
- McWey, L. M. (2004). Predictors of attachment styles of children in foster care: An attachment theory model for working with families. *Journal of Marital and Family Therapy*, **30**(4), 439–452.
<https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2004.tb01254.x>
- McWey, L. M., Acock, A., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon the mental health of children in foster care. *Children and Youth Services Review*, **32**(10), 1338–1345. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.05.003>
- Moyers, S., Farmer, E., & Lipscombe, J. (2006). Contact with family members and its impact on adolescents and their foster placements. *British Journal of Social Work*, **36**(4), 541–559.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bch270>
- Murphy, L. B. (1974). Coping, vulnerability, and resilience in childhood. In G. V. Coelho, D. A. Hamburg, & J. E. Adams (Eds.) *Coping and Adaptation* (pp. 69–100). New York: Basic Books.
- Murray, L., Tarren-Sweeney, M., & France, K. (2011). Foster carer perceptions of support and training in the context of high burden of care. *Child & Family Social Work*, **16**(2), 149–158.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00722.x>
- Olsson, C. A., Bond, L., Burns, J. M., Vella-Brodrick, D. A., & Sawyer, S. M. (2003). Adolescent resilience: A concept analysis. *Journal of adolescence*, **26**(1), 1–11.
[https://doi.org/10.1016/S0140-1971\(02\)00118-5](https://doi.org/10.1016/S0140-1971(02)00118-5)
- Olson, M., & Gariti, P. (1993). Symbolic loss in horizontal relating: Defining the role of parentification in addictive/destructive relationships. *Contemporary Family Therapy*, **15**(3), 197–208.
- Pecora, P. J., Le Prohn, N. S., & Nasuti, J. J. (1999). Role perceptions of kinship and other foster parents in family foster care. *Kinship Foster Care: Policy, Practice, and Research*, 155–178.
- Pitts, M. J., Fowler, C., Kaplan, M. S., Nussbaum, J., & Becker, J. C. (2009). Dialectical tensions underpinning family farm succession planning. *Journal of Applied Communication Research*, **37**(1), 59–79. <https://doi.org/10.1080/00909880802592631>

- Prentice, C. M., & Kramer, M. W. (2006). Dialectical tensions in the classroom: Managing tensions through communication. *Southern Communication Journal*, *71*(4), 339–361. <https://doi.org/10.1080/10417940601000436>
- Prentice, C. (2009). Relational dialectics among in-laws. *Journal of Family Communication*, *9*(2), 67–89. <https://doi.org/10.1080/15267430802561667>
- Quinton, D., Rushton, A., Dance, C., & Mayes, D. (1998). *Joining new families: Adoption and fostering in middle childhood* (pp. 212–213). Chichester: Wiley.
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, *57*(3), 316–331. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Rutter M. (2007). Resilience, competence and coping. *Child Abuse and Neglect*, *31*, 205–209. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.02.001>
- Sahlstein, E., & Dun, T. (2008). “I wanted time to myself and he wanted to be together all the time”: Constructing breakups as managing autonomy-connection. *Qualitative Research Reports in Communication*, *9*(1), 37–45. <https://doi.org/10.1080/17459430802400340>
- Samuels, G. M., & Pryce, J. M. (2008). “What doesn’t kill you makes you stronger”: Survivalist self-reliance as resilience and risk among young adults aging out of foster care. *Children and Youth Services Review*, *30*(10), 1198–1210. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.03.005>
- Schofield, G. (2001). Resilience and family placement: A lifespan perspective. *Adoption & Fostering*, *25*(3), 6–19. <https://doi.org/10.1177%2F030857590102500303>
- Schofield, G., Beek, M., Sargent, K., & Thoburn, J. (2000). *Growing up in foster care*. London: BAAF.
- Schofield, G., & Beek, M. (2005). Providing a secure base: Parenting children in long-term foster family care. *Attachment & Human Development*, *7*(1), 3–26. <https://doi.org/10.1080/14616730500049019>
- Schofield, G., & Beek, M. (2006). *Attachment handbook for foster care and adoption*. London: BAAF.
- Schofield, G., Beek, M., & Ward, E. (2012). Part of the family: Care planning for permanence in foster care. *Children and Youth Services Review*, *34*, 244–253. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.10.020>
- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, *59*(5), 971. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>
- Speer, R. B., & Trees, A. R. (2007). The push and pull of stepfamily life: The contribution of stepchildren’s autonomy and connection-seeking behaviors to role development in stepfamilies. *Communication Studies*, *58*(4), 377–394. <https://doi.org/10.1080/10510970701648590>
- Sroufe, L. A. (1996). *Emotional development: The organization of emotional life in the early years*. New York: Cambridge University Press.
- Sroufe, L. A., Egeland, B., Carlson, E. A., & Collins, W. A. (2005). *The development of the person: The Minnesota study of risk and adaptation from birth to adulthood*. New York: Guilford Press.
- Storer, H. L., Barkan, S. E., Sherman, E. L., Haggerty, K. P., & Mattos, L. M. (2012). Promoting relationship building and connection: Adapting an evidence-based parenting program for families involved in the child welfare system. *Children and Youth Services Review*, *34*(9), 1853–1861. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.05.017>
- Stovall, K. C., & Dozier, M. (2000). The development of attachment in new relationships: Single subject analyses for 10 foster infants. *Development and psychopathology*, *12*(2), 133–156. <https://doi.org/10.1017/S0954579400002029>
- Stovall-McClough, K. C., & Dozier, M. (2004). Forming attachments in foster care: Infant attachment behaviors during the first 2 months of placement. *Development and Psychopathology*, *16*, 253–271. <https://doi.org/10.1017/S0954579404044505>
- Sugarman, L. (1986). *Life span development. Concepts, theories and interventions*. London: Methuen.
- Thirkield, A. L. C. (2002). The role of fairness in emotional and social outcomes of childhood filial responsibility. Unpublished doctoral dissertation, Georgia State University, Atlanta, GA. (UMI No. 3036391)

- THL. (2019). Sijaishuollon muodot (Issues on types of foster care placements). National Institute for Health and Welfare (THL). Retrieved from: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Tompkins, T. L. (2007). Parentification and maternal HIV infection: Beneficial role or pathological burden?. *Journal of Child and Family Studies*, **16**(1), 108–118. <https://doi.org/10.1007/s10826-006-9072-7>
- Toller, P. W. (2005). Negotiation of dialectical contradictions by parents who have experienced the death of a child. *Journal of Applied Communication Research*, **33**, 46–66. <https://doi.org/10.1080/0090988042000318512>
- Werner, E. E. (1989). High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, **59**(1), 72–81. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1989.tb01636.x>
- Werner, E. E. (1997). Vulnerable but invincible: High-risk children from birth to adulthood. *Acta Paediatrica*, **86**, 103–105. <https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.1997.tb18356.x>
- Werner E. E., & Smith R. (1982). *Vulnerable but invincible: A study of resilient children*. New York: McGraw-Hill.
- Williams, A. (2003). Adolescents' relationships with parents. *Journal of Language and Social Psychology*, **22**(1), 58–65. <https://doi.org/10.1177%2F0261927X02250056>
- Wilson, K. (2006). Can foster carers help children resolve their emotional and behavioural difficulties? *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, **11**(4), 495–511. <https://doi.org/10.1177%2F1359104506067873>
- Ylöstalo, S. (2018). Ääriolosuhdekokemukset osana elämää – resilienssin eli selviytymiskykyisyyden jäljillä (Issues on extreme circumstances as a part of life – on the resilience and coping capacity). *Ratkes*, **1**, 11–13.

II

COPING STRATEGIES IN LIFE STORIES OF YOUNG ADULTS WITH FOSTER CARE BACKGROUNDS

by

Elli-Maria Kamula, Riitta-Leena Metsäpelto, Maria Ruohotie-Lyhty
& Anna-Maija Poikkeus, 2021

European Journal of Social Work, 24(5), 910-921

<https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1954885>

© 2021 The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group. This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License](#), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Coping strategies in life stories of young adults with foster care backgrounds

Elli-Maria Tahkola, Riitta-Leena Metsäpelto, Maria Ruohotie-Lyhty & Anna-Maija Poikkeus

To cite this article: Elli-Maria Tahkola, Riitta-Leena Metsäpelto, Maria Ruohotie-Lyhty & Anna-Maija Poikkeus (2021) Coping strategies in life stories of young adults with foster care backgrounds, *European Journal of Social Work*, 24:5, 910-921, DOI: [10.1080/13691457.2021.1954885](https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1954885)

To link to this article: <https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1954885>

© 2021 The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group

Published online: 01 Aug 2021.

Submit your article to this journal [↗](#)

Article views: 3265

View related articles [↗](#)

View Crossmark data [↗](#)

Coping strategies in life stories of young adults with foster care backgrounds

Selviytymiskeinot kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten elämäntarinoissa

Elli-Maria Tahkola ^a, Riitta-Leena Metsäpelto^a, Maria Ruohotie-Lyhty ^b and Anna-Maija Poikkeus ^a

^aDepartment of Teacher Education, University of Jyväskylä, Jyväskylä, Finland; ^bDepartment of Language and Communication Studies, University of Jyväskylä, Jyväskylä, Finland

ABSTRACT

The study, positioned at the interface of social sciences and psychological research, focuses on coping strategies identified in interviews with 18 young adults (between 18 and 32 years) with foster care backgrounds and living in Finland. In the interpretative phenomenological analysis (IPA; Smith & Osborn, 2003. Interpretative phenomenological analysis. In J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology* (pp. 51–80). Sage), three main themes of coping strategies emerged: inward orientation, outward orientation, and influencing one's life circumstances. One additional theme, acceptance, was also identified, but it was only used in young adulthood. The findings highlight the importance of giving voice to young foster care adults' coping strategies, and sensitising foster families and professionals in the field to these strategies to better understand and support children and youth who face adversities.

ABSTRAKTI

Tutkimuksessa tarkasteltiin sijoitettuna olleiden nuorten aikuisten selviytymiskeinoja 18 yksilöhaastattelun avulla. Fenomenologisella analyysillä (IPA; Smith & Osborn, 2003. Interpretative phenomenological analysis. Teoksessa J. A. Smith (toim.), *Qualitative Psychology* (s. 51–80). Sage) tunnistettiin kolme pääteemaa liittyen selviytymiskeinoiniin vastoinikäymisissä ja haasteissa: sisäänpäin suuntautuminen, ulospäin suuntautuminen sekä omiin elinolosuhteisiin vaikuttaminen. Lisäksi tunnistettiin keino, joka oli käytössä vain varhaisaikuisuudessa, hyväksyminen. Tulosten perusteella on tärkeää kuulla sijoitettuna olleita nuoria aikuisia koskien heidän selviytymiskeinojaan sekä lisätä sijaisperheiden ja lastensuojeluun osallistuvien toimijoiden ymmärrystä vastoinikäymisiä kohtaavien ja kohdanneiden lasten ja nuorten kokemuksista.

KEYWORDS

Coping; foster care; young adult

AVAINSANAT

Selviytyminen; sijaishuolto; kodin ulkopuolinen sijoitus; nuoret aikuiset

Introduction

Foster care children and youth encounter hardships and, often, early traumas in their lives, which separate them from their age-mates. The term *foster care youth* is used here to refer to young

CONTACT Elli-Maria Tahkola elli-maria.tahkola@jyu.fi Department of Teacher Education, University of Jyväskylä, P.O. Box 35, Jyväskylä 40014, Finland

© 2021 The Author(s). Published by Informa UK Limited, trading as Taylor & Francis Group
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

people who have been placed in out-of-home care due to adversities that have endangered their health and development (Child Welfare Act 417/2007). These can include exposure to childhood maltreatment, marital violence, parental abuse of intoxicants, poverty, committing an illegal act, severe neglect or other traumatic experiences (Harden, 2004).

Regulation of one's emotions, cognitions, behaviours, physiology or even the environment in response to stressful events or circumstances is referred to as coping (Eisenberg et al., 1997; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Coping is an ongoing dynamic process that varies depending on the source of stress (Compas et al., 2001; Lazarus & Folkman, 1984). Some individuals show a capacity for positive adaptation, i.e. resilience (Masten et al., 1990) despite the presence of threatening circumstances or traumas, but some coping efforts may be considered ineffective and can actually hamper an individual's adaptation (Filipas & Ullman, 2006).

Individuals often utilise more than one coping strategy, and the selection used is affected by factors such as age, gender, and coping resources (Compas et al., 2001). Although prior research has indicated changes with age, a coherent understanding on the evolution of coping strategies is lacking due to differences in studied age groups and conceptualisation of strategies (Eschenbeck et al., 2018; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). A review by Zimmer-Gembeck and Skinner (2011) indicated changes occurring from infancy to late adolescence in coping capacities such as support-seeking (from reliance on adults to more self-reliance), problem-solving (from instrumental action to planful problem-solving), and distraction (adding cognitive to behavioural strategies). With age children and youth become more skilled at discriminating between strategies most effective for dealing with certain types of stressors. Gender differences in coping strategies are most consistent between 15 and 19 years with females using more social support-seeking, problem solving and ventilating feelings, and males using more avoidant strategies (Eschenbeck et al., 2018; Flannery et al., 2018). In childhood and adolescence individuals are likely to have different coping resources which help them to handle stressors more or less effectively, and have direct effects on their physical and mental health (Marting & Hammer, 2004; Taylor & Stanton, 2007). These resources can be either internal (e.g. cognitive) or external coping resources (e.g. social support). Factors such as early environment may critically affect their development. Relationships often function as important coping resources (De Maeyer et al., 2015; Grey et al., 2015; Zambianchi & Bitti, 2014), but close relationships of foster care children and youth may also involve tensions which need to be managed (Tahkola et al., 2020).

Currently, knowledge is still scarce on the coping strategies adopted by foster care children and youth. A few prior studies have examined foster youth's coping styles (Jackson et al., 2017) and coping of foster care youth with histories of child abuse (Browne, 2002). The present study analyses the coping strategies of young adults who have experienced foster care in a family setting. It utilises the framework of avoidant and approach dimensions of coping strategies (Compas et al., 2001; Krause et al., 2008) to gain an understanding of coping from childhood to young adulthood.

Challenges and adversities in the lives of foster care children and youth

In childhood, many foster care children and youth have lived in homes where they have been exposed to traumatising experiences, such as physical, sexual or emotional abuse, either as a target or as an observer (Riebschleger et al., 2015). They have often been neglected, or they have lived in unsafe circumstances that endangered their wellbeing and development (Barber & Delfabro, 2009). The placement itself can also be viewed as a risk factor (Leathers, 2006), and the loss of the primary attachment relationship and adverse experiences in the birth family may hamper forming confidential relationships (Andersson, 2005; Schofield & Beek, 2005). Foster care children need to repeatedly negotiate their experiences of separation. Research supports the beneficial effects of keeping in touch with birth parents (Atwool, 2013; McWey & Mullis, 2004), but some children and youth experience the relationship as taxing and do not wish to see them (Lundström & Sallnäs, 2009; McWey et al., 2010). According to Franzén and Vinnerljung (2006), it is not uncommon

for foster care children and youth to lose a birth parent before the age of 18 years, which can result in further emotional load (Andersson, 2018).

The effect of adverse childhood experiences is not limited to time in foster care but dealing with troubling experiences may sometimes continue throughout life (Breno & Galupo, 2007; Riebschleger et al., 2015). For some individuals childhood experiences may cause toxic stress contributing to life-long impairments in learning, behaviour, and physical and mental health (Rebbe et al., 2017). Disruptions in the sources of support due to several placements or school changes may lead to insufficient social support when leaving care (Perry, 2006; Rebbe et al., 2017). Emotional burden may be carried into later life, which requires finding ways to deal with them (Bruskas & Tessin, 2013). Although the risk factors and life course of foster care children and youth have often been studied, their coping strategies have received much less attention. The purpose of this study is to examine young adults' coping strategies in light of their life stories.

Coping with childhood adversities

Perspectives of coping that are explicitly focused on childhood and adolescence differ from those of adult coping literature in that they mainly include unconscious/involuntary coping responses and take into account adversities that young people may face, such as divorce or parental conflicts (Compas et al., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Two broad dimensions often identified in coping research comprise approach and avoidant strategies (Compas et al., 2001; Krause et al., 2008). Approach coping strategies are oriented either towards the source of stress or one's emotions or thoughts, e.g. seeking social support or engaging in problem solving. Avoidant coping refers to strategies that are oriented away from the source of stress, one's emotions or thoughts, e.g. denial or behavioural avoidance. Although no single strategy of coping is categorically associated with only positive outcomes, avoidant strategies have typically been related to poorer adjustment and weaker health outcomes (Elzy et al., 2013; Littleton et al., 2007), whereas approach strategies are generally associated with more positive adaptation (Compas et al., 2001).

In research on coping with childhood adversity, the foci have been twofold: coping on a general level (Krause et al., 2008; Rebbe et al., 2017) or coping with specific traumas, such as sexual abuse (Wright et al., 2007), chronic illnesses (Compas et al., 2012) and parental substance abuse (Holmila et al., 2011). In addition to foster care youth (Jackson et al., 2017) and adoptive children and youth (Reinoso & Forns, 2010) childhood coping has been studied among asylum seekers and refugees (Ní Raghallaigh & Gilligan, 2010; Schweitzer et al., 2007). The unique combination of experiences of adversity in the biological family leading to foster care, experiences in care, and membership in two families provided the basis for the present study. It analysed the life stories of young adults who have experienced family foster care, with respect to coping strategies they were currently using or had used in the past to cope with challenges and adversities.

Methods

Participants and data collection

The data comprised 18 individual interviews that were collected from Finnish young adults with family foster care backgrounds. According to Finnish law, children or adolescents can be taken into care, and substitute care must be provided if their health or development is seriously endangered by a lack of care or other circumstances in which they are being reared, or they seriously endanger their own health or development by substance abuse, committing an illegal act or other than a minor offence, or by any comparable behaviour (Child Welfare Act 2007/417). There are three main forms of substitute care in Finland – foster care, residential institutions, and professional family foster homes. Family foster care is the most frequently used form of placement (THL, 2020). In 2019, a total of 18,928 children and youth were placed in out-of-home care in

Finland during the year 2019, out of which 11,178 were taken into custody. The length of time spent in out-of-home care varies greatly but taking a child into custody is often a permanent solution. For instance, out of 0–15-year-old children who were taken into care at the end of 2017, 93% were still in out-of-home care two years later. Aging out is the most common way to exit foster care for these children and youth (Finnish Institute for Health and Welfare, 2019).

The participants were recruited through purposeful sampling to reach young adults who had experienced foster care in a family setting. The recruitment was mainly implemented using social media. A public invitation to participate in the study was published on the first author's Facebook page, and members of public and foster care organisations were invited to share the invitation on their own Facebook pages. Twelve interviewees contacted the first author directly, and six were reached via contacts among their family or friends. The mean age of the participants was 25.4 years (ranging from 18 to 32 years), and 14 participants were female. Seventeen interviewees were living on their own, and one was still living in a foster family. Most of the participants were currently employed, and a few participants were studying or on paternal leave. Three participants had their own children. The length of the time spent in foster care varied among the participants, being on average 10 years. Of the participants, two had been in foster care less than 5 years, six between 5 and 10 years and ten participants more than 10 years. Most of the participants had been in only one foster family. The age at which the participants had entered foster care varied between 1 and 15 years, taking place on average around 7 years of age.

Interviews were conducted between March and June 2018 by the first author in the participants' hometowns in locations chosen according to the wishes of the participants. Interviews were audio recorded. Participation was voluntary and each participant was given an informed consent form before data collection. All participants gave written consent to use the data for scientific purposes. An ethical statement was requested from the Ethics Committee of the University of Jyväskylä, and it was received before the data collection. To ensure the anonymity of the participants, descriptive details were either changed or deleted from the citations.

Data collection followed a narrative approach with the focus on the participants' narration of their life experiences. A timeline method (Adriansen, 2012; Sugarman, 1986) was used in which the participants were asked to describe their life course from their early experiences to the present and into the future. At the beginning of the interviews, incentive words were presented to the participants for their free use in order to encourage them to talk about their significant life experiences and the issues that had helped them face their challenges and adversities (Gaskell, 2000). A list of questions was used that were selected from a question battery previously used in interviews with people who had had extreme life experiences (Ylöstalo, 2018). These questions were utilised mainly when the interviewee talked about adverse life experiences: e.g. How did you react? What gave you hope? Did someone else treat you in a way that evoked hope? The interviews (ranging from 40 min to 2 h 19 min) were transcribed verbatim, constituting a total of 430 pages of transcribed text.

Data analysis

The data were analysed using interpretative phenomenological analysis (IPA; Smith & Osborn, 2003) to make sense of the interviewees' personal and social worlds. This involved identifying expressions of coping strategies with respect to experiences of challenges and adversities. The first author was responsible for analysing the data, but all authors participated in discussions at different stages of the analysis. At the first stage of the analysis, the first author read the transcripts several times to gain an understanding of the ways in which the interviewees talked about how they coped with challenges. The left margin was used to make comments on what was interesting or significant about what the interviewee said, and the right margin was used to jot down emergent themes, which were later collected together as a list. Clusters of themes were noted as well as hierarchies among themes. At the second stage of the analysis, the data were treated as a whole and connections between the lists of clustered themes were identified. During this step, certain themes were left

out and a few themes were merged which led to a smaller final set of themes and subthemes. Four main themes of coping strategies were identified, most of which included several subthemes (Table 1). The dimensions of avoidant and approach coping were utilised as a broader framework, but the main focus was on specific coping strategies expressed by the interviewees.

Results

The participants talked about both their childhood experiences as well as recent events with respect to challenges and coping. Three main themes of coping strategies were identified: (1) inward orientation, (2) outward orientation and (3) influencing one's life circumstances. A fourth theme, acceptance, involved a coping strategy that was only used in young adulthood. At least two of the coping themes were identified in all 18 interviews, and participants often utilised several specific coping strategies within a theme (see Table 1).

Inward orientation

The participants used avoidant coping of an inward orientation in two different ways: to repress their thoughts and feelings or to escape. Most of the participants used (or had used) the strategy of *repressing thoughts and feelings* when facing difficult situations or feelings. Many of them had utilised the strategy of keeping silent: they had sought to keep difficult feelings or experiences on the inside – often subconsciously – blaming themselves for the situation or having suicidal thoughts. Difficult experiences or feelings had sometimes been kept on the inside for years:

It was said to me that let's not talk about this to anyone, so I have never talked about it at all to anyone. I have been a normal child in primary school and there was nothing special. It came as a "flashback" in secondary school when the dating relationships began. When there was a recurrence of the experience, suddenly, it all went past my eyes.

Some of the participants repressed thoughts and feelings through distractions, such as adopting a performance orientation or getting absorbed in an imaginary world. Distractions helped them to not

Table 1. Themes of coping and specific strategies used.

Approach	Theme	Subtheme	N (Number of the participants who used the subtheme)	Specific coping strategy
Avoidant coping	Inward orientation	Repression of thoughts and feelings	12	Keeping silent Distraction
		Escape	13	Seeking approval Leaving the situation Focusing one's attention elsewhere Active suppression of anguish
Approach or avoidant coping	Outward orientation	Ventilating feelings	18	Expressing emotions Talking Doing things
		Seeking safety	11	Seeking safety from an adult Spiritual support
Approach coping	Influencing one's circumstances	Cognitive rationalisation	13	Creating rules and routines and maintaining them Understanding underlying factors Decision to step back and take distance
Approach coping	Acceptance		13	Forgiveness Acceptation of experiences, situation and/or oneself

think about the repressed sides of their lives by occupying their minds with something else: 'It [the imaginary world] was so strong that when there was something bad going in my life at the moment, I did not necessarily understand it because I was somewhere else.' Suppressing thoughts and feelings could also indicate a form of pleasing others or seeking acceptance in relationships. One participant described approval seeking as follows:

I have sought for approval very much from men, and it has led to many one-night stands, which has not given me any good feelings but compounded the bad feelings I have had.—The need to seek approval was so strong that I could not resist with it. I did not think [about it] and nobody knew about it.

Many participants used the coping strategy of *escape* in situations when they had felt a need to physically get away from a difficult situation or to avoid intense feelings. Especially in childhood when exposed to conflicts in the home, the participants used a strategy of leaving the situation. They hid by themselves or with their younger sibling in a place that felt safe to them such as their room, or they ran away. One participant built a safe place: 'I had this habit that every time when I was scared, I built like a hut under the table. I had several books there with me. Although I did not know what was [written] in them, I went into the hut.' The strategy of escape could also be used consciously by focusing one's attention on listening to heavy music or school or work duties. One participant, among many others, sought escape from reality by reading books: 'And I read, I read all the books through and through, as it was also like an escape from reality, reading books like Harry Potter.' For a few participants, escape was manifested in active suppression of anguish through excessive alcohol use or suicide attempts in the extreme.

Outward orientation

Outward orientation refers to seeking support from resources outside of oneself, or identifying the coping strategy from the outside. Sometimes the coping strategy was oriented away from the problem, such as lashing out in aggression, but sometimes it involved seeking safety from an adult. Outward orientation, thus, was manifested in ventilating feelings or by seeking safety. *Ventilating feelings* typically meant expressing emotions through crying, yelling or aggressive behaviour. Expression of distress via aggressive behaviour can be seen as avoidant coping:

I was very aggressive. Once I told off a teacher by writing on the blackboard full of rude words. I apologised for it for the next two years I think. I got caught for pilfering at a shop. I smoked a cigarette for the first time. I threw things about, even in a small classroom, when I lost my temper. I threw desks and chairs and whatever I got hold of at the teacher. But I did well at school, only my behaviour was extremely bad then at the end of primary school.

Ventilating feelings to ease emotional pain could also take the form of talking to a close person, a parent, friends, teachers, a counsellor or a therapist. Many participants had engaged in a long therapeutic process and some were planning to begin therapy. One participant had just contacted mental health services because she or he no longer wanted to deal with difficulties alone:

I went to the psychologist for the first time in many years. And I booked the appointment because a lot of things have now happened, and I feel that I might not be able to deal with this all by myself.—I have been responsible for myself, but now when I have my own family and a child, I can't take the risk that I will become paralysed.

Many participants vented their feelings by actively doing things, for instance, by engaging in physical exercise: 'I had learned to take anger or fear or sadness or aggressive feelings out in some physical exercise. I could always, when possible, just go for a jog or do some sports or do anything at all.' Some participants felt that going into nature helped them: 'I went to the forest. And it feels so stupid to look back at that. I went to the forest, and I blathered aloud all kinds of stories in there. It was like my therapeutic process.' Keeping a diary, writing empowering texts or creating art were important for many young adults: 'I wrote a great deal of different texts, not short stories but like poems and all kinds of thoughts. It was like a part of something; I dealt with the experiences in that way.'

Several young adults manifested outward orientation by *seeking safety*. Especially in childhood, this involved difficult or intimidating situations at home, and they either sought safety outside the home or had a safe adult at home. One participant described contacting adults outside of the home: 'I have gone to the authorities and told about a situation at home where my parents were fighting. And I said that I do not want to go back there ever.' Spiritual support was another way to seek safety for a few participants. One of the participants kept a diary and wrote texts to God: 'I did not anymore write like "Dear diary", but I began to write to God, and they are like my prayers and my thoughts to God.'

Influencing one's circumstances

Most of the participants coped with challenges and adversities using approach coping by seeking to influence the circumstances either mentally or physically. They used *cognitive rationalisation* in three different ways: by creating rules and routines, by deciding to step back and take distance, or by seeking to understand the underlying factors. Some participants sought to control their life by creating rules and routines and maintaining them; for instance, they had regulated their alcohol use or had begun dieting. One participant described not using intoxicants during bad times: 'I am really strict about not touching intoxicants at bad moments, because I am scared that I could ... I could go to that world easily, because I know it is quite typical of us who are in foster care.' For many participants, cognitive rationalisation meant distancing from their birth parent or taking time to travel. Some participants saw taking distance from their birth parent as a necessary step for their own wellbeing:

In a way, I took distance from the background or generally from the family. And it has been a necessary change for me, that as well. At some point, I did not even see my siblings hardly at all. It is quite a strange thing. You kind of feel guilty about it ... It is complicated, but now, retrospectively, you can see that it was separation. It was like necessary for me in order to feel well.'

Some participants used cognitive rationalisation in seeking to understand what had happened to them. They described that they had understood much of the behaviour of others or their own behaviour and choices through reflective work. One participant described seeking to understand the inappropriate behaviour of a parent: 'In a way I understand it [the behaviour]. My parent had been in a children's home and had been abused. – It is a wonder that my parent continues to be alive.' Another participant described being the recipient of rude behaviour from siblings but had come to the realisation that it had been something that they had resorted to because of modelling: 'I had decided already then that when I grow up, I cannot blame them for this.'

Acceptance

Acceptance was utilised only at an older age when the interviewees reflected on their past experiences. Acceptance can be defined as approach coping where the participants consciously sought to change their attitude towards their difficult experiences or their close family members. The participants expressed the strategy of acceptance via forgiveness or acceptance of their experiences, current situation or themselves. One participant described how forgiveness made things easier to accept:

I believe that the biggest thing in my case that I can be here and smile and say that I am content with my life is that I have been able to forgive the people who have offended me.

Many participants talked about the acceptance process as still being incomplete. Participants described still working through bitterness and seeking to forgive:

Bitterness comes to my mind right now. I try to (get rid of it), but perhaps I still have [bitterness] towards my parent.—And I attempt to let go of it and I work hard with it. And I hope that in the future, I won't be bitter anymore, but I still struggle with it.

Discussion

This study examined coping strategies in the narrated life stories of 18 young adults who have experienced family foster care. The young adults utilised both avoidant and approach coping strategies to deal with past experiences of adversity and current challenges. Four coping themes and their subthemes were identified which varied according to different challenges and phases of life.

The first coping theme, inward orientation, was manifested in most of the life stories of young adults. The participants utilised the avoidant coping theme by repressing their thoughts and feelings and through escape. Reasons for keeping difficult feelings on the inside consisted of feeling ashamed or fearful, having been told not to tell anybody about their experiences, or being in a situation in which talking about or showing emotions was forbidden or difficult. A corresponding coping strategy, suppression of thoughts and feelings, was identified by Phanichrat and Townshend (2010) in their study among young adults with experiences of childhood sexual abuse. Negative emotions arising from abuse or other traumatic childhood experiences may lead to avoidant coping and keeping silent, which may have unhealthy outcomes in the long run (Gibson & Leitenberg, 2001; Phanichrat & Townshend, 2010). Distraction, identified here within the subtheme of repression of thoughts and feelings, is one of the most commonly identified coping strategies in the literature (Compas et al., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Participants described both behavioural and cognitive distraction, e.g. escaping to an imaginary world, most often at a younger age (see also Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Most participants had made a conscious effort to physically get away from a difficult situation or avoid intense feelings. Some resorted to listening to heavy music, drinking or suicidal ideation as an attempt to get away from a hopeless situation. Avoidant coping via excessive drinking and self-harm had also been identified in Steenbakkens et al.'s (2019) study of foster care youth. Phanichrat and Townshend (2010) identified a similar coping strategy, naming it escapism.

The second coping theme, outward orientation, was manifested in the life stories in two different ways: ventilating feelings and seeking support. Ventilating feelings (McCubbin & Patterson, 1986; Mullis & Chapman, 2000), help seeking and seeking social support are often mentioned in previous literature as coping strategies (Compas et al., 2001; Phanichrat & Townshend, 2010; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Other people are significant resources for development of resilience across all ages (Compas et al., 2001; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). Outward orientation was manifested in the majority of the life stories, but some participants utilised several ways to ventilate their feelings, e.g. through aggressive behaviour, whereas others used only one specific coping strategy.

The third coping theme, influencing one's circumstances, involved affecting one's circumstances either physically or mentally, utilising cognitive rationalisation, e.g. by creating rules and routines, and by seeking to understand the underlying factors for parental behaviour. Rules and daily routines normalise life and increase the sense of security for many foster care children and youth (Hedin et al., 2011). Creating rules and routines for oneself, such as engaging in daily chores or regulating alcohol use, helps to manage some sectors of life in a difficult situation or amidst difficult emotions. Many participants distanced themselves from their birth parents because of frustration over communication or meetings with them. Deliberating over whether to maintain or avoid contact with birth parents has also been recognised in previous studies (Andersson, 2018; Chateaufneuf et al., 2018; Moyers et al., 2006).

The fourth coping theme, acceptance, represented a coping process seeking reconciliation with respect to adverse childhood experiences, current situation or oneself. Some participants described feeling a relief through forgiveness, whereas some struggled with bitterness. All of the participants talked about the incompleteness of their acceptance process. This finding is consistent with the study by Phanichrat and Townshend (2010), in which young adults with experiences of sexual abuse described their coping with the trauma as an ongoing process. The coping theme of acceptance resembles the meaning-focused coping identified by Folkman and

Moskowitz (2004), which emphasises the importance of positive emotions in a stress process and includes strategies such as seeing positive aspects in difficult life experiences and accepting the current situation as it is.

Taken together, the findings of the present study echo the previous coping research among children and adolescents (Hampel et al., 2005; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007; Zimmer-Gembeck & Skinner, 2011), wherein coping strategies vary depending on the individual, the specific challenge and the phase of life. Nevertheless, the present study showed that it is possible to identify some coping approaches typical of individuals facing the challenges and adversities related to foster care, such as seeking safety and escape. This study also showed that great variations exist in the set of specific coping strategies utilised by the young adults. Some of them described using many specific coping strategies within all coping themes, whereas others utilised only one specific strategy. Differences in the specific coping strategies may stem from the participants' different life situations, the resources available to each participant and their personal characteristics. For example, some participants may have had more social resources, such as safe adults, to turn to than others. Previous studies of coping have indicated that an individual's development shapes every aspect of how people deal with stress (Skinner & Edge, 1998; Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007). In the life stories of this study, most avoidance coping strategies were utilised at a younger age, and, as is natural, the strategy of acceptance was used only at an older age.

This study has a few limitations that should be mentioned. First, all participants had experienced foster care in a family setting, and, thus, we cannot ascertain whether the results would be similar among young adults with different foster care placement backgrounds. Second, reflecting on childhood experiences in a life story interview may be demanding for some individuals, and retrospectively recounting experiences is naturally affected by the long time lag. Third, the participants represented different ages, the youngest being 18 years of age and the oldest 32 years of age. Being at different phases of life could have affected how participants narrated their past and current coping. Especially, utilisation of the acceptance strategy may vary according to age and the phase of life, as life experiences, such as reunions with a birth parent or becoming a parent, may affect coping. We also acknowledge that the environment (e.g. quality of family relations, availability of supportive peers) has a powerful impact on the efforts of children and youth to cope with everyday life (Skinner & Zimmer-Gembeck, 2007), and this individual-environment interaction was identifiable in many stories of the study participants. Unfortunately, a more detailed analysis of environmental factors that would explain why certain coping strategies were utilised was beyond the scope of this article. In future research, there is a clear need to investigate the development of coping strategies, for instance, by imposing a life course perspective to understand the intersections between individual lives and the contexts in which these lives unfold, how individuals cope with the challenges of specific experiences, and how individuals construct their own life course through the choices and actions they take within the opportunities and constraints of their environment (Elder et al., 2003).

In conclusion, the present study contributed to the literature by exploring coping strategies of individuals with foster care backgrounds. We identified a diversity of coping strategies that may inform caregivers and professionals to better understand the different ways foster care children and youth withstand adversity and difficult life events. This knowledge may also help children and youth to become aware and reflect on their own coping strategies, which may be especially important at the transition phase from foster care. Youth aging out from care have an amalgam of psychological, social and economic needs, and they have varying resources to cope with these needs on their own. Many participants of this study had benefitted from close peer relations and support offered by foster care organisations at the beginning of their independent life. Our findings emphasise the importance of after-care, currently provided in many countries by public sector and/or foster care organisations, which have a key role in offering different forms of support to these youth.

Acknowledgements

This work was funded by the University of Jyväskylä, the Emil Aaltonen Foundation (No. 180 246) and the Alli Paasikivi Foundation.

Disclosure statement

No potential conflict of interest was reported by the author(s).

Funding

This work was supported by The Emil Aaltonen foundation [grant number 180 246]; The Alli Paasikivi foundation; Department of Teacher Education, University of Jyväskylä.

Notes on contributors

Elli-Maria Tahkola is a PhD Student at the Department of Teacher Education, University of Jyväskylä, Finland. She is working on a doctoral thesis concerning resilience of young adults with foster care backgrounds.

Riitta-Leena Metsäpelto, Adjunct Professor, is a Senior Researcher at the Department of Teacher Education, University of Jyväskylä, Finland. Her research concerns school and family as a developmental contexts for children and the development of teacher competences in initial teacher education.

Maria Ruohotie-Lyhty, PhD, is a Senior Lecturer in applied linguistic at the Department of Language and Communication Studies, University of Jyväskylä, Finland. Her research and teaching areas include language teacher and learner identities, agency and emotions, language teacher education and narrative research.

Anna-Maija Poikkeus is professor at the Department of Teacher Education, University of Jyväskylä, Finland. She has long-term experience of research on early development and achievement of children and youth using longitudinal designs, on learning risks and classroom interaction processes affecting developmental trajectories, and on professional development and agency of teacher students and teachers.

ORCID

Elli-Maria Tahkola <http://orcid.org/0000-0002-1868-6800>

Maria Ruohotie-Lyhty <http://orcid.org/0000-0002-6972-5064>

Anna-Maija Poikkeus <http://orcid.org/0000-0001-7913-8691>

References

- Adriansen, H. K. (2012). Timeline interviews: A tool for conducting life history research. *Qualitative Studies*, 3(1), 40–55. <https://doi.org/10.7146/qs.v3i1.6272>
- Andersson, G. (2005). Family relations, adjustment and well-being in a longitudinal study of children in care. *Child & Family Social Work*, 10(1), 43–56. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2005.00337.x>
- Andersson, G. (2018). Relationship to parents in adulthood with a background of out-of-home care in childhood. *Child & Family Social Work*, 23(4), 633–639. <https://doi.org/10.1111/cfs.12454>
- Atwool, N. (2013). Birth family contact for children in care: How much? How often? Who with? *Child Care in Practice*, 19(2), 181–198. <https://doi.org/10.1080/13575279.2012.758086>
- Barber, J. G., & Delfabbro, P. H. (2009). The profile and progress of neglected and abused children in long-term foster care. *Child Abuse & Neglect*, 33(7), 421–428. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.03.013>
- Breno, A. L., & Galupo, M. P. (2007). Sexual abuse histories of young women in the US child welfare system: A focus on trauma-related beliefs and resilience. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16(2), 97–113. https://doi.org/10.1300/J070v16n02_06
- Browne, D. (2002). Coping alone: Examining the prospects of adolescent victims of child abuse placed in foster care. *Journal of Youth and Adolescence*, 31(1), 57–66. <https://doi.org/10.1023/A:1014037100581>
- Bruskas, D., & Tessin, D. H. (2013). Adverse childhood experiences and psychosocial well-being of women who were in foster care as children. *The Permanente Journal*, 17(3), e131–e141. <https://doi.org/10.7812/TPP/12-121>
- Chateauneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2018). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work*, 23(1), 71–79. <https://doi.org/10.1111/cfs.12385>

- Compas, B. E., Connor-Smith, J. K., Saltzman, H., Thomsen, A. H., & Wadsworth, M. E. (2001). Coping with stress during childhood and adolescence: Problems, progress, and potential in theory and research. *Psychological Bulletin*, *127*(1), 87–127. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.127.1.87>
- Compas, B. E., Jaser, S. S., Dunn, M. J., & Rodriguez, E. M. (2012). Coping with chronic illness in childhood and adolescence. *Annual Review of Clinical Psychology*, *8*(1), 455–480. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032511-143108>
- De Maeyer, S., Vanderfaeillie, J., Robberechts, M., Vanschoonlandt, F., & Van Holen, F. (2015). Foster parents' coping style and attitudes toward parenting. *Children and Youth Services Review*, *53*, 70–76. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.03.023>
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Guthrie, I. (1997). Coping with stress: The roles and regulation of development. In J. N. Sandler, & S. A. Wolchick (Eds.), *Handbook of children's coping with common stressors: Linking theory, research, and intervention* (pp. 41–70). Plenum.
- Elder, G. H., Jr., Johnson, M. K., & Crosnoe, R. (2003). The emergence and development of life course theory. In J. T. Mortimer, & M. J. Shanahan (Eds.), *Handbook of the life course* (pp. 3–19). Kluwer Academic Plenum.
- Elzy, M., Clark, C., Dollard, N., & Hummer, V. (2013). Adolescent girls' use of avoidant and approach coping as moderators between trauma exposure and trauma symptoms. *Journal of Family Violence*, *28*(8), 763–770. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9546-5>
- Eschenbeck, H., Schmid, S., Schröder, I., Wasserfall, N., & Kohlmann, C. W. (2018). Development of coping strategies from childhood to adolescence. *European Journal of Health Psychology*, <https://doi.org/10.1027/2512-8442/a000005>
- Filipas, H. H., & Ullman, S. E. (2006). Child sexual abuse, coping responses, self-blame, posttraumatic stress disorder, and adult sexual revictimization. *Journal of Interpersonal Violence*, *21*(5), 652–672. <https://doi.org/10.1177/0886260506286879>
- Finnish Institute for Health and Welfare (2019). Lastensuojeluilmoitusten määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. (The amount of child welfare notifications has doubled during the past ten years). Statistics Report 28/2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140215/Tr28_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Flannery, K. M., Vannucci, A., & Ohannessian, C. M. (2018). Using time-varying effect modeling to examine age-varying gender differences in coping throughout adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescent Health*, *62*(3), S27–S34. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2017.09.027>
- Folkman, S., & Moskowitz, J. T. (2004). Coping: Pitfalls and promise. *Annual Review of Psychology*, *55*(1), 745–774. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.141456>
- Franzén, E., & Vinnerljung, B. (2006). Foster children as young adults: Many motherless, fatherless or orphaned: A Swedish national cohort study. *Child & Family Social Work*, *11*(3), 254–263. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00424.x>
- Gaskell, G. (2000). Individual and group interviewing. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds.), *Qualitative researching with text, image and sound. A practical handbook* (pp. 38–56). Sage Publications Ltd.
- Gibson, L. E., & Leitenberg, H. (2001). The impact of child sexual abuse and stigma on methods of coping with sexual assault among undergraduate women. *Child Abuse & Neglect*, *25*(10), 1343–1361. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(01\)00279-4](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(01)00279-4)
- Grey, I., Berzenski, S., & Yates, T. (2015). Coping in context: Associations between resource availability and coping effectiveness among emancipated foster youth. *Emerging Adulthood*, *3*(5), 295–305. <https://doi.org/10.1177/2167696815576457>
- Hampel, P., Rudolph, H., Stachow, R., Laß-Lentzsch, A., & Petermann, F. (2005). Coping among children and adolescents with chronic illness. *Anxiety, Stress & Coping*, *18*(2), 145–155. <https://doi.org/10.1080/10615800500134639>
- Harden, B. J. (2004). Safety and stability for foster children: A developmental perspective. *The Future of Children*, *14*(1), 31–47. <https://doi.org/10.2307/1602753>
- Hedin, L., Höjer, I., & Brunnberg, E. (2011). Why one goes to school: What school means to young people entering foster care. *Child & Family Social Work*, *16*(1), 43–51. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00706.x>
- Holmila, M. J., Itäpuisto, M., & Ilva, M. (2011). Invisible victims or competent agents: Opinions and ways of coping among children aged 12–18 years with problem drinking parents. *Drugs: Education, Prevention and Policy*, *18*(3), 179–186. <https://doi.org/10.3109/09687637.2010.493168>
- Jackson, Y., Huffhines, L., Stone, K. J., Fleming, K., & Gabrielli, J. (2017). Coping styles in youth exposed to maltreatment: Longitudinal patterns reported by youth in foster care. *Child Abuse & Neglect*, *70*, 65–74. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.05.001>
- Krause, E. D., Kaltman, S., Goodman, L. A., & Dutton, M. A. (2008). Avoidant coping and PTSD symptoms related to domestic violence exposure: A longitudinal study. *Journal of Traumatic Stress*, *21*(1), 83–90. <https://doi.org/10.1002/jts.20288>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer.
- Leathers, S. J. (2006). Placement disruption and negative placement outcomes among adolescents in long-term foster care: The role of behavior problems. *Child Abuse & Neglect*, *30*(3), 307–324. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.09.003>
- Littleton, H., Horsley, S., John, S., & Nelson, D. V. (2007). Trauma coping strategies and psychological distress: A meta-analysis. *Journal of Traumatic Stress: Official Publication of the International Society for Traumatic Stress Studies*, *20*(6), 977–988. <https://doi.org/10.1002/jts.20276>

- Lundström, T., & Sallnäs, M. (2009). Samhällsvärdade ungdomars kontakter med föräldrar och syskon. *Socionomens Forskningssupplement Nr, 26*(6), 20–35.
- Marting, M., & Hammer, A. (2004). *Coping resources inventory manual-revised*. Mind Garden.
- Masten, A., Best, K., & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology, 2*(4), 425–444. <https://doi.org/10.1017/S0954579400005812>
- McCubbin, H., & Patterson, J. (1986). Adolescent stress and coping: A normative and family systems perspective. In G. Leigh & G. Patterson (Eds.), *Adolescence in a family context*. South-Western Publishing Co.
- McWey, L. M., Acock, A., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon the mental health of children in foster care. *Children and Youth Services Review, 32*(10), 1338–1345. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.05.003>
- McWey, L. M., & Mullis, A. K. (2004). Improving the lives of children in foster care: The impact of supervised visitation. *Family Relations, 53*(3), 293–300. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.0005.x>
- Moyers, S., Farmer, E., & Lipscombe, J. (2006). Contact with family members and its impact on adolescents and their foster placements. *British Journal of Social Work, 36*(4), 541–559. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch270>
- Mullis, R. L., & Chapman, P. (2000). Age, gender, and self-esteem differences in adolescent coping styles. *The Journal of Social Psychology, 140*(4), 539–541. <https://doi.org/10.1080/00224540009600494>
- Ní Raghallaigh, M., & Gilligan, R. (2010). Active survival in the lives of unaccompanied minors: Coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child & Family Social Work, 15*(2), 226–237. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00663.x>
- Perry, B. L. (2006). Understanding social network disruption: The case of youth in foster care. *Social Problems, 53*(3), 371–391. <https://doi.org/10.1525/sp.2006.53.3.371>
- Phanichrat, T., & Townshend, J. M. (2010). Coping strategies used by survivors of childhood sexual abuse on the journey to recovery. *Journal of Child Sexual Abuse, 19*(1), 62–78. <https://doi.org/10.1080/10538710903485617>
- Rebbe, R., Nurius, P. S., Ahrens, K. R., & Courtney, M. E. (2017). Adverse childhood experiences among youth aging out of foster care: A latent class analysis. *Children and Youth Services Review, 74*, 108–116. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.02.004>
- Reinoso, M., & Fornis, M. (2010). Stress, coping and personal strengths and difficulties in internationally adopted children in Spain. *Children and Youth Services Review, 32*(12), 1807–1813. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.08.001>
- Riebschleger, J., Day, A., & Damashek, A. (2015). Foster care youth share stories of trauma before, during, and after placement: Youth voices for building trauma-informed systems of care. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 24*(4), 339–360. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1009603>
- Schofield, G., & Beek, M. (2005). Providing a secure base: Parenting children in long-term foster family care. *Attachment & Human Development, 7*(1), 3–26. <https://doi.org/10.1080/14616730500049019>
- Schweitzer, R., Greenslade, J., & Kagee, A. (2007). Coping and resilience in refugees from the Sudan: A narrative account. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 41*(3), 282–288. <https://doi.org/10.1080/00048670601172780>
- Skinner, E. A., & Edge, K. (1998). Introduction to the special section: Coping and development across the lifespan. *International Journal of Behavioral Development, 22*(2), 225–230. <https://doi.org/10.1080/016502598384342>
- Skinner, E. A., & Zimmer-Gembeck, M. J. (2007). The development of coping. *Annual Review of Psychology, 58*(1), 119–144. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085705>
- Smith, J. A., & Osborn, M. (2003). Interpretive phenomenological analysis. In J. A. Smith (Ed.), *Qualitative psychology* (pp. 51–80). Sage.
- Steenbakkens, A., van der Steen, S., & Grietens, H. (2019). How do youth in foster care view the impact of traumatic experiences? *Children and Youth Services Review, 103*, 42–50. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.05.026>
- Sugarman, L. (1986). *Life span development. Concepts, theories and interventions*. Methuen.
- Tahkola, E.-M., Metsäpelto, R.-L., Ruohotie-Lyhty, M., & Poikkeus, A.-M. (2020). Relationships of young adults with foster care backgrounds: Tensions and management strategies. *Child & Family Social Work, https://doi.org/10.1111/cfs.12816*
- Taylor, S. E., & Stanton, A. L. (2007). Coping resources, coping processes, and mental health. *Annual Review of Clinical Psychology, 3*(1), 377–401. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091520>
- THL. (2020). Sijaishuollon muodot (Issues on types of foster care placements). National Institute for Health and Welfare (THL). <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot>
- Wright, M. O. D., Crawford, E., & Sebastian, K. (2007). Positive resolution of childhood sexual abuse experiences: The role of coping, benefit-finding and meaning-making. *Journal of Family Violence, 22*(7), 597–608. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9111-1>
- Ylöstalo, S. (2018). Ääriolosuhdekokemukset osana elämää – resilienssin eli selviytymiskykyisyyden jäljillä (Issues on extreme circumstances as a part of life – on the resilience and coping capacity). *Ratkes, 1*, 11–13.
- Zambianchi, M., & Bitti, P. E. R. (2014). The role of proactive coping strategies, time perspective, perceived efficacy on affect regulation, divergent thinking and family communication in promoting social well-being in emerging adulthood. *Social Indicators Research, 116*(2), 493–507. <https://doi.org/10.1007/s11205-013-0307-x>
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Skinner, E. A. (2011). Review: The development of coping across childhood and adolescence: An integrative review and critique of research. *International Journal of Behavioral Development, 35*(1), 1–17. <https://doi.org/10.1177/0165025410384923>

III

AGENCY IN THE DEVELOPMENTAL PATHS OF YOUNG ADULTS WITH FOSTER CARE BACKGROUND

by

Elli-Maria Kamula, Riitta-Leena Metsäpelto, Maria Ruohotie-Lyhty
& Anna-Maija Poikkeus, 2025

Adoption and Fostering, 49(1)

Accepted for publication.

Request a copy from the author.